

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ARİF ORUÇ'UN HAYATI VE ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sema BAYKOZ

BALIKESİR 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ARİF ORUÇ'UN HAYATI VE ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

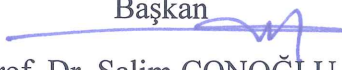
Sema BAYKOZ

Danışman:
Prof. Dr. Mustafa ÖZSARI

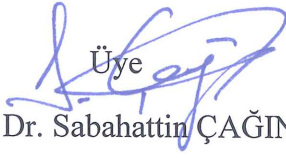
BALIKESİR 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAYI

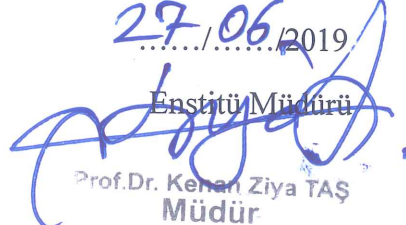
Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 201512511006 numaralı Sema Baykoz'un hazırladığı "Arif Oruç'un Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 12/06/2019 da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Salim ÇONOĞLU

Üye (Danışman)
Prof. Dr. Mustafa ÖZSARI

Üye
Doç. Dr. Sabahattin ÇAĞIN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

27.06/2019
Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ
Müdür

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, Osmanlı Devleti'nin son zamanları ile Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında yaşamış olan muhalif gazeteci Arif Oruç (1894- 1950, Elazığ)'un hayatı ve eserleri genel hatlarıyla incelendikten sonra, son derece verimli bir yazar olan Arif Oruç'un eserlerinin kronolojik listesinin verilmesi amaçlanmıştır. Genç yaşta gazeciliğe adım atan Arif Oruç, pek de uzun olmayan hayatında halkı aydınlatmak için yazı yazmış, keskin kalemli bir entelektüeldir. Arif Oruç, yazdıkları ile yaşadığı dönemde pek çok yayın çevresi ve siyasi çevrede ün yapmış, adından çokça söz ettirmiştir. Onun aydın kişiliği sadece gazete sayfalarında kalmamış aynı zamanda politik bir kimlik olarak da Türk halkının karşısına çıkmıştır. Oruç, hem kültürel hem sosyal hem de siyasal bir kişilik olarak Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin geçirdiği önemli safhalarda varlığını sürdürmüştür.

Bu çalışmamız ile Arif Oruç'un gazetecilik faaliyeti ve bu faaliyeti kapsamında yazdığı her türlü yazı ile yazarın edebî ve eleştiri nitelikli yazıları üzerinde durulmuştur. Çalışmamız bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır.

Arif Oruç'un Türkiye'de gelişmekte olan sol düşünce ve sol akımların ilk temsilcilerinden biri olduğu düşüncesinden hareketle, çalışmamızın birinci bölümünde Türkiye'de Marksist eğilimler ve sol düşüncenin gelişim seyri hakkında kısa bilgi verilmiş, bu kapsamda Arif Oruç'un yeri üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Arif Oruç'un hayatı ve yazı faaliyetine yer verilmiştir. Bu kapsamda, öncelikle Arif Oruç'un ailesi, doğumu, çocukluğu ve eğitimi anlatılmış daha sonra onun gazetecilik ve siyasi hayatı hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmamızın üçüncü ve son bölümünde ise Arif Oruç'un eserleri yayım tarihleri dikkate alınarak kronojik olarak verilmiştir. Verdiğimiz kronolojinin Arif Oruç'un bütün yayımlanmış eserlerinin tamamını kapsadığı iddiasında değiliz. Bütün araştırma ve taramalarımıza rağmen, Arif Oruç yazı yazdığı bazı gazetelerin tam koleksiyonların kütüphanemizde bulunmaması sebebiyle, kronoloji bibliyografya da bazı eksiklikler olacağı açıktır. Bununla beraber, Türkiye kütüphanelerinin önemli bir kısmında yer alan ve Arif Oruç yazı yazdığını bildiğimiz ya da tahmin ettiğimiz süreli yayınlar taranmış, böylece Arif Oruç'un yazılarıyla ilgili kapsamlı bir

kronoloji çıkarılmıştır. Kronojik bibliyografyamızın, bundan sonraki dönemlerde Arif Oruç'a dair yapılacak çalışmalarda bir rehber olacağını düşünüyoruz.

Uzun süreli bir araştırma ve okuma süreci sonrası tamamlanan bu çalışmada fikirleri doğrultusunda ilerlediğim, beni akademik açıdan geliştiren ve emeği geçen danışman hocam Prof. Dr. Mustafa ÖZSARI'ya, yardımlarını hiç eksik etmeyen Arş. Gör. Aydın GÜLER'e, kaynak açısından bana çokça olanak tanıyan Zeynep AKARSLAN'a ve bu süreçte yanımda olan tüm arkadaşlarıma, son olarak ise bana her türlü maddi ve manevi desteği karşılıksız olarak sağlayan sevgili aileme teşekkürü borç bilirim.

Sema Baykoz

Balıkesir- 2019

ÖZET

ARİF ORUÇ'UN HAYATI VE ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

BAYKOZ, Sema

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mustafa Özsarı,

2019, 171+IX Sayfa

Bu çalışmada sosyalist bir aydın olan Arif Oruç'un hayatı ve eserleri üzerine bir inceleme yapılmıştır. Arif Oruç, uzun olmayan hayatında yazmış olduğu gazete yazıları ve atılmış olduğu siyasi hayat ile adından çokça söz ettirmiştir. Çalışmamız ile Arif Oruç'un yaşadıkları ve yazdıklarını anlatmak amaçlanmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde Arif Oruç'un genç yaşlardan beri benimsemiş olduğu sol düşüncenin tarihi ve ülkemizdeki gelişimi üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın ikinci bölümünde Arif Oruç'un hayatı ve yazı faaliyeti üzerinde durulmuştur. Arif Oruç'un ailesi, çocukluğu ve eğitim hayatı ile ilgili bilgiler verildikten sonra onun gazetecilik ve siyasi hayatı hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise Arif Oruç'un eserleri yayım tarihleri dikkate alınarak kronolojik olarak verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: sol akımlar, sosyalizm, Arif Oruç'un hayatı, Arif Oruç'un eserleri

ABSTRACT

A Research on Arif Oruç's Life and His Works

BAYKOZ, Sema

Master, Department of Turkish Literature and Language

Adviser: Prof. Dr. Mustafa Özsarı

2019, 171+IX Pages

In this work, it is based on the life and works Arif Oruç who was a socialist intellectual. Arif Oruç was mentioned in this study because of his newspaper articles and political life. Also his lifetime was not too long. With our study we aimed at to introduce Arif Oruç with his experiences and writings.

In the first part of our study, the history of left thought which Arif Oruç has adopted since young ages and the progress of left thought in our country.

In the second part of our study, it has been talked about Arif Oruç's life and his writing activities. After it has been enlightened on Arif Oruç's family, childhood, education life, it has been enlightened on his journalism life and political life.

In the third part of our study, Arif Oruç's Works are given chronologically considering the publication dates.

Keywords: left movement, socialism, Arif Oruç's life, Arif Oruç's Works

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1
1. Problem	1
2. Amaç	1
3. Önem	1
4. Varsayımlar	1
5. Sınırlılıklar	1
6. Yöntem	2
Araştırma Yöntemleri	2
İnceleme Yöntemleri	2
BİRİNCİ BÖLÜM	4
TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E TÜRKİYE'DE SOSYALİZM VE SOL AKIMLAR	4
1.1 Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Kadar Sosyalizm ve Sol Akımlar	6
1.2. II. Meşrutiyet'ten Mütareke'ye Kadar Sosyalizm ve Sol Akımlar	10
1.3. Mütareke'den Cumhuriyet'e Kadar Sosyalizm ve Sol Akımlar	18
1.4. Yerli Sol Akımlar	21
1.4.1. Yeşil Ordu Cemiyeti	21
1.4.2. (Resmî) Türkiye Komünist Fırkası	22
1.4.3. (Gizli) Türkiye Komünist Fırkası	22
1.4.4. Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası	23
İKİNCİ BÖLÜM	27
ARİF ORUÇ'UN HAYATI VE YAZI FAALİYETİ	27
2.1. HAYATI	27

2.1.1. Ailesi, Doğumu ve Çocukluğu	27
2.1.2. Eğitim Hayatı	28
2.1.3. Gazetecilik Hayatı	28
2.1.4. Siyasi Hayatı	41
2.1.5. Son Yılları ve Ölümü	44
2.2.ARİF ORUÇ'UN YAZI FAALİYETİ	45
2.2.1.Başlangıcından İstiklâl Harbine Kadarki Yazı Hayatı (1913- 1919)	45
2.2.2. İstiklâl Harbi Esnasındaki Yazı Faaliyeti (1919- 1923)	46
2.2.3.Atatürk Dönemi Yazı Faaliyeti (1923- 1938)	47
2.2.4. İnönü Dönemi Yazı Faaliyeti	58
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	65
ARİF ORUÇ'UN ESERLERİNİN KRONOLOJİSİ	65
1920	65
1926	65
1927	70
1928	95
1929	104
1930	112
1931	139
1932	144
1944	144
1946	146
1947	154
1948	159
1950	159
SONUÇ	166
BİBLİYOGRAFYA	169

KISALTMALAR

a.g.b.: adı geçen bildiri

a.g.e.: adı geçen eser

a.g.t.: adı geçen tez

Bk.: bakınız

B.S.D.P.: Bulgar Sosyal Demokrat Partisi

c.: cilt

C.H.P.: Cumhuriyet Halk Partisi

çev.: çeviren

G.T.K.F.: Gizli Türkiye Komünist Fırkası

nr.: numara

O.S.F.: Osmanlı Sosyalist Fırkası

Prof.: profesör

s.: sayfa

S.C.F.: Serbest Cumhuriyet Fırkası

S.S.İ.F.: Selanik Sosyalist İşçi Federasyonu

T.B.M.M.: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.H.İ.F.: Türk Halk İştirakiyun Fırkası

T.İ.Ç.S.F.: Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası

T.K.F.: Türkiye Komünist Fırkası

T.S.F.: Türkiye Sosyalist Fırkası

vb.: ve benzeri

GİRİŞ

1. Problem

Bu tez ile Arif Oruç'un zorlu yaşam mücadelesini ve bu mücadelede kendi düşünce hayatına kattığı fikirler ile ortaya çıkardığı eserleri inceleyeceğiz. Arif Oruç, doğduğu ve yaşadığı yıllar bakımından çokça serüvene sahip olduğu için makale ve tefrika yazarlığı açısından çok geniş bir yelpazeye sahiptir. Tezimizde de bu yelpaze altında oluşan eserleri bulmak ve edebiyat araştırmaları sahasına dahil etmek bizim görevimiz olmuştur.

2. Amaç

Bu görevi gerçekleştirmedeki amacımız Türk fikir hayatına farklı ve ilerleyici fikirler katan Arif Oruç'u Türk Edebiyatı fikir ve düşünce adamları arasına kazandırmaktır. Aynı zamanda Arif Oruç'un eserlerini inceleyerek onun yaşadığı dönemde neler olduğunu ve hangi düşüncelerin hâkim olduğunu öğrenmektir. Zaten Arif Oruç'un görüşüne göre de bir roman tefrikası yazıldığı dönemi bir tarih kitabından çok daha iyi anlatır.

3. Önem

Tez çalışmamız, ülkemizin evreleri olan İmparatorluk ve Cumhuriyet Dönemleri içinde yaşamış ve ülkemiz için hizmet etmiş olan Arif Oruç'un bilinmeyen eserleri ve edebi kişiliğini ön plana çıkarmıştır. Aynı zamanda bu tez çalışması, edebi eserlerde edebiyat- tarih ilişkisinin ne denli yakın olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

4. Varsayımlar

Bizim tezimizde bulmuş olduğumuz veriler ve ortaya çıkan kaynaklar ile eski tarih- yeni tarih arasındaki ilişkiler ve tarihin edebi metinlere ne surette kaynaklık ettiğine örnek oluşturacaktır.

5. Sınırlılıklar

Bu tezi yaparken karşılaştığımız en büyük sınırlılık kaynak sıkıntısı olmuştur. İncelediğimiz kişi olan Arif Oruç, yaşadığı dönem içinde çıkan gazetelerde eserler vermiş olsa da bu gazetelerin korunması ve saklanması açısından ülke şartları pek

elverişli olmadığı için onun yazmış olduğu gazetelerin her sayısına maalesef ulaşamadık. Bu sayılar ya yıpranmışlar ya da hiç mevcut değildir.

Karşılaştığımız diğer bir zorluk da yıpranmış gazetelerdeki Arap alfabesi ile yazılan yazıların okunması olmuştur. Gazete yıprandığı için bazı yazılar tam olarak okunamamıştır.

Son olarak da Arif Oruç hakkında bilgi kaynaklarda pek mevcut değildir. Onun üzerine en kapsamlı bilgi, vefatı üzerine meslektaşı ve dostu olan Ali Naci Karacan'ın ele aldığı yazılardır. Bu yazı üzerinden Mete Tunçay, Ömer Faruk Huyugüzel ve Kısmet Kesim Ovat bir takım çalışmalarda bulunmuştur. Fakat bu çalışmalar da tam anlamıyla bir bütün oluşturmamaktadır. Bu yüzden biz bu parçaların eksik yönlerini tamamlamaya çalıştık.

6. Yöntem

Araştırma Yöntemleri

Çalışmamızda, öncelikle araştırma alanımızın ilk kaynağını oluşturan gazeteleri tarama metodunu kullandık. Bulunan gazetelerde Arif Oruç'a ait yazılar teşhis edilerek fişlendi ve kronolojik olarak bir sıraya sokuldu. Bu sayede Arif Oruç'a ait eserlerin, hangi gazetede hangi yıllarda ve hangi türde olduğu kolaylıkla bulunacaktır.

İkinci kaynak olarak da benimsemiş olduğu fikir etrafında meydana gelen ansiklopedik kitap, inceleme ile araştırma kitapları ve hatıra kitaplarından gerekli bilgiler tespit edilerek fişlenmiştir.

İnceleme Yöntemleri

Çalışmamızın hem gazete hem de ansiklopedik kaynakları ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Çalışma için gerekli olan gazeteler, belirli bir yıla kadar Arap alfabesi ile basılı olduğu için gazetelerdeki Arif Oruç'a ait olan yazılar, incelemeler ile sosyal ve tarihi içerikli roman tefrikaları Arap alfabesinden Latin alfabesine aktarıldı ve okuma işlemi yapıldı. İkincil kaynak olarak ise araştırmamızın konusu ile doğrudan ya da dolaylı olarak alakalı olan kitaplar da incelendi. Gazeteler ve kitap kaynaklarının okunup fişleme işlemi bittikten sonra tezimizin bölümleri oluşturulmuş ve fişler bu bölümlerde ayrıntılı şekilde ifade edilmiştir.

Bu çalışma bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Arif Oruç'un benimsediği sol düşünce üzerine bir takım bilgiler mevcuttur. Sol görüşün ve özellikle sosyalizmin küçük çaplı tarihi gelişimi ve ülkemizde sosyalizmin var oluşu üzerinde durulmuştur. Tezimizi daha iyi anlamak adına giriş bölümünde sol düşüncesinin felsefi ve siyasi etkilerine de yer ayırdık.

Tezin birinci bölümde, Arif Oruç'un biyografisine yer ayrılmıştır. Bu bölümde öncelikle Arif Oruç'un ailesi, doğumu, çocukluğu ve eğitimi anlatılmış daha sonra gazetecilik ve siyasi hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. Son olarak Oruç'un son yılları ve ölümü üzerine bilgiler vererek bölümü bitirdik. Bu bölümde özellikle ansiklopedik kaynaklardan ve gazetelerden yararlanarak kesin bilgiler edinmeye çalıştık.

Tezin ikinci bölümünde, Arif Oruç'un yazı faaliyeti anlatılmıştır. Onun elde bulunan kaynaklara göre *Tanin* gazetesi için savaş muhabirliği yaptığı zamandan başlayarak ölümüne kadar olan yazı ve düşünce faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Bu bölüm, dört önemli parçaya ayrılarak kronolojik bir zaman sıralaması yapılmak istenmiştir.

Üçüncü ve son bölüm olan Arif Oruç'un eserlerinin kronolojisi bölümünde Arif Oruç'un tüm yazı faaliyeti kronolojik sıra esas alınarak sizlere sunulmuştur. Böylece Arif Oruç'un yazdığı ve bizlerde mevcut olan her yazıya kolaylıkla ulaşılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E TÜRKİYE'DE SOSYALİZM VE SOL AKIMLAR

Osmanlı Devleti son yıllarında özellikle de Tanzimat ile birlikte Batı'dan kültürel, siyasi ve sosyal pek çok yapıyı bünyesine dâhil etmiştir. Bu yapılar içerisinde fikir ve siyasi açıdan önemli olan sol akımlar yani sosyalizm de vardır. Bu çalışmada da Osmanlı Devleti- Türkiye'deki sol akımlar ve sosyalizm üzerine durulacaktır.

Sol kavramı; *sosyalist ve komünistten daha genel dolayısıyla her ikisini de kapsayan daha gevşek bir terimdir*¹. Türkiye'de de sosyalizm, komünizm ve kolektivizm gibi kavramlar Batı'daki gibi geçmiş tecrübeyle sıkı sıkıya bağlı olmadığı için sol kavramı daha uygundur.

Sağ-sol ayrımı, siyaset sözlüğüne 1789 Fransız Devrimi'nin Birinci Cumhuriyet Meclisi'nden geçmiştir². Mete Tunçay'a göre solun çıkış noktası; insan, insan aklı ve insan tabiatının mükemmel olabileceği inancıdır. Solculuk her insanın eşit hürriyete hakkı olduğunu öne sürer. Sağcılık ise; tek tek insanların asli tabiatını zaaf içinde sayarlar ve temel birim olarak devlet, millet yahut ırk gibi bir bütünü kabul ederler. İdeolojik açıdan, solculuk da sağcılık da toplumun mevcut durumunun değiştirilmesi amacını güderler; bu sebeple Mete Tunçay için her iki kavram da devrimcidir³.

Sosyalizm; İngilizce Kısa Oxford Sözlüğü' ne göre, “*üretim araçları, sermaye, arazi, emlak vb. 'nin mülkiyet ve denetiminin bütün topluma ait ve bunların yönetim ve bölüşümünün herkesin yararına olmasını savunan sosyalist örgütlenme kuramı ya da politikasıdır.*” Şemsettin Sami kendi sözlüğünde “*İnsanlar arasında cemiyet ve umumi ortaklık kurarak dünya mallarını ve özellikle mülk ve servet maddelerini başka bir biçimde sokmak amacıyla teşekkül etmiş bir tarik ve özel cemiyet.*” der. Toplumbilim Terimleri'nde ise; toplumculuk, 1. Üretim araçlarını kamusal iyelik altında bulunduran, bu yolla ekonomik etkinliklerde kâr yerine insan

¹ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 1.

² Mete Tunçay, a.g.e., s. 1.

³ Mete Tunçay, a.g.e., s. 2.

gereksinmelerini en iyi biçimde karşılamayı amaçladığını savunan toplum düzeni. 2. Böyle bir düzeni savunan toplumsal- siyasal öğretidir⁴.

Bu tanımları değerlendirdikten sonra görünen odur ki Osmanlı Devlet'indeki sosyalist faaliyetleri kavramak için sosyalizm kavramını geniş açıyla ele almak gerekmektedir. Çünkü Osmanlı Devleti içinde yapılan rejim karşıtı mücadele gruplarını, toplumun yeniden örgütlenmesi ve yapılanmasına yönelik karşılıklı dayanışma ve işbirliğini, devletçilik eğilimleri, adalet ve eşitlik için şiddet ve militanlık yoluyla mücadele etme yöntemleri gibi sosyalizmin temel bileşenlerinden bazılarını ya da hepsini taşıyan her türlü örgüt, birlik, parti, sendika, teşkilat gibi birlikte hareket etme kabiliyetine sahip gruplar sosyalist faaliyetler arasında değerlendirilir⁵.

Osmanlı Devleti'ndeki sosyalist faaliyetlerin ortaya çıkışı ve gelişmesinde yerli halkın kendi faaliyetlerinden ziyade azınlıkların rolü çok büyüktür. Mete Tunçay ve Erik Zürcher'in Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalizm ve Milliyetçilik (1876-1923) adlı eserinde belirtildiği üzere “*Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde sosyalist hareketin doğuş ve gelişmesini incelerken, etnik ve dinsel azınlıkların rolünün vurgulanması, daha ilk bakışta apaçık bir zorunluluk olarak görünür*”⁶. Devlet içindeki gayrimüslim ve gayr-ı Türkî halk Batı'ya karşı dil, din, mezhep ve ırk yakınlığı sebebiyle solu daha kolay anlamış ve tanımışlardır. Özellikle Rumlar, Ermeniler, Bulgarlar, Makedonyalılar ve Selanik Yahudileri Avrupa'dan gelen sosyalist fikirleri benimsemiş ve devlet içinde var olmasına zemin hazırlamışlardır. Sosyalizm, Osmanlı- Türk aydınları tarafından ilgi görmemiş ve benimsenememiştir. Ancak 1908 devriminden sonra Türk aydınları tarafından ilgi görmüştür.

II. Meşrutiyet öncesi azınlıklardaki sosyalist fikirler, sosyalizmin bölünmüş halidir ve gizlice yürütülmüştür. Çünkü azınlıklar kendi çıkarlarına göre sosyalizmi şekillendirmiştir. Bu bir anlamda mikro milliyetçilikler nedeniyle tek bir Osmanlı sosyalist hareketi yerine her milliyetten sosyalistlerin ayrı ayrı etkinlik göstermeye

⁴ Sosyalizm,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b1cf254699085.29149828 (3 Mayıs 2018).

⁵ Özkan Aydar, “ Osmanlı Devleti'nde İlk Sosyalizm Tartışmaları ve İlk Sosyalist Örgütlenmeler”, *V. European Conference on Social and Behavioral Sciences, St Petersburg, Russia, September 11- 14, Uluslararası Sempozyum Sunuluş Bildirisi*, 2014, s. 53.

⁶ Mete Tunçay- Erik Jan Zürcher, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalizm ve Milliyetçilik (1876-1923)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2011, s. 20- 21.

çalıştığı bir Osmanlı sosyalizminden söz edebiliriz⁷. Murat Belge'ye göre de ideoloji öznel olduğu için Osmanlı çatısı altındaki diğer unsurlar, kendi modernleşmelerini Osmanlı'dakinden farklı olarak kendi içlerinde yaşamışlardır. Bu sebeple her azınlık unsurunu tek çatı altında toplayacak bir Osmanlı nitelemesi yoktur⁸. Osmanlı Devleti'nde işçi hareketleri sosyalist bir bilinçle olmamıştır. Avrupa devletlerindeki sanayileşme ile sistemli bir şekilde ortaya çıkan sorunlar ve onlara karşı alınan tedbirler, Osmanlı Devleti'nde köklü ve sistematik bir şekilde olmamıştır. Osmanlı Devleti sanayileşmiş bir devlet olmadığı için sosyalizmin bir gelişme süreci olamamıştır.

19. yüzyılın başlarından Tanzimat'a kadar olan dönemde işçi hareketleri ve işçi sorunlarını toprak düzenindeki çözülmeyle birlikte işçilerin büyük şehirlere akını ve kullanabileceğinden daha fazla iş gücünün emek piyasasına girmesiyle başlamıştır. Oya Sencer'e göre işçi; bir sınıf niteliği kazanmaktan ziyade yer yer ilk fabrikalara karşı makine tahrip etme, makine kırma gibi girişimlerde bulunmuştur⁹.

1.1 Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Kadar Sosyalizm ve Sol Akımlar

Tanzimat Fermanı, “*nizam-ı cedid*” adıyla bilinen ve kendinden yaklaşık 100 yıl önce başlamış olan Batılılaşma projesinin resmi devlet görüşüne dönüştürüldüğünü ilan eden bir beyannamedir¹⁰. 3 Kasım 1839 yılında, Sultan Abdülmecit zamanında Reşit Paşa tarafından hazırlanıp Gülhane Parkı'nda okunduğu için bu fermana Gülhane Hatt-ı Hümayün da denir. Halil İnalcık, Tanzimat'ı işlevsel açıdan; “*temel müesseseleri bozulmuş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun yepyeni bir medeniyetle yükselen ve taarruza geçen Avrupa'nın ezici üstünlüğü karşısında yeniden teşkilatlanma teşebbüsünün kati bir safhasıdır*”¹¹ şeklinde tanımlar.

Tanzimat kelimesi Arapça *tanzim* kelimesinin çoğuludur. Tanzim kelimesi; 1. sıraya koyma, sıralama 2. düzenleme, düzen verme, yoluna koyma anlamına gelir¹². Terim olarak ise Tanzimat; 3 Kasım 1839 tarihinden başlayarak II. Meşrutiyet'in ilanına kadar (1908) devam eden bir yenileşme sürecinin adıdır.

⁷ Mete Tunçay- Erik Jan Zürcher, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalizm ve Milliyetçilik (1876-1923)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2011, s. 249- 250.

⁸ Murat Gültekingil, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 8 Sol*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008, s. 23.

⁹ Oya Sencer, *Türkiye'de İşçi Sınıfı Doğuşu ve Yapısı*, İstanbul: Habora Kitabevi Yayınları, 1969, s. 69- 70.

¹⁰ Ramazan Korkmaz (ed.) *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2014, s. 28.

¹¹ Halil İnalcık, *Tanzimat ve Bulgar Meselesi*, İstanbul: 1943, s. 2 Aktaran: Ramazan Korkmaz, a.g.e., s. 28- 29.

¹² Genel Türkçe Sözlük, “Tanzim”, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011, s. 2265.

Tanzimat Fermanı; mal, can ile namus emniyeti, vergi adaleti ve asker alma şekli ve hizmet süresi ile ilgili hükümleri içerir. Bu hükümler Osmanlı Devleti'nin kendi halkı ve yabancı halk için geçerlidir. Ramazan Korkmaz, “*Bu hükümler sayesinde keyfilikleri önleyecek olan “kavanin-i cedide” ile yeni ve aleni mahkemelerde yargılanmadan kimsenin -sultan veya vezir tarafından da olsa- cezalandırılmayacağını; bu bağlamda din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin bütün tebaanın can, mal, ırz ve namuslarının korunacağını; askerlik ve vergi kanunlarının yeniden düzenleneceğini, ülkedeki yabancı elçilerin önünde söz veriyordu.*” yorumunu yapmıştır¹³.

Tanzimat Fermanı'nın bu şekilde daha eşitlikçi bir fikri benimsemesi üzerine özellikle işçiler, sorunlarını dile getirmeye başlamıştır. Tanzimat'tan sonra Osmanlı Devleti'nde işçi hareketleri ve ayaklanmalar daha kitlesel halde olmuştur. Bu ayaklanmaların sebepleri, makineleşme, geleneksel endüstri kollarının çökmesi, ağırlaştırılmış iş koşulları olmuştur. İşçilerin örgütlenerek ayaklanmalarını önlemek amacıyla 1845 *Polis Nizamnamesi*'nin bazı maddeleri ele alınarak bir beyanname uygulaması yapılmıştır.

Bu uygulamanın yanında işçileri koruyacak sosyal politika önlemleri de alınmıştır. 1867 *Dilaver Paşa Nizamnamesi* bu uygulamalardan biridir. Ereğli Kömür Havzası'nda uygulanan bu nizamname, madencilerin ve işçilerin haklarını korumak için çıkarılmıştır fakat iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından eksiktir¹⁴. Bir diğer uygulama da 1810 tarihli Fransız Maden Kanunu esas alınarak hazırlanan 1869 tarihli *Maaddin Nizamnamesi*'dir. Bu nizamnamenin önemi, işçilerin kendi istekleri dışında çalıştırılmalarının yasaklanması, işçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin hükümlerin mevcut olmasıdır¹⁵. Cevdet Paşa'nın önerisiyle dinsel temellere dayanarak yapılan bir diğer çalışma da *Mecelle-i Ahkam-ı Adliye*'dir. Nizamname, çalışma koşulları ve kurallarının, işçi ve işverenin özgürlük içinde düzenlenmesi gerektiğini savunmuştur¹⁶.

1848 Fransız İşçi Devrimi, sağlıksız ve ağır iş koşulları, çocuk ve kadın işçi

¹³ Ramazan Korkmaz (ed.) *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2014, s. 29.

¹⁴ Mesut Gülmez, *Türkiye'de Çalışma İlişkileri (1936 Öncesi)*, Ankara, 1991, s. 287- 288 Aktaran: Özkan Aydar, “ Osmanlı Devleti’nde İlk Sosyalizm Tartışmaları ve İlk Sosyalist Örgütlenmeler”, *V. European Conference on Social and Behavioral Sciences, St Petersburg, Russia, September 11- 14, Uluslararası Sempozyum Sunuluş Bildirisi*, 2014, s. 56.

¹⁵ İlyas Karabıyık, *Osmanlı'da Son Dönem İşçi Hareketleri*, Bursa, 2012, s. 41- 42 Aktaran: Özkan Aydar, a.g.b., s. 56.

¹⁶ Mesut Gülmez, *Türkiye'de Çalışma İlişkileri (1936 Öncesi)*, Ankara, 1991, s. 289- 292, Aktaran: Özkan Aydar, a.g.b., s. 57.

problemi, uzun çalışma saatleri ile az ücret gibi sorunları gün yüzüne çıkarmıştır. 1848 Fansız İşçi Devrimi tüm dünyada olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de ses getirmiştir ve Osmanlı basınında da yer almıştır.

Bu ihtilal ile Osmanlı Devleti'nde işçi hareketlerinde de bir artış görülmüştür. Fakat gerçek anlamda ilk işçi kuruluşu 1871'de kurulan *Ameleperver Cemiyeti*'dir. Komünist Manifesto'nun, I. Enternasyonal'in ve başta Fransa olmak üzere Batı Avrupa'daki işçi hareketlerinin etkisiyle kurulduğu düşünülen cemiyet, Ocak 1872'de başarı ile sonuçlanan tersane işçileri grevinde rol almış, işçilerin ödenmeyen ücretlerinin ödenmesi için müracaatlarda bulunmuş, işçilerin taleplerinin gerçekleşmesinde öncülük yaparak önemli kazanımlar sağlamıştır¹⁷. Cemiyet, işçi kuruluşundan ziyade bir yardım kuruluşu görevi görmüştür fakat Polis Nizamnamesi'nin 12. maddesine dayanarak kapatılmıştır.

Tanzimat Dönemi'nden Meşrutiyet'e kadar bir işçi kütlesi ve hareketleri olmuştur fakat bu kitle tam anlamıyla bir örgütlenme yapamamış yani bir işçi sınıfı, bir dernek oluşturamamıştır. Bu dönemde bir işçi yapılanmasından çok gazete ve dergilerde sosyalizm ve komünizme dair sol düşünceler bazı yazılar ile dile getirilmiştir. Bu yazılara örnek verecek olursak Marx'ın imzasını taşıyan ilk çeviri *Cemiyet-i İlmiye-yi Osmaniye Matbaası*'nda çıkarılan 9 Şubat 1871 tarihli *Hakayık-ul Vakayi Gazetesi*'nde yayınlanmıştır¹⁸. Yazının devamında Cerrahoğlu; gazetelerimizde, cumhuriyet ve hürriyet fikirlerinin serbestçe savunulduğunu, çeviriyle despotluk ve mutlakiyetle savaşıldığını söylemiştir. Aynı sayıda, *Almanya'da Cumhuriyet Efkârı Eshabına Dair Bazı Malumat* başlıklı ve İsviçre'den naklen bir makale daha vardır ki, bu da Bismarck'a, despotluğa, cumhuriyet ve hürriyet aleyhtarlığına karşı yöneltilmiştir¹⁹.

1871 Paris Komünü ile ilgili *Terakki Gazetesi*'nde, *Hakayık-ul Vakayi Gazetesi*'nde ve *Takvim-i Vakayi Gazetesi*'nde çıkan haberlerde, Marx için eşkıya ve Enternasyonal için olayların sorumlusu diye bahsedilmiştir²⁰. Enternasyonal'e karşı olan gazetelerin yanında Enternasyonal yanlısı gazeteler de vardır. Bu gazetelerden biri *İbret Gazetesi*'dir. Gazetenin başyazarı Namık Kemal, Komünü çoğunlukla savunmuştur²¹. Namık Kemal'in *Reddiye* başlıklı yazısı buna örnektir. Gazetenin bir

¹⁷ Aclan Sayılğan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2009, s. 1- 2.

¹⁸ Ahmet Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm Tarihine Katkı*, İstanbul: May Yayınları, 1975, s. 36.

¹⁹ Ahmet Cerrahoğlu, a.g.e., s. 39.

²⁰ Ahmet Cerrahoğlu, a.g.e., s. 98.

²¹ Ahmet Cerrahoğlu, a.g.e., s. 34.

diğer yazarlarından Nuri Bey, Namık Kemal'in *Reddiye'sini* ihtiva eden sayıda, Batı'daki kapitalist-işçi savaşına dokunduktan sonra grevleri de haklı göstermiş ve Enternasyonal'i tanıtmaya çalışmıştır²². Namık Kemal'in arkadaşı olan ve gazetede yazan bir diğer isim Reşat Bey, *Devair-i Belediye Tarafdârânı* (Komün taraftarları, Komünarlar) başlıklı makalesinde; Paris Komünü'nden bahsetmiş ve mal ve kadın ortaklığı şeklinde gösterilen komünizmi kabul etmemekle beraber Komün'ü, büyük sempati ve hararetle savunmuştur²³. Dönemin yazar ve gazetecilerinden Ahmet Mithat Efendi, Reşat Bey'in bu makalesine bir teşekkür yazısı yazmıştır. *Basiret* gazetesinde yazı yazan Ahmet Mithat Efendi, *İbret'e Teşekkür* başlıklı yazısıyla Reşat Beyin sözlerini tasdik etmiş ve İbret Gazetesini bütün gücüyle desteklemiştir.

Bu dönemde sosyalizmi İslamî açıdan değerlendiren fikirler de mevcuttur. XIX. yüzyıldaki en önemli devlet ve fikir adamı Ahmet Cevdet Paşa, sosyalizm, komünizm ve nihilizmi aralarında detaylı olarak bir ayırım olsa da temelde emlake tasarruf hukukunu ve kadınla evlenme usulünü kaldırdıklarından bir İran ayini olan Merdek'e benzetmiştir. Cevdet Paşa, Merdekçilik yani Mezdekçiliğin İslam âlemine ve Avrupa'ya sızdığını, devletleri yok edeceğini düşünmüştür²⁴.

Ahmet Cevdet Paşa'dan farklı bir görüşe sahip olan Şemsettin Sami ise *Tercüman-ı Şark Gazetesi*'nde 10 Haziran 1878'de yazdığı *Sosyalizm - İştirâki Emvâl* başlıklı makalesinde sosyalizm ile iştirak emvali yani komünizmi birbirinden ayırmıştır. Sosyalizmi insanları refaha ve mutluluğa götürecektir bir yol görürken, iştiraki emvali yani mallara ortaklığı insan tabiatına, adalete ve halka aykırı olması sebebiyle eleştirmiştir. Bunun yanında Gotha Programını benimseyerek İslamiyet'e uygunluğunu da dile getirmiştir²⁵.

Osmanlı Devleti'nde Nafia ve Hariciye nazırlıklarında bulunmuş olan Hristiyan Sava Paşa, sosyalizmin İslamiyet ile bütünleşebileceğini hatta bunun kolay olduğunu ve bir yardım maiyeti taşıyan zekâtın sosyalizmin pratik bir şekli olduğunu, küçük düşürücü sıfattan sıyrıldığını özellikle belirtmiştir²⁶. Dönemin Maarif Nazırı Münif Paşa ise Sava Paşa'nın aksine üniversitenin hukuk fakültesi derslerinde sosyalizmin yanlışlığını *Hikmet-i Hukuk* adlı eserinde anlatmıştır. Osmanlı İmparatorluğu içinde her ferdin sığınacağı bir yer ve her ferde uzanan bir el

²² Ahmet Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm Tarihine Katkı*, İstanbul: May Yayınları, 1975, s. 28.

²³ Ahmet Cerrahoğlu, a.g.e., s. 78.

²⁴ Ahmet Cerrahoğlu, a.g.e., s. 492.

²⁵ Ahmet Cerrahoğlu, a.g.e., s. 51.

²⁶ Ahmet Cerrahoğlu, a.g.e., s. 162.

olduğunu, sosyalizm gibi batıl bir düşüncenin anlamsızlığını anlatmıştır.

Meşrutiyete kadar olan bu dönemde sosyalizm hala tam olarak idrak edilmemiş ve ülkemize gerçek anlamıyla girmemiştir. Gazeteler ve dergilerde çıkan yazılar daha çok Komün'ü savunma, işçiler arasında eşitlik olması ve ekonomik kaynaklıdır. Gerçek anlamda sosyalizm faaliyetleri ve örgütlenmeleri II. Meşrutiyet'ten sonra başlamıştır.

1.2. II. Meşrutiyet'ten Mütareke'ye Kadar Sosyalizm ve Sol Akımlar

1839 Tanzimat Fermanı'ndan sonra 1876 I. Meşrutiyet ve Kanun-i Esasi'nin ilanı ile Osmanlı Devleti'nde padişahın yetkilerinin sınırlandırılıp, halkın sözünün var olması ile Osmanlı Devleti, gün geçtikçe hukuk devleti haline gelmiştir. Artık kanun önünde herkes hür ve eşit olmuştur. Yapılan değişimlerle Osmanlı Devleti biraz daha Batı düşünce ve yapısına yaklaşmıştır. Avrupa'nın gözünde hasta adam olmaktan çıkıp iyileşen bir adam olma yoluna gitmiştir. Bu tür gelişimlere rağmen I. Meşrutiyet kısa sürmüştür. Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan 1877'de ilk toplantısını yaptıktan sonra 1878'de meclisler kapatılmış ve I. Meşrutiyet'e son verilmiştir. II. Abdülhamid'in meclis ve kanunlar üzerinde istediği tavrı takınmış ve muhalefet, istibdat dönemi içinde padişah ve saray tarafından susturulmuştur.

II. Abdülhamid'in katı tavrı ve Osmanlı Devleti'nin doğuda ve batıda toprak kaybetmesi Osmanlı Devleti içinde devletin nasıl kurtulacağı sorusunu uyandırmıştır. Özellikle aydın ve genç Osmanlılar ülkeyi kurtarmak için çare arayışına girmiştir. Buldukları çare, II. Abdülhamid'i tahttan indirmek ve Meşrutiyet'i yeniden ilan etmek olmuştur. Osmanlı Devleti içinde bulunan gayrimüslimler ve gayr-i Türkîler de kendi çıkarları doğrultusunda II. Abdülhamid'i tahttan indirip meşrutiyeti ilan ettirmek istemiştir.

Bu sebeplerden İttihat ve Terakki Cemiyeti sivil halkı harekete geçirmiş ve meşrutiyet isteğini iç ve dış kamuoyuna duyurmuştur. Enver, Niyazi ve Eyüp Sabri Beyler de dağa çıkarak halka beyanname dağıtmıştır. Beyanname halk üzerinde olumlu etki yapmıştır. İttihad ve Terakki Cemiyeti bunu fırsat bilerek 23 Temmuz 1908'de padişaha telgraf çekerek Kanun-i Esasi'yi yürürlüğe koymasını istemiştir. Padişah da 24 Temmuz 1908'de meşrutiyetin ilanına razı olmuş ve Kanun-i Esasi'yi yeniden yürürlüğe koymuştur. Bu gelişmeler, Osmanlı Devleti'nde modernleşmenin nasıl olduğunu göstermiştir fakat Osmanlı Devleti'nde modernleşme güçlü olmak için bir metodoloji olarak görülmüştür; modernleşmenin demokratik yanıyla

ilgilenilmemiştir²⁷.

Hilmi Ziya Ülken, II. Meşrutiyet dönem basının durumu için “II. Meşrutiyet'in politika buhranı yüzünden ilk günlerde fikir hayatı bir anarşi manzarası gösterir. Basın hürriyeti uzun zaman açlığı duyulan çeşitli ve çatışkan birçok fikirlerin birdenbire yayılmasına imkân vermiştir” gibi bir ifade kullanmıştır. Hilmi Ziya Ülken, bu devirde çıkan dergi ve gazetelerin sayısı çok fazla olduğunu söylemiştir. Bu yayınlar; İslamcılık, Türkçülük, Avrupacılık gibi pek çok fikirdeki dergi ve gazetelerdir. Ülken'e göre, Avrupacılık artık eski nesillerin anladığı dar çerçeveyi kırmıştır. Şimdi Batı'nın yeni problemleri üzerinde de yeni tartışmalar ve yayınlar olmaktadır. Bunlar fertçilik- toplumculuk, sosyalizm-kapitalizm, hürriyetçilik-devletçilik, evrimcilik (tekamül)- devrimcilik (inkılâp), vb. karşıt durumlar üzerinde dolaşmaktadır²⁸.

II. Meşrutiyet ile gelen özgürlük havasında II. Meşrutiyet'tin ikinci ayında, Osmanlı Devleti'nde grevler olmuştur. Rumeli'den İstanbul'a ilk grev haberleri gelmeye başlamıştır. Çalışma koşullarının düzeltilmesiyle ilgili istemleri karşılanmayan çeşitli işletmecilerin işçileri, Selanik'te, Varna'da, Manastır'da, Üsküp gibi yerlerde greve başvurmuşlardır²⁹. İstanbul'da da bu dönemde çıkan grevlerin en önemlileri, ulaştırma özellikle demiryolu alanında olmuştur. Grevler 1908 Ağustos-Eylül grevleri olarak da bilinir. Bu grevler sadece İstanbul ve Rumeli ile sınırlı kalmamış; İzmir tramvay işçileri, Adana pamuk fabrika işçileri, Zonguldak maden işçileri ve Aydın demiryolu işçileri şartların düzeltilmesi adına grev yapışlardır. Meşruti idare ise büyüyen bu çığ gibi grevleri önlemek için polis ve asker baskısı kullanmıştır³⁰.

İttihat ve Terakki Hükümeti, bir yandan grevleri bastırma ve durdurma faaliyetlerini hukukî bir belgeye dayandırmak, bir yandan da yabancı sermayeye teminat vermek zorunda kaldığı için, 25 Eylül 1324 tarihinde *Tatili Eşgal Kanunu Muvakkatı*'nı tanzim ve ilan etmiştir. Sonra kanunu muvakkatın yerini alacak bir asıl kanunun hazırlanmasına girişilmiş ve muvakkat ruhuna uygun 27 Temmuz 1325'te *Tatili Eşgal Kanunu* çıkarılmıştır. Kanun hükümetin grev için yaptığı faaliyetlerde

²⁷ Murat Gültekingil, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 8 Sol*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008, s. 24.

²⁸ Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi I*, Konya: Selçuk Yayınları, 1966, s. 199.

²⁹ Mete Tunçay, *Türkiye' Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 20.

³⁰ Mete Tunçay, a.g.e., s. 22.

çok elverişli bir araç olmuştur³¹. İşçi hareketleri, Tatili Eşgal Yasası kapsamına girmeyen yerlerde devam etmiş. Özellikle etnik ve dini açıdan çok çeşitli bir yer olan Selanik'te bütün üretim kollarını temsil eden her dinden ve milletten beş binden fazla işçi miting düzenlemiş ve Türkçe, Bulgarca, Rumca, Yahudice söylevler verilmiş bildiriler dağıtılmıştır³². Tatili Eşgal Kanunu ile işçilerin sendika kuruluşlarını fes eden ve grev haklarını engelleyen hükümete karşı işçi grubu, ciddi bir örgütlenme ve köklenme dönemi içine girmiştir. Özellikle de 1909-1910 yıllarında örgütlenme daha etkin olmuştur.

O dönemin önemli eylemlerinden biri de ilk olarak 1 Mayıs 1909'da 120 Bulgar ve Sırp ile 10 Türk işçisinin katılımıyla gerçekleşen 1 Mayıs kutlamasıdır. Takip eden yıllarda da Selanik ve İstanbul olmak üzere çeşitli yerlere 1 Mayıs gösterileri yapılarak bildiriler dağıtılmış, afişler asılmıştır³³.

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması ve ardından Kurtuluş Savaşı'nın başlamasına tekabül eden zamanlarda işçi hareketleri ve grevleri pek fazla görülmemiştir. 1919 ve sonrası zamanlarda İzmir'in de işgali ile birçok miting yapılmıştır. Bu mitinglere iş saatlerinin kısaltılması, ücretlerinin artması ve emeklilik sürelerinin kısaltılması talebiyle işçiler de katılmıştır. Oya Sencer, bu grevlerde sol kuruluşların etkisi bittabi olduğunu fakat grevlerin muhatabı aslen işveren emperyalistler olduğu için grevlere tam anlamıyla bir sol ve sosyalist grevler denilemediğini söylemiştir³⁴.

George Haupt ve Paul Dumont, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalist Hareketler* adlı eserlerinde, Osmanlı Devleti'nde ilk sosyalist örgütlenmelerin denizcilik ve sanayi merkezi olan Selanik'te geliştiğini söylemişlerdir. Selanik 1910'da yaklaşık 150.000 nüfusuyla Avrupa'nın başlıca merkezlerine bağlanan önemli demiryolu ağlarına sahip, sanayi tesisleriyle bünyesinde Yahudi ve dönmelerin yanı sıra Rum, Bulgar, Türk Sırp, Arnavut ve Ermenilerin de bulunduğu

³¹ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 22- 23.

³² Özkan Aydar, “ Osmanlı Devleti'nde İlk Sosyalizm Tartışmaları ve İlk Sosyalist Örgütlenmeler”, *V. European Conference on Social and Behavioral Sciences, St Petersburg, Russia, September 11- 14*, Uluslararası Sempozyum Sunuluş Bildirisi, 2014, s. 69.

³³ Yıldırım Koç, *Türkiye İşçi Sınıf Tarihi Osmanlı'dan 2010'a*, Ankara, 2010, s. 89 Aktaran: Özkan Aydar, a.g.b., s. 69.

³⁴ Oya Sencer, *Türkiye'de İşçi Sınıfı Doğuşu ve Yapısı*, İstanbul: Habora Kitabevi Yayınları, 1969, s. 244- 292.

yirmi bine yakın işçiyi barındıran önemli bir sanayi kenti konumundadır³⁵. Bu kentte işçiler ve işverenler yardım kuruluşlarından farklı kuruluşlar meydana getirmişlerdir.

Osmanlı Devleti içinde sosyalist düşünceleri benimseyip faaliyetlerine katılanların azınlıklar olduğu bilinmekte idi. Azınlıklar içinde Bulgarlar, *Bulgar Sosyal Demokrat Partisi* 1891'de kurulmuştur. Parti kendi içinde yaşadığı sorunlar sebebiyle partinin yalnız işçi sınıfını değil tüm emekçileri destekleyen Geniş Sosyalistler ile bölgedeki işçi sınıfına sosyalizm propagandası yapan Dar Sosyalistler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Dar sosyalistler Makedonya- Edirne Sosyal Demokrat Gruplarının yardımıyla devletin Avrupa kısmında örgütlenme çalışmaları sürdürmüştür³⁶. Makedonya'daki sosyalist örgütlenmeleri gerçekleştirmek üzere parti tarafından görevlendirilen ve kısa zamanda işçi hareketlerinin başlıca liderlerinden biri haline gelen Vasil Glavinov, Makedonya ve Edirne'deki sosyalist gruplar arasında gazetecilik ve örgütçülük faaliyetleriyle bağlantılar kurmuş ve 1895'in ikinci yarısında BSDİP'ye bağlı Makedonya Devrimci Sosyalist Gruplarını kurmuştur³⁷. II. Meşrutiyet'ten sonra devlet içinde kurulan dernekler ve kulüpler, *Selanik Sosyalist İşçi Federasyonu* etrafında toplanmıştır. Federasyon Eylül 1908'de Bulgaristan'dan gelen sosyalist militan Abraam Benaroya öncülüğünde kurulmuştur. Daha sonra çoğu etnik grubu denetimi altında tutmuştur ve Makedonya'nın en önemli sosyalist örgütü haline gelmiştir³⁸.

SSİF'nin dönemin en etkili işçi ve sosyalist örgütüne dönüştüren kuşkusuz onun genel ve Osmanlıcı tavrının ılımlı olmasıdır. Türkçe, Rumca, Bulgarca ve Ladinoca olmak üzere dört dilde baskısı yapılan *Amele Gazetesi* ulusal esasa göre örgütlenmiş bulunan ayrı ayrı grupların birleşik bir örgüt altında toplanabilmesini mümkün kılmak için yayımlanmıştır³⁹. İttihat ve Terakki Cemiyeti SSİF'nin Tütün İşçileri Sendikası'nı gizli siyasal örgüt olarak kapatmak istemesi ve Federasyon'un en önemli isimlerinden biri olan Benaroya'yı tutuklaması SSİF'yi dağıtma sürecine sokmuştur. Federasyon, 8 Kasım 1912'de Yunanistan sınırları içinde kalmıştır ve altı

³⁵ George Haupt- Paul Dumont, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalist Hareketler*, İstanbul: Gözlem Yayınları, 1977, s. 40 Aktaran: Özkan Aydar, "Osmanlı Devleti'nde İlk Sosyalizm Tartışmaları ve İlk Sosyalist Örgütlenmeler", *V. European Conference on Social and Behavioral Sciences, St Petersburg, Russia, September 11- 14*, Uluslararası Sempozyum Sunuluş Bildirisi, 2014, s. 71- 72.

³⁶ Mete Tunçay- Erik Jan Zürcher, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalizm ve Milliyetçilik (1876- 1923)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2011, s. 142- 143.

³⁷ Mete Tunçay- Erik Jan Zürcher, a.g.e., s. 144.

³⁸ George Haupt- Paul Dumont, a.g.e., s. 47, Aktaran: Özkan Aydar, a.g.b., s. 73.

³⁹ George Harris, *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1975, s. 24 Aktaran: Özkan Aydar, a.g.b., s. 74.

yıl sonra Yunanistan Komünist Partisi'ne katılmıştır. Bu sebeple Osmanlı sosyalistleri ile arasındaki bağ kopmuştur⁴⁰.

Olanlar karşısında İstanbul Rumları da sessiz kalmamış ve grupları işbirliğine yönlendirmek için *Türkiye Sosyalist Merkezi* kurulmuştur. Türkiye sosyalistlerini kapitalizme karşı bir araya getirmeyi hedefleyen yayın kuruluşları da olmuştur. Özellikle *Ergatis* (İrgat, İşçi) adlı gazete buna örnektir⁴¹. Osmanlı Devleti'nde sosyalist fikirlerin yayılmasını sağlayan bir başka azınlık da Ermeniler olmuştur. Ermeniler, 1887'de Cenevre'de *Hınçak Partisi*'ni kurmuşlardır. Kafkaslar'ın Ermeni aydınları da 1890'da Tiflis'te *Daşnakzutyun* ya da *Ermeni Devrimci Federasyonu*'nu kurmuşlardır⁴².

Osmanlı Devleti için asıl toprak olan Türkiye'deki sosyalist hareketlenmelere gelince sosyalizmin zemini hazırlayan bazı partiler, cemiyetler ve yayın organları kurulmuştur. *Fedakâranı Millet Cemiyeti* de onlardan biridir. Bu cemiyet, hürriyetin ilanından sonra memlekette kurulan ilk partidir. Siyasi mağdurların hukukunu müdafaa etmek amacıyla siyasi mağdurların tarafından 12 Ağustos 1908'de kurulmuştur. Kurucular arasında Süleyman Şefik Paşa, İsmail Hakkı Bey, Mutedil Hürriyetperveran Fırkası Reisi İsmail Hakkı Paşa, Necip Nadir Paşa ve Avnullah Kazımı Bey vardır. Cemiyetin kurucularından Necip Nadir Bey'in çıkardığı *Hukuku Umumiye* adlı günlük gazete başta cemiyetle alakası olmasa da sonradan cemiyetin yayın organı olmuştur. Cemiyetin İttihatçıları ortadan kaldırmak için suikast düzenleyeceği ihbarı ile parti, 31 Mart 1909'da kapatılmıştır⁴³.

Hürriyetten sonra kurulan ikinci parti 14 Eylül 1909'da kurulan *Ahrar Fırkası*'dır. Kurucuları arasında Nurettin Ferruh, Ahmet Fazlı, Mahir Said, Kıbrıslı Mustafa Paşa'nın oğulları, Şevket Nazım ve Avukat Celalettin Arif Beyler vardır. Partinin doğrudan yayın organı yoktur fakat *Osmanlı Gazetesi* partiyi tutmuş ve *Serbesti Gazetesi* yayın organıymış gibi davranmıştır⁴⁴. Parti ilk kurulduğunda hoş karşılanmıştır fakat İttihat ve Terakki Cemiyetinin baskısında olması ve 31 Mart

⁴⁰ George Haupt- Paul Dumont, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalist Hareketler*, İstanbul: Gözlem Yayınları, 1977, s. 40 Aktaran: Özkan Aydar, “ Osmanlı Devleti'nde İlk Sosyalizm Tartışmaları ve İlk Sosyalist Örgütlenmeler”, V. *European Conference on Social and Behavioral Sciences, St Petersburg, Russia, September 11- 14*, Uluslararası Sempozyum Sunuluş Bildirisi, 2014, s. 55- 57.

⁴¹ Mete Tunçay- Erik Jan Zürcher, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalizm ve Milliyetçilik (1876- 1923)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2011, s. 125.

⁴² Mete Tunçay- Erik Jan Zürcher, a.g.e., s. 165- 168.

⁴³ Münir Süleyman Çapanoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964, s. 21- 36.

⁴⁴ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 243.

ayaklanması sebebiyle sıkıyönetimden partinin faaliyetleri sona erdirilmiştir⁴⁵.

Hürriyetin ilanından sonra ilk olarak *Fırka-i İbad* adı ile kulüp olarak kurulan daha sonra Dr. İbrahim Temo ve Dr. Abdullah Cevdet Bey'in teklifleri ile fırkaya çevrilen *Osmanlı Demokrat Fırkası Cemiyeti* siyasi tarihimizin ilk demokrat partisi olmuştur⁴⁶. Fırka 1908 yılında kuruluş faaliyetine başlamış, 6 Şubat 1909'da resmen teşekkül etmiştir⁴⁷. Parti; İstanbul'da *Türkiye*, Manastır'da *Hukuku İbad*, İzmir'de *Feryad*, Halep'te *Ahali* başlıklı dört gazeteye sahiptir. İttihat ve Terakki Cemiyeti bu parti üzerinde de yıpratıcı propaganda uygulamış ve parti üyelerini ya sürmüştü ya hapsetmiş ya da üyelere işkence yapmıştır. Partinin yayın organı Türkiye kapatılınca sırasıyla yerine *Selameti Umumiye*, *Hâkimiyeti Milliye*, *Yeni Ses*, *Muahede*, *Hukuku Beşer* ve *Jön Türk* gazeteleri çıkmıştır⁴⁸. Fırka, sosyal inkılâp düşüncesi ağır basan devletçi bir politika yürütmüştür. Bu parti kapatıldıktan sonra partinin bazı üyeleri sonradan kurulan Sosyalist Parti'ye geçiş yapmıştır⁴⁹.

Kurulan bu partiler sosyalizmi yansıtmaları dahi daha sol eğilimlidirler ve sosyalizmin Türkiye'de oluşmasına zemin hazırlamışlardır. Çoğunlukla hükümet karşıtı tavır sergilemişlerdir. Bu tavır artık Türkiye'ye özgürlük, eşitlik ve demokrasinin gelmesini temenni amaçlı olmuştur.

Özellikle kurulan partiler ve gazetelerden sonra Meşrutiyet İstanbul'unda, solcu fikirler benimseyen ve bunları yaymaya çalışan küçük bir aydın çevresi olmuştur. Bu çevrenin belkemiği *İştirakçi* namıyla ün salan Hüseyin Hilmi'dir⁵⁰. Hüseyin Hilmi ve çevresi Eylül 1910'da sosyalist adını taşıyan ilk parti olan *Osmanlı Sosyalist Fırkası*'nı kurmuştur⁵¹. Partinin kurucuları; İştirak sahibi Hüseyin Hilmi, İnsaniyet sahibi İsmail Faik, Sosyalist sahibi Namık Hasan, Muahede sahibi Pertev Tevfik ve Medeniyet sahibi Hamit Suphi Beylerdir⁵². Partinin yayın organı *İştirak* gazetesidir. Hatta bu gazete parti kurulmadan önce ortaya çıkmıştır. Hüseyin Hilmi, 26 Şubat 1910'da haftalık olarak gazeteyi çıkarmıştır. Gazete 18. sayısına kadar sürmüştür. 13 Haziran Ahmet Samim 17. özel sayısıyla Divan-ı Harbi Örfi tarafından

⁴⁵ Münir Süleyman Çapanoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964, s. 37- 42.

⁴⁶ Münir Süleyman Çapanoğlu, a.g.e., s. 43.

⁴⁷ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 254.

⁴⁸ Münir Süleyman Çapanoğlu, a.g.e., s. 45.

⁴⁹ Münir Süleyman Çapanoğlu, a.g.e., s. 46- 47.

⁵⁰ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 25.

⁵¹ Tarık Zafer Tunaya, a.g.e., s. 303.

⁵² Münir Süleyman Çapanoğlu, a.g.e., s. 48.

bir süreliğine kapatılmıştır. İştirak yerine sadece 2 sayılık *İnsaniyet* çıkmıştır ve İştirak 1 Eylül 1910'da yayın hayatına devam edince *İnsaniyet* kapatılmıştır. İştirak yayın hayatına döndükten bir hafta sonra Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın kurulacağını haber vermiştir. Gazete, fırka beyanname ve programını yayınlayınca, sıkıyönetimce kapatılmıştır⁵³.

İştirak gazetesi tamamen kapatılınca Hilmi ve çevresi 24 Kasım 1910'da *Sosyalist* gazetesini çıkarmışlardır. Fakat gazete sadece 2 sayı çıkmıştır. Sosyalist gazetesi kapatıldıktan sonra yedek gazete olan *İnsaniyet* 1 Aralık 1910'da yine aynı amaçla yayınlanmaya başlamıştır. İnsaniyet de üçüncü sayısına sonra süresiz olarak kapatılmıştır. Hilmi ve çevresi, bir parti organını mutlaka istedikleri için 14 Aralık 1910'da *Medeniyet* adlı yeni bir gazete çıkarmışlardır ancak gazete sadece 2 sayı yaşayabilmiştir⁵⁴. Hilmi ve çevresi uzun bir aradan sonra 20 Haziran 1912 Perşembe günü yayımlanmaya başlayan on beş günlük İştirak dergisiyle yeniden ortaya çıkmıştır. İştirak bu haliyle üç sayı yayımlanmış ve 27 Temmuz 1912'den itibaren, haftada iki gün çıkan bir parti organı olmuştur. Daha sonraki iki buçuk ay içinde, İştirak 20 sayı basılmıştır. 9 Ekim 1912 tarihini taşıyan 20. sayı her gün çıkan küçük bir akşam gazetesi halindedir⁵⁵. Bu gazete, solculuğu halka yaklaştırmak için İslamiyet ile bir uzlaşma zemini oluşturmaya çalışmıştır. Hüseyin Hilmi, İştirak'te yayımladığı "*Şurayı Ümmete Cevap*" adlı denemesinde sosyalistliğin İsa ile başladığını, sosyalizm ile alakalı Kur'an ayetlerinin olduğunu ve Hz. Muhammed'in sosyalistlik ile ilgili hadislerinin olduğunu söylemiştir. Parti bu amaçla İslamiyet için kutsal olan dini bayramlarda yayın organı aracılığıyla kutlama mesajları yayımlamıştır⁵⁶. Hilmi ve çevresi, İslamiyet ile uzlaşmaya çalışmakla birlikte gayrimüslim Osmanlı vatandaşının yazılarına da gazetelerinde yer vermiştir.

Osmanlı Sosyalist Fırkası, kurulduktan sonra yayımlanan parti beyanname ve programına bakılarak Hüseyin Hilmi ve çevresinin solculuğu tam olarak anlamadığı anlaşılır. OSF, sosyalist olmaktan çok liberal bir kuruluş olarak görünmektedir⁵⁷. Çapanoğlu'na göre de Türkiye'de kurulan sosyalist parti Avrupa'daki ile bir değildir. Avrupa'da bir sosyal gelişme, ideolojik uyanışın göstergesi olan sosyalizm, Türkiye'de hürriyetin ilanının yarattığı avare ve delişmen

⁵³ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 26- 27.

⁵⁴ Mete Tunçay, a.g.e., s. 27- 28.

⁵⁵ Mete Tunçay, a.g.e., s. 40- 41.

⁵⁶ Mete Tunçay, a.g.e., s. 31- 32.

⁵⁷ Mete Tunçay, a.g.e., s. 29- 30.

politikacılık hevesi ile ortaya çıkmıştır. Bizde ne sosyalist teori ne de Marx, Engels ve Kautsky gibi sosyalist teoristler bilinmiyordu⁵⁸. Hilmi ve çevresinin hareketi artık solcu fikirleri yaymaktan çok liberal bir muhalefet programına kaymıştır⁵⁹. Parti ve yayın organları da bilinçli teşkilatlanamadıkları için halka özellikle de işçilere inmeyi becerememiş ve bir hareket olamamıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti de sol üzerine baskı yaptığı için sol bilincine ulaşım azalmış ve genel bir hürriyet mücadelesi başlamıştır. OSF, mütarekede bir aralık yine meydana çıkmak üzere dağılmıştır⁶⁰.

Osmanlı Devleti'nin ikinci sosyalist partisi de eskiden Jön Türk olan Dr. Refik Nevzat tarafından 1911'de Fransa'da kurulmuştur. Bu partinin kurucusu da idare heyeti de gazete basanı da tek adam Dr. Refik Nevzat'tır⁶¹. Açıkçası, Dr. Refik Nevzat, Hüseyin Hilmi ve çevresiyle haberleşerek OSF'nin Fransa Şubesini kurmuştur. Bu partinin yayın organı *Beşeriyet* adlı aylık bir gazete olmuştur. Bu organ 6 sayı yayımlanmıştır ve Türkiye'ye sokulması sonradan yasaklanmıştır⁶². Dr. Nevzat, gençliğinde sosyalizmin doğruluğuna ve bilimsel değerine inanmış bir aydıındı; Hüseyin Hilmi gibi belli başlı bilgileri bile edinmemiş bir kişiyi lider diye kabul edemezdi⁶³. OSF, mütarekeden sonra Türkiye Sosyalist Fırkasına dönmüş ve Hüseyin Hilmi çevresi ile tekrardan iletişime geçmiştir. TSF, Avrupa Murahhası sıfatıyla çeşitli uluslararası solcu birliklerin çalışmalarına katılan Dr. Nevzat, 1919 genel seçimlerinde İstanbul'dan aday gösterilmiş daha sonra da Aydınlık çevresiyle de ilgilenmiştir⁶⁴.

1913 yılından mütareke ve İttihat ve Terakki'nin düştüğü 1918 yılına kadar Osmanlı Devleti içinde sosyalizme dair pek bir faaliyet gösterilmemiştir. Mete Tunçay'a göre bunun sebebi baskıcı İttihat ve Terakki'nin sadrazam Mahmut Şevket Paşa'yı öldürmesiyle tüm muhalefeti sonlandırmış olmasıdır⁶⁵.

Türkiye'de asıl solun II. Meşrutiyet'ten sonra çıkması bir tesadüf değildir. Mete Tunçay bu fikrini nasıl ki dünyada sol, Fransız Devriminden sonra ortaya çıkmışsa Türkiye'de de solun, 1908 Devrimi'nden sonra çıkmış olması düşüncesine

⁵⁸ Münir Süleyman Çapanoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964, s. 50.

⁵⁹ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 36- 37.

⁶⁰ Münir Süleyman Çapanoğlu, a.g.e., s. 57.

⁶¹ Münir Süleyman Çapanoğlu, a.g.e., s. 58.

⁶² Mete Tunçay, a.g.e., s. 38.

⁶³ Münir Süleyman Çapanoğlu, a.g.e., s. 59.

⁶⁴ Mete Tunçay, a.g.e., s. 40.

⁶⁵ Mete Tunçay, a.g.e., s. 45.

bağlamıştır. II. Abdülhamid idaresinin, aydınları kendisinden soğutması ve ordunun günden güne itibarsızlaşması devrimi ortaya çıkarmıştır⁶⁶. Abdülhamid'i meşrutiyete zorlayıp başa gelen İttihad ve Terakki ise Abdülhamid dönemini aratacak şekilde hareket etmiştir. Yalancı bahar ile gelen meşrutiyet havası çok geçmeden kışa dönmüş ve daha baskıcı bir hükümet dönemi başlamıştır. Siyasi partiler ve yayın organları susturulmuş, kapatılmış ya da yok edilmiştir. Hatta ilk gazeteci cinayeti bu dönemde olmuştur. Yaşanan bu olaylar neticesinde sosyalizm, 1913'e kadar tam anlamıyla olmasa da yine de Osmanlı Devleti'nde kendine bir yer edinmiştir. Bu durumda en önemli olan kişi de Hüseyin Hilmi olmuştur.

1.3. Mütareke'den Cumhuriyet'e Kadar Sosyalizm ve Sol Akımlar

Osmanlı Devleti, Almanya Devleti'ne büyük umutlar bağlayarak 1914'te girdiği I. Dünya Savaşı'ndan mağlup olarak ayrılmıştır. Türkiye için savaşın sonunda 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Bu olay ile iktidar devrilmiş ve bir süre iktidar boşluğu ortaya çıkmıştır. Bu boşluk ile 1908'deki gibi siyasi hürriyet havası esmiş ve sürgündeki siyasetçi ile aydınlar İstanbul'a dönerek kaldıkları yerden devam etmişlerdir⁶⁷.

Mütareke Dönemi sosyalist partilerden ilki *Sosyal Demokrat Fırkası*'dır. Parti 1918 sonlarında eski bir İttihatçı olan Dr. Hasan Rıza tarafından faaliyete geçirilmiştir⁶⁸. Parti, merkezi Brüksel olan sosyalistlerle temas ve programlarının getirilmesi temin edildikten sonra programını neşretmiştir⁶⁹. Partinin amacı, bütün işçilerin iş kalitelerini yükseltmek, sendikalar içinde örgütlenmeyi sağlamak ve işçilerin kötü durumunda onlara yardım sağlamak olmuştur. Parti, istediği başarıya ulaşamamış ve 1922 yılında parti üyelerinin partiyi terk etmesiyle kapanmıştır.

Mütarekeden sonra İstanbul'a dönen siyasetçilerin başında Hüseyin Hilmi vardır. Hüseyin Hilmi ile beraber; Mustafa Fazıl Çun, Şevket Mehmet Ali Bilgişin, Hasan Sadi Birkök, üniversite öğrencisi B. Mercani ve Yüzbaşı Murad Bey OSF'yi *Türkiye Sosyalist Fırkası* adı ile 20 Şubat 1919'da yeniden kurmuşlardır⁷⁰. Parti; OSF'nin Paris Şubesi programlarının izlerini taşımakla birlikte daha ayrıntılı ve

⁶⁶ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 11- 12.

⁶⁷ Mete Tunçay, a.g.e., s. 48.

⁶⁸ Mete Tunçay, a.g.e., s. 57- 58.

⁶⁹ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 423.

⁷⁰ Münir Süleyman Çapanoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964, s. 61.

bilinçlidir⁷¹. Hüseyin Hilmi ve çevresi, partinin yayın organı olarak *İdrak* gazetesini çıkarmışlardır. Gazetenin uzun süreli yayın hayatı olmamıştır. Gazete var olduğu süre zarfında daha çok günlük siyasi konulara yer vermiştir. Gazete Marx'ın sözüne uyarak işçilerin birleşmesini öğütlemiştir. Gazetenin kendine göre bir milliyetperverlik anlayışı vardır. Ayrıca gazete, İslam'a karşı saygılı olmayı devam ettirmiştir. İdrak, devrilen ve tekrar kurulmak için uğraşılan Ferit Paşa hükümetine muhalif olan herkesin bildirisini yayımladığı için kapatılmıştır⁷².

Parti, 23 Mayıs ve 6 Haziran grevlerinde baş gösterdiği ve Temmuz'da olan Sirkeci Hayriye grevini desteklediği için yerli ve yabancı tramvay şirketleri zarara uğramıştır. Bu sebeple Hüseyin Hilmi ve partisi ün kazanmıştır⁷³. Fakat Hüseyin Hilmi'nin diktatörce davranışları, parti desteğiyle girişilen yeni grevlerin başarısızlığı ve başka işçi kuruluşlarının rekabeti sebebiyle parti üyeleri ve işçiler partiyi bırakmışlardır. Hüseyin Hilmi'nin esrarengiz bir şekilde öldürülmesiyle de parti 1922'de dağılmıştır⁷⁴.

Başka bir Mütareke Dönemi partisi, Eylül 1919'da Almanya'da eğitim görmüş gençler tarafından kurulan *Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası*'dır. Fırka, İlmî sosyalizm esaslarına göre Türkiye'deki işçi ve çiftçilerin iktisadi haklarını korumak amaçlı kurulmuştur. Parti aslen Almanya'da kurulmuş fakat daha sonra merkezi İstanbul'a kaymıştır. *Kurtuluş* ve *Aydınlık* dergileri partinin yayın organları olmuştur⁷⁵. *Kurtuluş* Dergisi, 20 Eylül 1919'da çıkmış fakat sansür sebebiyle kapatılmıştır. *Aydınlık* Dergisi ise *Kurtuluş* Dergisi kapatıldıktan on beş ay sonra TİÇSF'nin yayın organı olmuştur⁷⁶. *Aydınlık* Dergisi, partinin feshedildiği 1924 yılına kadar oldukça etkili yayın hayatı yaşamıştır. Özellikle dergi yazarlarından Şefik Hüsnü teşkilatlanma fikri ile ülkedeki işçileri ve işçi derneklerini birleştirmek adına çok çaba sarf etmiştir. 1922 yılında İstanbul'da iki Marksist kuruluş vardı. Bunlar yerli azınlıkların hâkim olduğu *Beynelmilel İşçi İttihadı* ile *Aydınlık* çevresinin yönettiği *Türkiye İşçiler Derneği*'dir. Türkiye İşçi Derneği, İstanbul'daki bütün solcu işçi ve partileri tek çatı altında toplamak istemiştir fakat başarılı

⁷¹ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 48- 49.

⁷² Mete Tunçay, a.g.e., s. 50- 52.

⁷³ Münir Süleyman Çapanoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964, s. 72.

⁷⁴ Mete Tunçay, s. 57.

⁷⁵ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 438- 439.

⁷⁶ Mete Tunçay, a.g.e., s. 146- 151.

olamamıştır.

Dergi, Dumlupınar Zaferi'nden sonra M. Kemal ve hükümetine destek vermiştir ve başarının solcu reformlarla desteklenmesini istemiştir. Cumhuriyet'i takip eden zamanlarda Aydınlık Dergisi ve çevresi yeniden teşkilatlanma teşebbüsünde bulunmuş fakat fazlaca uğraşlarına rağmen İstanbul içinde ve hükümet içinde kendine bir destek bulamamıştır. 1923'teki yeni Ankara Hükümeti'nin yayımladığı beyanname ile ülkeyi bölme ve yeni Komünist bir hükümet kurma iddiaları ile TİÇSF reisi, üyesi ve kâtibi tutuklanmıştır⁷⁷. 1924'te de fırka feshedilmiştir. Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte Aydınlık ve çevresi iyiden iyiye M. Kemal ve fikirlerinden uzaklaşmıştır. Aydınlık çevresine göre Halk Fırkası artık bir burjuva temsilcisidir. Bu sebeple dergi, yeni fırka ve hükümeti desteklemeyi bırakıp Sovyet devrimini desteklemeye başlamıştır. Dergi, yazılarında genellikle Sovyet'ten, Komünizm'den ve memleket meselelerinden bahsetmiştir. Aydınlık Dergisi, Komintern kongresinde proleterya ve burjuvazi arasında sınıfsal iş birliği yapmasını savunduğu için Komintern tarafından eleştirilmiştir. Aydınlık Dergisi'ne göre dış emperyalist güçlere karşı yerli kapitalist olmalıdır⁷⁸.

Aydınlık Dergisi, halka daha çok inmek adına *Fevkalade Amele Nüshası* 'na dönüşmüş ardından da *Orak-Çekiç* adını almıştır. 5 Mart 1925'teki son sayısından sonra kapanmıştır⁷⁹.

Mütareke zamanında işçi sınıfına dayanarak sendikacılık yapmaya çalışan bazı kuruluşlar olmuştur. Bu kuruluşlar pek siyasi parti niteliği taşımaz ve Osmanlı soluyla ilgilenirler fakat onlara da fırka denmiştir. Bu gayri siyasi genellemeler dışında kalan partilerden biri *Osmanlı Mesai Fırkası*'dır. Fırka, 29 Ocak 1919'da bir çeşit siyaset oyunu ile ortaya çıkmıştır. Dağılan İttihat ve Terakki Partisi'nin solcular üzerine oyun oynaması için kurulmuştur⁸⁰.

Diğer iki parti de *Amele Partisi* ve *Müstakil Amele Partisi*'dir. Amele Partisi 11 Ağustos 1920'de kurulmuştur. Buhranlı bir devirde kurulduğu için fırka teşkilatlanamamış ve faaliyet gösterememiştir⁸¹. Tunaya'ya göre, Müstakil Amele Partisi ise Amele Partisi'nden kopmuş olsa gerektir.

Son olarak da Türkiye Sosyalist Fırkası'ndan ayrılanlar tarafından kurulan

⁷⁷ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 143- 168.

⁷⁸ Mete Tunçay, s. 168- 183.

⁷⁹ Mete Tunçay, a.g.e., s. 186.

⁸⁰ Mete Tunçay, a.g.e., s. 61.

⁸¹ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 467.

partiler, *Türkiye İşçi Sosyalist Fırkası* ve *Müstakil Sosyalist Fırkası*'dır. Türkiye İşçi Sosyalist Fırkası, terzi patronu Namık tarafından kurulmuştur. II. Enternasyonal'e bağlı olduğu söylenmiştir⁸². Müstakil Sosyalist Fırkası, 12 Haziran 1922'de tramvay işçileri tarafından fırkaya dâhil işçilerin haklarını korumak maksadıyla kurulmuştur⁸³.

Türkiye'de 1920 yılının ikinci yarısı ile 1922 yılının ilk yarısında sol akımlar kuvvetlenmiştir. Bunun sebebi, Osmanlı Devleti'nin yıkılarak yeni bir devletin kuruluyor olması ve yeni devlet Türkiye'nin, Sovyet Birliği ile anlaşmak istemesidir. Mete Tunçay, hem Türk yöneticilerin hem de Sovyet Rusya yöneticilerin birbirlerine övgü dolu mektuplar yazdıklarını ve kongre, toplantı vb. konuşmalarda birbirlerinin lehlerinde konuştuklarını söylemiştir⁸⁴.

1.4. Yerli Sol Akımlar

1.4.1. Yeşil Ordu Cemiyeti

Bu cemiyet 1920 Mayıs'ında Damat Ferit Paşa'nın İngilizlerin teşvikiyle, Milli Mücadeleyi baltalamak için kurduğu Cemiyeti Ahmedîye'nin menfi propagandalarına karşı koymak üzere kurulmuştur⁸⁵. İstanbul'daki muhafazakâr milliyetçilere karşı İslamî Bolşevikliği savunan Anadolu halk kütleleri tarafından kurulmuştur. Teşkilatın yayılması için Mülkiye kaymakamı Vakkas Ferit çok çalışmıştır. Vakkas Ferit ile ilk resmî Sovyet temsilcisi Şerif Manatof birlikte sosyalizm üzerine konferans vermişlerdir⁸⁶.

Bu cemiyet M. Kemal'in yakın arkadaşları tarafından onun bilgisi dâhilinde kurulmuş gayri resmi bir cemiyettir. Çerkez Ethem'in cemiyete katılmasıyla birlikte cemiyetin eline silahlı kuvvet geçmiştir. M. Kemal, cemiyetin feshini istemiştir ancak Hakkı Behiç buna yanaşmamıştır⁸⁷. Grubun ağırlık merkezi de Çerkez Ethem'in hâkim olduğu Eskişehir'e kaymıştır. Komünizmin tek kurtuluş yolu olduğunu söyleyen Ethem, Ağustos 1920'de Arif Oruç vasıtasıyla Eskişehir'de Seyyare-i Yeni Dünya adıyla günlük bir İslami Bolşevik gazetesi çıkartmıştır⁸⁸.

⁸² Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 62.

⁸³ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 471.

⁸⁴ Mete Tunçay, a.g.e., s. 65- 66.

⁸⁵ Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 43.

⁸⁶ Mete Tunçay, s. 73- 78.

⁸⁷ Kemal Atatürk, *Nutuk Cilt II*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1973, s. 468 Aktaran: Nurettin Güz, a.g.e., s. 43.

⁸⁸ Mete Tunçay, a.g.e., s. 81- 82.

Yeşil Ordu Cemiyeti, 1920 sonbaharında feshedilmiş, hem resmî hem de gizli partilere bağlanmak istenmiştir. Fakat cemiyette artık kurucu üyeleri kalmamış sadece Çerkez Ethem ve çevresi kalmıştır. Türkiye Komünist Fırkası'nın da kurulmasıyla cemiyet bu partiye inkılâp ettiğini bildirmiştir. M. Kemal, cemiyeti Ankara'ya davet etmiştir. Cemiyet Ankara'ya fakat Çerkez Ethem'in ordusu, Türkiye ordusu ile çatışmaya başladığında Yeşil Ordu diye bir cemiyet kalmamıştır⁸⁹.

1.4.2. (Resmî) Türkiye Komünist Fırkası

Mustafa Kemal, 18 Ekim 1920'de Ankara'da bir Türkiye Komünist Fırkası kurdurmuştur. TKF'nin kuruluş amacı Türkiye-Sovyet ilişkilerini sıcak tutmak adına olmuştur. Parti adının da göstermesi üzerine Bolşevikliği kabul etmemiştir fakat tam anlamıyla komünist de değildir. Hükümetin resmî gazetesi *Hâkimiyeti Milliye* ile TKF'nin resmî gazetesi *Yeni Gün*'ün komünizm ile fikirleri aynı paralellikte gitmiştir⁹⁰.

Tarık Zafer Tunaya'ya göre, TKF'nin asıl kurulma amacı iç politika ile alakalıdır. M. Kemal; dışarıdan gelecek olan komünist-sosyalist hareketlerinin iç siyaseti karıştırmaması için böyle bir parti kurma yoluna gitmiştir. M. Kemal, bu sayede komünist düşüncede olanları bir çatı altında toplamıştır. Böylece bu partinin tamamen siyasi mülahazalar neticesi ve M. Kemal Paşa'nın direktifleri dairesinde bazı mebuslar tarafından kurulmuş bir teşekkül olduğu anlaşılmaktadır⁹¹. TKF'nin ömrü üç ay sürmüştür. Çerkez Ethem ayaklanması sebebiyle girişilen bastırma dalgası içinde bu parti de kendiliğinden eriyip gitmiştir⁹².

1.4.3. (Gizli) Türkiye Komünist Fırkası

1920 senesi Haziran ayında kurulmuş olan bu parti, 14 Temmuz tarihli ve 1 numaralı neşriyatı addettiği beyannamesinde, merkezi Ankara'da olmak ve sosyalizmi yerleştirmek üzere Üçüncü Enternasyonal'e bağlı olarak kurulduğunu bildirmiştir⁹³. Kurucuları arasında Arif Oruç, Salih Zeki ve Şerif Manatof vardır. Şerif Manatof'un parti adına gösterdiği faaliyetler tehlikeli bulunduğu için sınır dışı edilmiştir. Bunun üzerine GTKP, meşrulaşmak için faaliyetlerde bulunmuş ve Halk İştirakiyun Fırkası kurulmuştur⁹⁴.

⁸⁹ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 83.

⁹⁰ Mete Tunçay, a.g.e., s. 83- 86.

⁹¹ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 531.

⁹² Mete Tunçay, a.g.e., s. 90.

⁹³ Tarık Zafer Tunaya, a.g.e., s. 532.

⁹⁴ Mete Tunçay, a.g.e., s. 95- 96.

1.4.4. Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası

Gizli TKP'nin meşrulaşma faaliyetleri sonucunda *Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası*, 7 Aralık 1920'de resmen kurulmuştur. THİF, memleketin şartlarını göz önüne alarak komünist teoriden bazı sapmalarda bulunmuştur. Parti amacı sadece işçileri değil aynı zamanda köylüleri de kendilerine çekmek olmuştur. Buna ilaveten halkın bir kısmını da kendilerine çekmek için İslamiyet'in sola yakınlığı üzerine durmuşlardır⁹⁵. Partinin yayın organları, *Emek* ve *Yeni Dünya* gazeteleri olmuştur. Fırka bilhassa Ankara ve Eskişehir'de faal olmuştur⁹⁶. Bu parti, Çerkez Ethem ile işbirliği yaparak taklibi hükümete kalkıştığı iddiasıyla solu bastırma dalgası içinde kapatılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin çöküşü sebebiyle pek çok aydın doğuda yükselen sol düşünceye meyilli olmuştur. Bu sebeple Anadolu'da sol fikirli fırka ve cemiyetler dışında bazı süreli yayınlar ve kitaplar çıkmıştır. Erzurum'da *Albayrak*, Bursa'da *Yoldaş*, Eskişehir'de *İşçi*, Trabzon'da *Öğüt* gazeteleri ve Samsun'da Hukukiye Müdürü Selahattin Nevzat tarafından da *Bolşeviklik* adlı bir kitap yayınlanmıştır⁹⁷.

Türkiye'de sol fikirler ve sosyalizm bu şekilde ilerlerken Türkiye dışında Ruslar ile yakın ilişki içinde olan Türkler de bir takım faaliyetlerde bulunmuşlardır. Özellikle 1917 Ekim Devrimi ile doğuda bulunan Türk devletleri Bolşevikliği ve sosyalizmi daha çok benimsemişler ve Türkiye ile bağlantı halinde olmuşlardır. Türkiye ve Sovyetler arasındaki bağlantıyı en çok kuran kişi Mustafa Suphi olmuştur.

Mustafa Suphi, 1883'te Trabzon'da doğmuş, babası memur olduğu için ülkenin dört yanında eğitim görmüş ve Paris'te Siyasi İlimler Okulu'na gitmiştir. Paris'teki öğrencilik hayatında Tanin Gazetesi'nde muhabirlik yapmış ve İstanbul'a dönünce İlmî İktisat ve Sosyoloji derslerini okutmuştur. M. Suphi, Paris'teki öğrenciliği sırasında sol akımlara karşı ilgi duymuş ve J. Jaures'in fikirlerinden etkilenmiştir. M. Suphi, ne kadar etkilense de İttihat ve Terakki istibdadına karşı direnmekten öteye geçememiştir. Bu direnişler sebebiyle Sinop'a sürülmüş ve oradan da küçük bir tekne ile Rusya'ya kaçmıştır⁹⁸.

M. Suphi, Rusya'daki Türk sol devrimcilerle temas etmiş ve Bolşevikliği

⁹⁵ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 96- 98.

⁹⁶ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 532.

⁹⁷ Mete Tunçay, a.g.e., s. 98- 100.

⁹⁸ Mete Tunçay, a.g.e., s. 100- 102.

kabul ederek onlarla işbirliği yapmıştır. 17 Ekim Devrimi'nden sonra Moskova'daki Tatar- Başkurt devrimcilerle birlikte *Yeni Dünya* gazetesini çıkarmaya başlamışlardır. M. Suphi, Bolşevik Rusya'sında Türk-Komünist-Müslüman birliği için kongrelere, toplantılara katılmış, teşkilatlanma adına faaliyetlerde bulunmuş, Doğudaki Türk topraklarında gezerek fikirlerini yaymaya çalışmış ve Türkiye'ye kaçak olarak sol yayını ile askerler göndermiştir. M. Suphi sadece politik değil askerî olarak da faaliyetlere bulunmuştur. Bunun neticesinde Taşkent'te Kızıl Ordu'yu kurmuş ve Azerbaycan'daki Sovyet rejimi üzerine orada Türkiye Komünist Fırkası'nı baştan kurmuştur⁹⁹(27 Mayıs 1920).

M. Suphi ve çevresi, TKF'yi kurunca ilk iş olarak Ankara Hükümeti ile temasa geçmiş ve M. Suphi, M. Kemal'e Sovyet'in Türkiye'ye yapacağı yardımda aracılık edeceğini ve Bolşeviklik hakkında görüşmek istediğini bildiren bir mektup yazmıştır. M. Suphi ve çevresi, hiç boş durmamış, kurultaylar kurarak, teşkilatlar açarak hep faaliyet halinde olmuştur. Kurultaylar ve teşkilatların amacı; sömürge ve yarı sömürge altındaki milletlere özgürlük sağlamak ve milli kurtuluş hareketlerini teşvik etmektir. Teşvik yapılırken de İslamiyet bir kenara atılmamış, varlığı hep gösterilmiştir. Kurultaylardan sonra Bakü'de 10 Eylül 1920'de toplanan Birinci ve Umumi Türk Komünistleri Kongresi'nde M. Suphi TKF'nin başkanı olmuş ve faaliyet merkezinin Anadolu'ya taşınmasına karar verilmiştir¹⁰⁰. M. Suphi ve çevresi, Türkiye'ye gelmiş ve Trabzon'dan Rusya'ya giderken Yahya Kâhya tarafından bindikleri motordan denize atılarak öldürülmüştür. Onların öldürülmesinde, Türk halkının Bakü'deki bazı Türklerin M. Suphi yüzünden öldürüldüğünü düşünmesi ile M. Suphi çevresine bilenmesi ve Yahya Kâhya'nın Suphi'nin eşine göz koyarak M. Suphi ve çevresini sırtından vurması neden gösterilmektedir¹⁰¹. Bu sebeple M. Suphi ve çevresinin ölümü ile III. Enternasyonal'in Türkiye'ye tavrı olumsuz olmuştur.

Türkiye'de ve dünyada yaşanan bu tarz olaylardan Türk solu da oldukça etkilenmiştir. Türkiye'de yaşanan iç ve dış etkenler de 1921 yılında Türk solunun zayıflamasına sebep olmuştur. Çerkez Ethem ile Kuva-yı Seyyare'sinin ayaklanması ve TKF'nin yayın organı olan *Yeni Dünya*'nın hükümete cephe alarak demiryolu işçilerini greve çağırması üzerine Ankara Hükümeti'nin canı sıkılmıştır. Hükümet,

⁹⁹ Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 102- 105.

¹⁰⁰ Mete Tunçay a.g.e., s. 107- 115.

¹⁰¹ Emel Akal, *Moskova- Ankara- Londra Üçgeninde İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2013, s. 420- 422.

solcuların kendilerini devirmeye çalıştığı iddiasıyla solu susturma politikasına gitmiştir. Çoğu sol aydın, parti, dernek vb. kuruluşlar susturulmuştur¹⁰². Türkiye içindeki bu susturulmalara rağmen Sovyetler, Türkiye ile yakın ilişki içinde olmuş hatta Sakarya ve Dumlupınar Savaşları'nda Türkiye'ye maddi manevi destek olmuştur.

Cumhuriyet'e doğru giden zamanda Büyük Millet Meclisi açıkladıktan sonra daha önceleri tevkif edilmiş olan siyasetçi ve aydınları serbest bırakacak bir kanun çıkarmıştır. Kanun ile serbest kalan solcular *Yeni Hayat* adlı bir dergi çıkarmışlar ve Türk Halk İştirakiyun Fırkası'nı canlandırmışlardır. Fırkanın tutumu, köylü sınıfı üzerinde durmak olmuştur. Fırka ve dergi yeni kurulan Rauf Orbay hükümetince çok geçmeden kapatılmıştır¹⁰³. Osmanlı Devleti'nin yıkılıp yeni bir devletin kurulması aşamasında hükümet, varlığını sürdürebilmek ve hem Doğu hem de Batı'da tepki çekmemek için orta yolu bulma siyaseti izlemiştir. Yani ne tam Doğu-Sovyet'e yanaşmış ne de tam Batı-Avrupa'ya yanaşmıştır. Her iki tarafın siyasetlerini kendi çıkarları doğrultusunda uygulamıştır.

Sonuç olarak çok uluslu bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu, Batı'nın gelişmesine ayak uyduramadığı ve kendini tekrarladığı için gerilemiş ve ardından zayıflamıştır. Batı'da ortaya çıkan Fransız İhtilâli ve İşçi Devrimi ile II. Abdülhamid, önce Panislamist sonra Pantürkist fikirler ile imparatorluğu, parçalanmaması için korumaya çalışmıştır. Osmanlı Devleti, azınlıklarla dolu bir imparatorluk olduğu için her iki fikir de fayda etmemiş ve imparatorluk parçalanmıştır. Bu parçalanmaya engel olmak için özellikle Batı'dan örnek alınarak oluşturulan kanunlarla Abdülhamid'in yerine geçen İttihad ve Terakki Fırkası, ülkeyi daha da zor duruma düşürmüş ve parçalanmayı durduramamıştır. Çalkantılı olan bu dönemde azınlıkların Doğu ve Batı ile olan ilişkileri ve Avrupa'da eğitim görmüş genç Türkler vasıtasıyla sol akımlar özellikle sosyalizm ülkemize girmiştir. Sosyalizm tam olarak ne siyasî anlamda ne de fikrî anlamda ülkemizde yer edinmemiştir fakat onu yaymaya çalışan kişi ve partilerce çokça sosyalizm bahsi edilmiştir. Bizde sosyalizmin yayılmamasında Avrupa'daki gibi bir iş ve işçi zeminin olmaması etkili olmuştur. Buna ilaveten sol düşüncelere sahip aydınları tanımamış ve öğrenmemiş olmamız da sol düşüncenin Anadolu'da yayılmamasının en önemli etkenlerindendir. Çoğu şeyi

¹⁰² Mete Tunçay, , *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1967, s. 123- 130.

¹⁰³ Mete Tunçay, a.g.e., s. 133- 138.

Batı'dan aldığımız gibi bu fikri de bir heves ile Batı'dan almış bulunuyoruz. Bu sebepler, sol düşüncenin ve sosyalizmin Türkiye'de yayılmasını ve yerleşmesini engellemiştir diyebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM

ARİF ORUÇ'UN HAYATI VE YAZI FAALİYETİ

2.1.HAYATI

2.1.1. Ailesi, Doğumu ve Çocukluğu

Arif Oruç, II. Meşrutiyetin ilanından 1950 yılına kadar geçen 40 yıllık sürede Türk basın, edebiyat ve siyaset dünyasından adından sıklıkla söz edilen bir isimdir. Çeşitli kaynaklar Arif Oruç'un, 1309'da Elazığ'da doğduğunu bilgisini verir. Arif Oruç hakkında ilk derli toplu bilgiyi veren Prof. Dr. Ömer Faruk Huyugüzel¹⁰⁴ ve *Yarın Gazetesi Başmuharriri Arif Oruç'un Fikir Hayatı*¹⁰⁵ başlıklı bir yüksek lisans tezi hazırlayan Kısmet Kesim Ovat gibi araştırmacılar, Arif Oruç'un doğum yeri ve tarihi olarak 1309 Elazığ bilgisini vermektedirler. Bu bilgiler büyük ölçüde Arif Oruç'un ölümü münasebetiyle, onun arkadaşı ve meslektaşı Ali Naci Karacan'ın 10 Ekim 1950 tarihinde Milliyet gazetesinde yazmış olduğu Arif Oruç'un Hal Tercümesi başlıklı kısa yazıya dayandırılmaktadır¹⁰⁶. Ana Britannica ansiklopedisinde ise kendi ifadesine göre Arif Oruç, 1894, Dimetoka (bugün Didymoteikon, Yunanistan)'da doğmuştur¹⁰⁷. Fakat biz Prof. Dr. Ömer Faruk Huyugüzel'in kapsamlı araştırması ve gazetecilikte meslektaşı olan ayrıca Arif Oruç'la aynı yıllarda yaşamış olan Ali Naci Karacan'ın Arif Oruç'un ölümü üzerine yazdığı yazıyı doğru kabul ederek onun doğum yeri ve tarihini Elazığ, 1309 kabul etmekteyiz.

Arif Oruç'un babası Ahmet Efendi'dir. Ahmet Efendi Ali Naci Karacan'ın verdiği bilgilere göre, Arif Oruç'un doğduğu yıllarda Elazığ Vilayet Matbaası Müdürlüğü ve Mektupçuluğu görevinde bulunmaktadır¹⁰⁸. Elazığ, Doğu Anadolu bölgesinin Yukarı Fırat bölümünde yer alan bir yerleşim birimidir ve bölgenin önemli sanat, kültür ve ticaret merkezlerinden birisidir¹⁰⁹. Arif Oruç'un babası Ahmet Bey'in de Elazığ'da Türkçe basınının gelişim sürecinde önemli katkıları vardır.

¹⁰⁴ Ömer Faruk Huyugüzel, *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000, s. 69- 74.

¹⁰⁵ Kısmet KESİM OVAT, *Yarın Gazetesi Başmuharriri Arif Oruç'un Fikir Hayatı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

¹⁰⁶ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹⁰⁷ Ana Britannica Ansiklopedisi, Oruç, Arif, c. 17, 1993, s. 195.

¹⁰⁸ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹⁰⁹ Ahmet Halaçoğlu, Elazığ, *İslam Ansiklopedisi*, c. 10, 1992, s.551.

Arif Oruç'un annesi hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Bununla beraber, Arif Oruç'un annesi Ali Naci Karacan'ın verdiği bilgilere bakılırsa, bugün Yunanistan sınırları içinde yer alan o zamanlar Edirne'ye bağlı bir kaza olan Dimetoka kasabasıdır¹¹⁰. Ahmet Ağaoğlu Serbest Fırka Hatıraları başlıkla hatırlarında, Arif Oruç'un Edirne Mebusu Şeref'in akrabalarından olduğu bilgisini vermektedir¹¹¹. Evliliği ve çocuklarının olup olmadığına dair kesin elimizde kesin bir kayıt olmamakla beraber, Yarın Gazetesinde Arif Oruç'un tutuklama sürecinde çıkan bir haberden anlaşıldığına göre, Arif Oruç'un 1930 yılında evli olduğu ve yazarın iki çocuğu bulunmaktadır¹¹².

2.1.2. Eğitim Hayatı

Arif Oruç'un eğitim hayatı ile ilgili bilgi kaynaklarda pek mevcut değildir. Bununla beraber, yazarın vefatından sonra Hal Tercümesi'nde ve Ana Britannica ansiklopedisinde, onun eğitim hayatına dair kısa ipuçları vardır. Söz gelimi yazar, İdadi/Lise tahsilini Elazığ'da tamamlamıştır¹¹³. Çocukluğu da Elazığ'da geçtiğine göre, yazarın İbtidai (İlkokul) ve Rüştîye (Ortaokul) eğitimini de Elazığ'da aldığını söylemek mümkündür. Daha sonra yükseköğrenim için Mekteb-i Mülkiye'ye gittiğini öğrendiğimiz Arif Oruç, Mekteb-i Mülkiye'yi tamamlayamamış, öğrenimini yarıda bırakarak gazeteciliğe başlamıştır¹¹⁴.

2.1.3. Gazetecilik Hayatı

Arif Oruç gazeteciliğe 1913'te *Tanin* gazetesinde muhabirlikle başlamıştır¹¹⁵. *Tanin* gazetesi; 1908 yılında Hüseyin Cahit, Tevfik Fikret ve Hüseyin Kazım tarafından yayımlanan bir gazetedir. *Tanin* ilk yayımlandığı zamanlarda İttihad ve Terakki Partisinin parti politikalarına paralel bir yayın politikası izleyen bir gazetedir. Mütareke döneminde Milli Mücadele'yi destekleyen *Tanin* gazetesi, 1925'te çıkan Şeyh Sait İsyanında doğudaki isyancıları desteklediği gerekçesiyle İstiklal Mahkemelerince kapatılmış bir gazetedir¹¹⁶. Zaten Arif Oruç *Tanin*'in sürekli yazar kadrosunda yer almamış, belirli bir süre sonra *Tanin*'den ayrılmıştır. *Tanin* gazetesinden ayrılmasından sonra, Arif Oruç'u 1914'te eski *Tasvir-i Efkâr* gazetesi

¹¹⁰Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹¹¹ Ahmet Ağaoğlu, *Serbest Fırka Hatıraları*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1994, s. 45.

¹¹² Bk. Ahmet Cevdet, "Başmuharirimiz Alehindeki Davalar", *Yarın*, nr. 135, 1 Mayıs 1930.

¹¹³ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹¹⁴ Ana Britannica Ansiklopedisi, Oruç, Arif, c. 17, 1993, s.195.

¹¹⁵ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹¹⁶ Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 16.

muhabiri olarak görüyoruz¹¹⁷. Millî mücadeleyi destekleyen bir süreli yayın olan Teasvir-i Efkâr gazetesi de yine meşhur Takrîr-i Sükûn kanunuyla yayına son vermek zorunda kalmıştır¹¹⁸. Yine 1914'te Mihran Efendi'nin sahibi olduğu “*Sabah*” gazetesi adına Balkanlara siyasi muhabir olarak giden Arif Oruç, Sofya'da “*Türk Sadası*” isimli Türkçe yevmi gazetesinin baş muharrirliğini yapmıştır. Balkanlardan döndükten sonra yeniden Tasvir-i Efkâr'da istihbarat heyeti müdürü olarak görev alan Arif Oruç, mütarekenin en uğursuz en müşkül olduğu zamanlarda Tasvir-i Efkâr'ın mesul müdürlüğünü üzerine almış, işgal ordularının sansürü ile uzun mücadelelerde bulunmuştur¹¹⁹.

İzmir işgal edilip, Aydın Zeybekler cephesi kurulduğu zaman Tasvir adına İzmir'e giden Arif Oruç, gazetesine İzmir'den mektuplar yazmak suretiyle Yunan mezalimini ve halkın şuurlu karşı koyma hareketlerini destekleyici faaliyetlerde bulunmuştur¹²⁰.

Arif Oruç, ülkenin düşman işgalinden kurtulması için elinden gelen her şeyi yapmaya çalışmıştır. Maceracı bir gazeteci olup Kurtuluş Savaşı yıllarında ülkesi için gazetecilik yaptığı sırada Çerkez Ethem ile tanışmıştır. Çerkez Ethem, Arif Oruç'u Kuva-yı Seyyare safları arasında bulduğunu söylemiştir. Arif Oruç'un vatanperver ve hamiyetli olduğunu söyleyerek Arif Oruç'a vatan uğruna hizmetlerde bulunması için biraz maddi yardımda bulunduğunu ifade etmiştir¹²¹.

Arif Oruç ve Çerkez Ethem fikir ve düşünce yakınlığı kurdukları için Arif Oruç onu her konuda desteklemiştir. Çerkez Ethem, Arif Oruç'u tanıyıp sevmiş ve ona Eskişehir'de bir matbaa satın almıştır¹²². Arif Oruç, matbaa sahibi olması sebebiyle Ağustos 1920 yılında sosyalist eğilimli *Yeni Dünya- Seyyare-i Yeni Dünya* gazetesini çıkarmıştır¹²³. Gazetenin adı Rusya'daki Türk Komünist lider Mustafa Suphi'nin Bakü'de çıkardığı *Yeni Dünya* gazetesinin adı ile Çerkez Ethem'in ordusunun adı olan Kuva-yı Seyyare isimlerinin birleşmesiyle oluşturulmuştur¹²⁴. İlhan Darendelioğlu, buradaki *Yeni Dünya*'nın 1917 (Ekim) İhtilali'nden sonraki

¹¹⁷ Bk. Ali Naci Karacan, , “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹¹⁸ Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 14- 15.

¹¹⁹ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹²⁰ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹²¹ Nermin Taylan, *Çerkes Ethem Hatıralarım*, İstanbul: Bizim Kitaplar, 2014, s. 122.

¹²² Mahmut Goloğlu, *Cumhuriyet'e Doğru 1921- 1922*, Ankara: Başnur Matbaası, 1971, s. 11- 12.

¹²³ Ana Britannica Ansiklopedisi, Oruç, Arif, c. 17, 1993, s. 195.

¹²⁴ Mahmut Goloğlu, a.g.e., s. 11- 1.

Rusya olduğunu iddia etmiştir¹²⁵. 30 Ağustos 1920'den itibaren yayımlanmaya başlayan gazete büyük tiraj yapmıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi ve başmuharriri Arif Oruç'tur ve gazetenin idarehanesi, "Eskişehir'deki Taşbaşında Yeni Dünya Matbaası'dır." Gazetenin adının üstünde "*Dünya'nın Fukara-i Kasibesi Birleşiniz*" ibaresi mevcuttur. İsmin altında ise "*İslamî Bolşevik Gazetesidir*" yazılıdır. Gazete, cumartesi günleri hariç her gün çıkan dört sayfalık bir gazete olmuştur¹²⁶.

Elimizdeki sayılara göre de gazete hakkında bilgi verecek olursak Seyyare-i Yeni Dünya, Ankara'ya taşındıktan sonra gazetenin imtiyaz sahibi ve başmuharriri Hakkı Behiç olmuştur. Aynı zamanda gazetenin adının üst kısmındaki yazı da "*Dünyanın Emekçileri Birleşin*" olarak değişmiştir. Söz konusu yazı Karl Marks ve Friedrich Engels'in müşterek olarak yazdıkları meşhur Komünist Manifesto adlı eserin son cümlesi "*Bütün ülkelerin işçileri birleşin*" ile aynı anlamdadır¹²⁷. Bu durum aynı zamanda Seyyare-i Yeni Dünya Gazetenin benimsemiş olduğu dünya görüşünü ortaya koyan keskin bir ipucu olarak değerlendirilmelidir. Bu sayıda gazetenin Ankara Komünist Fırkası'na hizmet ettiği de bildirilmiştir.¹²⁸ Çerkez Ethem'e göre Seyyare-i Yeni Dünya gazetesi Türkiye'deki kardeş vatandaşları Kuva-yı Milliye ile TBMM etrafında toplamak ve milli birliği temin etmek için yayımlanmış bir süreli yayındır¹²⁹.

Bununla beraber, Arif Oruç çeşitli sohbetleri ve yazılarında Çerkez Ethem'in veya bir başkasının kendisine yardım etmediğini ifade eder. Arif Oruç'a göre Çerkez Ethem, Demirci Cephesi'nden ayrılırken Arif Oruç'a yardım etmek istemiş fakat emrinde dört bin süvari olduğu için yardım edememiştir. Eskişehir Mutasarrıfına ve Müdafaa-i Hukuk cemiyetine bir pusula yazarak mümkünse Arif Oruç'a yarım edilmesini istemiştir. Müdafaa-i Hukuk başkanı Ulvi Bey, Arif Oruç'a 875 lira vermiştir. Yeni Dünya gazetesi bu şekilde çıkarılmıştır. Arif Oruç'a göre o zamanlar bu parayı Çerkez Ethem'den almakla Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nden almak

¹²⁵ İlhan Darendelioğlu, *Türkiye'de Komünist Hareketleri*, İstanbul, 1979, s. 105- 107, Aktaran: Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 45.

¹²⁶ Nurettin Güz, a.g.e.,s. 46

¹²⁷ Karl Marx ve Friedrich Engels, *Komünist Manifesto*, çev.: Celal Üster- Nur Deriş, İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2015, s. 92.

¹²⁸ Bk. Seyyare-yi Yeni Dünya, nr. 75, 14 Kanunuevvel 1236/ 4 Rabiülahir 1339

¹²⁹ Nermin Taylan, *Çerkes Ethem Hatıralarım*, İstanbul: Bizim Kitaplar, 2014, s. 122.

arasında bir fark yoktur¹³⁰. Bu sebeple Çerkez Ethem'den borç para aldı veya Çerkez Ethem bir matbaa satın aldı gibi bilgiler verilmiştir.

Bu gazete Rusya'yı ve Bolşevikleri örnek aldığı için sol görüşlü bir gazete olmuştur. Hatta sol görüşü o kadar ileriye götürmüştür ki kendi döneminde yayımlanan diğer sol görüşlü gazetelerle çatışmıştır. Bunlardan Yunus Nadi'nin çıkarmış olduğu Yeni Gün gazetesi, Arif Oruç'un en çok münakaşaya girdiği gazetedir. Yunus Nadi ile Arif Oruç arasındaki ilk önemli polemikleri de Üçüncü Enternasyonal Beyannamesi'nin yayımlanmasıyla başlamıştır. Beyanname iki gazetede de yayımlanmıştır fakat Yeni Dünya gazetesi, Yeni Gün gazetesinde beyannamenin eksik ve eleştirili yayımlandığını söylemiştir. Yunus Nadi ise böyle bir şey yapmadıklarını ayrıca yayın politikalarına uymayan bölümleri çıkarmada özgür olduklarını ifade etmiştir¹³¹. Yunus Nadi de bu yaşananlar yüzünden Yeni Dünya gazetesini taklitçilikle suçlamıştır. Kendilerinin de sosyalizm vadisinde yürüdüğünü fakat Bolşeviklik kavramının Ruslar için önemli olduğunu, kendileri için hiçbir anlam ifade etmediğini söylemiştir. Yunus Nadi, Seyyare-yi Yeni Dünya gazetesini "Türk Bolşevik Gazetesi" olarak adlandırmıştır¹³². Bu iki gazete de sosyalist içerikli olmasına rağmen hem yayın politikaları hem de gazete sahiplerinin yönetime yakınlıkları açısından önemli farklar taşımaktadır¹³³.

Mustafa Kemal Atatürk, yeni kurmaya çalıştığı ülkenin iç ve dış işlerini kontrol etmek için bir takım girişimlerde bulunmuştur. Batı'da I. Dünya Savaşı'nın ardından çıkan kapitalizme karşı Doğu'da sol düşünceler hâkim olmaya başlamıştır. Bu sebeple Mustafa Kemal, kendisine daha yakın olan Doğu yani Rusya ile aralarını politik açıdan sıcak tutmak için, Yeşil Ordu Cemiyeti'ni kapatmış sonra da Türkiye Komünist Fırkası'nı kurmuştur. Eskişehir'de çıkan sol eğilimli Yeni Dünya gazetesi ülke içinde fazlasıyla etkili olduğu için Mustafa Kemal Atatürk, Çerkez Ethem'e bir mektup yazarak Üçüncü Enternasyonal'e bağlı olduklarını, Çerkez Ethem ve gazetesinin sistematik olarak işlemesi gerektiği için Ankara'ya taşınması gerektiğini

¹³⁰ Arif Oruç, "Menfur Sersemlemeğe Başladı", *Yarın*, nr.542, 25 Haziran 1931 Aktaran: Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın- Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 45.

¹³¹ ¹³¹ Mahmut Goloğlu, *Cunhuriyet'e Doğru 1921- 1922*, Ankara, 1971, s. 13- 14 Aktaran: Nurettin Güz, a.g.e., s. 46.

¹³² Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın- Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 46.

¹³³ Nurettin Güz, a.g.e., s. 47.

söylemiştir¹³⁴. Hatta mektubuna Çerkez Ethem'e Muhterem Ethem Bey diyerek başlamış muhterem yoldaş diyerek de mektubunu bitirmiştir. Matbaanın Ankara'ya getirilmesi görevini Diyarbakır Mebusu, aynı zamanda Aydın Cephesi Kuva-yı Milliye Komutanı ve Ethem'in arkadaşı Binbaşı Şükrü Bey'e vermiştir¹³⁵. Çerkez Ethem bu teklifi kabul etmiş ve gazete artık Mustafa Kemal'in emrinde Ankara'da yayımlanmaya başlamıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi ve adı değişmemiş, sorumlu müdürü Hakkı Behiç Bey olmuştur¹³⁶. Gazetenin adı seksen dördüncü sayıdan itibaren Yeni Dünya olmuştur ve Yeni Dünya gazetesi yayını 1921 Ocak ayına kadar devam etmiştir¹³⁷.

Mustafa Kemal'in Türkiye Komünist Fırkası'nı kurdurma ve Yeni Dünya gazetesini fırkanın yayın organı yapma nedeni hep tartışılmıştır. Bunların sebebi, Mustafa Kemal'in Ali Fuat Paşa'ya çektiği telgrafta anlaşılmaktadır. Milli Mücadele döneminde ülkenin maddi ve manevi desteğe ihtiyaç duyması sebebiyle Mustafa Kemal, iç ve dış politika geliştirerek bunları yapmıştır. Özellikle Rusya'ya karşı sempatik görünme hevesi ile ülke içindeki kontrolü elinde tutma isteği Mustafa Kemal'i tetiklemiştir. Fakat bu hususta da bir başarı sağlandığı söylenememektedir. Türkiye Komünist Fırkası, sadece üç ay dayanabilmiş ve Çerkez Ethem'in ayaklanmasıyla dağılmıştır¹³⁸.

Çerkez Ethem, 1921 Ocak ayında Ankara Hükümeti'ne karşı ayaklandığında Arif Oruç, Çerkez Ethem'i desteklediği için Arif Oruç da Çerkez Ethem ile beraber İstiklal Mahkemesi'nde yargılanarak sürgün cezasına çarptırılmıştır. Arif Oruç'un Çerkez Ethem'e desteği, 2 Ocak 1921'de kendisine ait Yeni Dünya gazetesinin asker sevkini engellemek için demir yolu işçilerini greve çağırarak olmuştur. Gazete idarehanesi hükümet tarafından tahrip edilmiştir¹³⁹. Fakat daha sonra özel bir yasa ile Arif Oruç affedilmiştir. Bu yasa ile Arif Oruç, tutuklu kaldığı süre yeterli görülerek hapisneden çıkarılmış ve ancak ulusal amacın elde edilmesine kadar hükümetin

¹³⁴ Mahmut Goloğlu, *Cumhuriyet'e Doğru 1921- 1922*, Ankara: Başnur Matbaası, 1971, s. 11- 15.

¹³⁵ Mahmut Goloğlu, *Cumhuriyet'e Doğru 1921- 1922*, Ankara, 1971, s. 11- 15 Aktaran: Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın- Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 47- 48.

¹³⁶ Mahmut Goloğlu, a.g.e., s. 15

¹³⁷ Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın- Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 48

¹³⁸ Nurettin Güz, a.g.e., s. 48.

¹³⁹ Nurettin Güz, a.g.e., s. 51.

göstereceği bir yerde oturmaya mecbur tutulmuştur¹⁴⁰. Ankara Hükümeti'nin yanında yer aldığı bu dönemde, sosyalist eğilimli Yeni Dünya gazetesini çıkarmıştır (Kasım 1921- Mart 1922)¹⁴¹. Böyle olması sebebiyle Aclan Sayılğan, Arif Oruç'u Mustafa Kemal lehine çalışan bir ajan olarak nitelemiştir¹⁴².

Mahkemeden sonra Arif Oruç'un matbaası millileştirilmiş, gazetesi kapatılmış, kendisi de sürgün edilmiştir. Mahkemede söylediğine göre Arif Oruç, “*Yeni Alem, Yeni Hayat, Yeni Cihan ve Yeni Devir*” in de imtiyaz sahibi olmuştur¹⁴³.

Yeni Hayat dergisi, Nurettin Güz'ün belirttiğine göre, mahkûm olanların Sakarya Zaferi münasebetiyle özel bir ayla serbest bırakılmasından sonra bu çevrenin 18 Mart 1922'de faaliyete geçmesiyle Ankara'da çıkarılmıştır. Bu dergi yeniden faaliyete geçen Türk Halk İştirakiyun Fırkası'na hizmet etmiştir. Bu derginin sahibi aynı zamanda fırkanın da reisi olan Tokat Mebusu Nazım'dır. 1922 yılında Rauf Bey'in yeni hükümeti kurmasından sonra dergide çıkan “*Başvekilin Ensesine Bir Tokat*” başlıklı yazı sebebiyle dergi kapatılmıştır¹⁴⁴.

George Harris, Arif Oruç ve arkadaşı Mustafa Nuri'nin daha önce Eskişehir'de *Arkadaş* adlı bir gazete çıkardığını söylemiştir¹⁴⁵.

Aynı zamanda Arif Oruç, Emek gazetesinin varlığında da rol oynamıştır. *Emek* gazetesi, Yeşil Ordu Cemiyeti'nin dağılması ile birlikte bazı Halk zümresi üyeleri Türkiye Komünist Fırkası'na girmemişler ve Gizli Türkiye Komünist Fırkası olarak yer altına inmişlerdir. Daha çok Sovyet Rusya'dan gönderilen kişilerin etkisiyle gruplandıkları gözlemlenmektedir. Gizli Türkiye Komünist Fırkası, Türk Halk İştirakiyun Fırkası adıyla 7 Aralık 1920'de kurulmuştur. Kurucuları arasında; Tokat mebusu Nazım, Bursa mebusu Şeyh Server, Afyon mebusu Mehmet Şükrü,

¹⁴⁰ Mahmut Goloğlu, *Cumhuriyet'e Doğru 1921- 1922*, Ankara: Başnur Matbaası, 1971, s. 32- 33.

¹⁴¹ Ana Britannica Ansiklopedisi, Oruç, Arif, c. 17, Ana Yayıncılık, 1993, s. 195.

¹⁴² Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 51.

¹⁴³ Feridun Kandemir, *Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası*, İstanbul, 1976, s. 180- 181 Aktaran: Nurettin Güz, a.g.e., s. 52.

¹⁴⁴ İlhan Darendelioğlu, *Türkiye'de Komünist Hareketleri*, İstanbul, 1979, s. 108- 109 Aktaran: Nurettin Güz, a.g.e., s. 52.

¹⁴⁵ George S. Harris, *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları*, İstanbul, 1979, s. 111- 112 Aktaran: Nurettin Güz a.g.e., s. 45.

Salih Hacıoğlu, Ziyetullah Nuşirevan ve Arif Oruç vardır. Emek gazetesi de bu fırkanın yayın organı olarak hizmet etmiştir¹⁴⁶.

Arif Oruç, 26 Ağustos'ta başlayan Büyük Taarruz yani Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nden önce Antalya'ya gitmiş ve burada “*Yeni İzmir*” adlı günlük bir gazete çıkarmıştır. Arif Oruç, bu gazetede yazılarıyla milli hareketi desteklemiştir. Ardından da İzmir'e giderek gazetecilik işlerini orada devam etmiştir¹⁴⁷.

Arif Oruç, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Cumhuriyet'in ilanıyla İzmir'de 1923 yılında *Yeni Turan* gazetesini kurmuştur. Fakat gazete, 1926'da yapılan İzmir Suikast'i girişimiyle ilişkilendirilerek kapatılmıştır¹⁴⁸. İzmir Suikastı, Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'ya 14 Haziran 1926 tarihinde, İzmir'de yapılması planlanan suikast girişimidir. Aralarında eski bakanlar, milletvekilleri ve valiler de bulunan bir grup kesim tarafından planlanmış ancak hayata geçirilmeden engellenmiştir¹⁴⁹. Suikastten sonra İstiklal Mahkemelerince birçok kişi yargılanmış ve pek çok gazete kapatılmıştır. Bu gazetelerden birisi de Arif Oruç'un *Yeni Turan* gazetesidir.

Arif Oruç, İzmir'den İstanbul'a döndüğü zaman üç yıl siyasi gazetecilik yapmamıştır. Daha çok tarihî ve sosyal roman tefrikaları yazmıştır. *Son Saat*, *Vakit*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde *Ayhan* takma adı ile yazdığı sosyal ve tarihi içerikli roman tefrikaları ona epeyce ün sağlamıştır¹⁵⁰.

Arif Oruç'un romanlarını yayımladığı *Son Saat* gazetesi, 16 Mart 1925'te İstanbul'da çıkan günlük bir akşam gazetesidir. Son Saat matbaası vardır ve mesul müdürleri; Ahmet Şükrü Esmer, Selim Ragıp Emeç ve Kemaleddin Şükrü'dür. İlk çıktığında Arap harfli olarak yayımlanan Son Saat, 21 Ağustos 1928'den itibaren Arap harfli ve Lâtin harfli karışık çıkmıştır. 2 Aralık 1928'den gazete itibaren de tamamen Lâtin harfli olarak çıkmıştır¹⁵¹. Arif Oruç, Son Saat gazetesinde;

¹⁴⁶ Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın- İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 48- 51.

¹⁴⁷ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹⁴⁸ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 276-277.

¹⁴⁹ *İzmir Suikastı*, [http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0zmir_Suikast%C4%B1_\(16_Şubat_2019\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0zmir_Suikast%C4%B1_(16_Şubat_2019)).

¹⁵⁰ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹⁵¹ *Son Saat* <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/yordambt13/yordam.php?> (17 Şubat 2019).

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip, Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid, Abdülhamid Meclis'i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?, Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?, Sultan Abdülaziz Nasıl Haledildi Nasıl İntihar Etti?, Meşrutiyet Tarihinin Esrarengiz Bir Meselesi, Koca Zeybek ve Gün Doğarken adlı tarihi ve sosyal roman tefrikaları yazmıştır.

Arif Oruç'un yazdığı diğer bir gazete olan *Vakit* gazetesidir. *Vakit*, Milli Mücadeleye destek veren günlük bir gazetedir. Türkiye ile ilgili en çok dış haber veren gazetelerden birisidir¹⁵². Gazete, Cumhuriyet'in ilanından sonra da yayımlanmaya devam etmiştir. Arif Oruç, 1926 yılında bu gazetede *Süleyman Paşa* başlıklı romanını tefrika halinde yayımlamıştır.

Milliyet gazetesi ise, İstanbul'da 11 Şubat 1926 yılında yayımlanmaya başlayan günlük Arap harfli bir gazetedir. 947 (1 Teşrinievvel 1928)'den itibaren Lâtin harfleriyle karışık çıkmaya başlayan *Milliyet*'in imtiyaz sahibi ve başmuharriri Siirt Mebusu Mahmut Esat Efendi'dir. Gazete, 23 Nisan 1935 tarihinden itibaren Tan adı ile çıkmaya başlamıştır¹⁵³. Arif Oruç, bu gazetede 1929 yılında *Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki* adlı tarihi roman tefrikasını yazmıştır¹⁵⁴.

Cumhuriyet gazetesi, İstanbul'da 8 Mayıs 1924 yılında sabahları Osmanlıca çıkmaya başlayan günlük siyasi bir gazetedir. *Cumhuriyet Gazetesi*, 10 Eylül 1928'den itibaren Latin harfleriyle karışık, 1 Aralık 1928'den itibaren de Latin harfleriyle çıkmıştır. 1639 sayı çıkmıştır. *Cumhuriyet* gazetesinin imtiyaz sahibi ve başmuharriri Yunus Nadi Abaloğlu'dur¹⁵⁵. Bu gazetede Arif Oruç, 1928 Aralık'ında *Mithad Paşa* tefrikasını yazmıştır.

Arif Oruç, İstanbul'a gelip çeşitli gazetelerde tefrikalar ile fikir yazıları yazdıktan sonra kendi gazetesini çıkarmak istemiştir. Bu sebeple kuruculuğunu ve başyazarlığını üstlendiği *Yarın* gazetesini çıkarmıştır. *Yarın* gazetesinin ilk sayısı 6 Kanunuevvel 1929 yılında yayımlanmıştır. İstanbul'da çıkan *Yarın* gazetesinin her sayısında "Arif Oruç" Bey'in mesuliyeti altında her gün çıkar yazısı vardır. Ankara

¹⁵² Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın- İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991, s. 15.

¹⁵³ *Milliyet* <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/yordambt13/yordam.php?> , (17 Şubat 2019).

¹⁵⁴ Bk. Ayhan, "Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki", *Milliyet*, nr. 1163- 1250, 9 Mayıs 1929- 6 Ağustos 1929.

¹⁵⁵ *Cumhuriyet* <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/yordambt13/yordam.php?> , (17 Şubat 2019).

Caddesi'ni adres olarak gösteren gazetenin fiyatı; İstanbul'da 100 paradır¹⁵⁶.

Arif Oruç, gazetede ki yazılarını gazetenin ikinci sayfasında yayımlamıştır. 5 Mart 1930'dan itibaren ise ilk sayfada makalelerini yazmıştır¹⁵⁷. Yazar, gazetenin ilk sayısından itibaren özellikle tarihi roman tefrikaları yazmıştır. Bu roman tefrikaları; *Çırağan Sarayı Baskını Ali Suavi Hadisesi, Kara Kemal, Ankara'da Bir Macera, Yunan İhtilali ve Mithat Paşa'nın Son Günleri*'dir.

Yarın gazetesi sayfalarında yer verdiği fotoğrafların fazlalığı bakımından, dönemin diğer gazetelerden farklılık göstermiştir. Yarın gazetesini içerik olarak inceleyecek olursak bu gazetenin muhalefet yapmak ve farklı fikirleri özgürce ifade etmek için kurulduğunu söyleyebiliriz. Gazete, hükümet ile özellikle de İsmet İnönü ile ters düşmüştür¹⁵⁸. Hatta Yarın gazetesi Fethi Okyar tarafından kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı desteklemiştir. Serbest Cumhuriyet Fırkası; Atatürk'ün isteği üzerine güdümlü bir siyaset yapmak için kurulmuştur. Yani partinin Cumhuriyet Halk Fırkası'nın izinden pek sapmaması gerekmektedir¹⁵⁹.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulduğunda herhangi bir yayın organı olmamasına rağmen Arif Oruç, Yarın gazetesini bu partinin yayın organı haline getirmiştir. Arif Oruç, hükümete ters düştüğü için bu partiyi çok fazla desteklemiştir¹⁶⁰. Bu sebeple gazetesi olan Yarın da hep Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın lehine çalışmıştır. Mete Tunçay da Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın bir yayın organı olmadığını fakat İstanbul'da Yarın ve Son Posta, İzmir'de Halkın Sesi gazetelerinin Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı desteklediğini söylemiştir¹⁶¹.

Arif Oruç'un böyle yapması Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurucularından olan Ahmet Ağaoğlu'nu oldukça rahatsız etmiştir. Ahmet Ağaoğlu, Arif Oruç'u ve yaptığı işleri hiçbir zaman sevmemiştir. Hatta Arif Oruç'un gazetesinin fırkanın yayın organı olmaması için çok çabalamıştır. Bu uğurda fırka reisi ve arkadaşı Ali Fethi Okyar ile tartışmıştır ve fikir ayrılığına düşmüştür. Fakat Ahmet Ağaoğlu, bütün çabalarına rağmen, Mustafa Kemal'in bile Yarın gazetesini fırkanın yayın

¹⁵⁶ Yarın, 6 Kanunuevvel 1929, nr. 1.

¹⁵⁷ Yarın, 5 Mart 1930, nr. 84.

¹⁵⁸ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 276- 277.

¹⁵⁹ Ali Fethi Okyar, *Serbest Cumhuriyet Fırkası Nasıl Doğdu Nasıl Feshedildi?*, İstanbul: 1987, s. 91.

¹⁶⁰ Mete Tunçay, a.g.e., s. 257

¹⁶¹ Mete Tunçay, a.g.e., s. 257

organı olarak görmesine engel olamamıştır. Ağaoğlu, kendisine yapılan emrivakileri kabullenmeyip Yarın gazetesine hiç yazı yazmamış hatta partiden ayrılmayı dahi düşünmüştür¹⁶². Ahmet Ağaoğlu'nun tedirgin olmasına dair bu düşünceler yanlış da sayılmamaktadır. Çünkü Arif Oruç, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın yayın organı olma görevini o kadar çok üstlenmiştir ki bazen Fethi Bey'in isteklerinin de ötesine geçmesine sebep olmuştur. Weiker'e göre; Arif Oruç'un tek parti yönetimi için kötü demesi ve Ağaoğlu'na göre de "Mareşal Çakmak reisicumhur olsun, Gazi başvekil olsun" düşüncesinin Fethi Okyar'ı üzmesi bu düşünceye örnek olarak verilmiştir¹⁶³.

Aslında Arif Oruç'un bu şekilde davranması Mustafa Kemal'in ideolojisi üzerine kurdurduğu Serbest Cumhuriyet Fırkası ile kendi partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası'nın arasının açılmasına sebep olmuştur. Üst satırlarda bahsettiğimiz Arif Oruç'un Gazi ile Fevzi Paşa ile ilgili gazetesinde yaptığı teklif, Fethi Bey'in ve fırkasının iktidarda gözü olduğu anlamına geldiği için Cumhuriyet Halk Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın arasını daha çok açmıştır. Serbest Cumhuriyet Fırkası düşmanları da artmıştır¹⁶⁴.

Ahmet Ağaoğlu; Fethi Okyar'ın fırka için gerekli yayın organını çıkarmakta geciktğini, fırkanın yayın organı gibi gözüken Yarın gazetesinin fırka için olumsuz bir etken olduğunu söylemiştir¹⁶⁵. Ağaoğlu, bir süre sonra Fethi Okyar'ın da Yarın gazetesinden vazgeçtiğini fakat Oruç'un fıkraya zaten yapacağı fenalıkları yapmış olduğunu söylemiştir¹⁶⁶.

Arif Oruç, Yarın gazetesindeki yazılarında İsmet Paşa'nın ve onun hükümetine yüklenmiş ve İsmet Paşa hükümetine yönelik ağır eleştirilerde bulunmuştur. Bununla beraber, Arif Oruç, bazı yazılarında Gazi Mustafa Kemal ve onun yakın arkadaşlarına iyi davranmakla birlikte İsmet İnönü'ye düşman kesilmiştir. Söz konusu dönemde yayılan şayialara bakılırsa, İsmet Paşa ve Gazi Mustafa Kemal arasında belirgin bir sevgisizlik ortaya çıkmış ve Gazi, Arif Oruç'u İsmet Paşa'ya ders vermek için himaye etmiştir¹⁶⁷. Bu sayede Gazi, Arif Oruç üzerinden İsmet Paşa'ya da bir bakıma gözdağı vermiştir.

¹⁶² Ahmet Ağaoğlu, *Serbest Fırka Hatıraları*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1994, s. 44- 45.

¹⁶³ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 278.

¹⁶⁴ Ahmet Ağaoğlu, a.g.e., s. 85.

¹⁶⁵ Ahmet Ağaoğlu, a.g.e., s. 45- 46.

¹⁶⁶ Ahmet Ağaoğlu, a.g.e., s. 46.

¹⁶⁷ Ahmet Ağaoğlu, a.g.e., s. 44.

Yarın gazetesi, İsmet Paşa hükümetine muhalefet yapmaktan hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Gazetede ülkedeki her türlü yolsuzluk ve usulsüzlüğü örtbas etmeye çalışan kişiler ortaya çıkarılmıştır. İsmet Paşa kabinesi halkın en iyi şartlar altında yaşaması için sürekli eleştirilmiştir. Arif Oruç, gazetesinde yazdığı eleştiriler yüzünden defalarca cezaya maruz kalmıştır. Hatta bir yazısında bakanları yiyicilikle suçladığı için 6 Nisan 1930'da tutuklanmış 17 Mayıs 1930'da da serbest bırakılmıştır¹⁶⁸. Aynı şekilde Arif Oruç'un gazetesinde, "İzmit Valisi Aleyhine Neşriyat" adlı bir yazı yayımlayınca Arif Oruç ve mesul müdürü Süleyman Tefvik tutuklanmıştır fakat akabinde açılan dava yürürlüğe girmemiştir¹⁶⁹.

25 Temmuz 1931 tarihinde hükümetin muhalif sesleri ortadan kaldırmak için Matbuat Kanunu dediği bir kanun çıkmıştır. 1881 sayılı Matbuat Kanunu'ndan sonra 597. sayısı çıkan Yarın gazetesi 19 Ağustos 1931'de kapatılmıştır¹⁷⁰. Arif Oruç da 11 Ağustos 1931'de gazetesinde *Allaha Ismarladık* başlıklı bir yazı yazmış¹⁷¹ ve 19 Ağustos'ta da *Yarın, Neşriyatını Tatile Karar Verdi* başlıklı yazıyla gazete kapanmıştır¹⁷².

Yarın gazetesinin üç yıllık yayım hayatı boyunca Arif Oruç, gazetesindeki keskin kalemi ile yayımladığı yazılarıyla hep çok ses getirmiştir. Kendisi hükümete karşı muhaliflik ve hak arama görevini üstlenmiş ve bunları başarılı şekilde gerçekleştirmiştir.

Yarın gazetesi yıllar sonra 1946 yılında tekrar yayın hayatına başlayacaktır fakat o zamana kadar Arif Oruç başka gazetelerde fikir ve tefrika yazıları yazmıştır. Bunlardan biri de *İnkılap* gazetesidir. Arif Oruç, 4 Kanunuevvel 1930 yılında İnkılap gazetesinde *Fener Baş Papazı Nasıl Dolandırıldı?* adlı bir tefrika yazmıştır. İnkılap gazetesinin mesul müdürü, Sabri Salim'dir ve gazete 1930- 1931 yıllarında İstanbul'da çıkmıştır¹⁷³.

Arif Oruç, Yarın gazetesi kapatıldıktan sonra kendisinin ve arkadaşlarının kimliğini gizleyerek 1931 Eylül başlarında bazı yakınlarına *Mücadele* adlı bir gazete

¹⁶⁸ *Yarın*, "Arif Oruç Bey Dün Akşam Geç Vakte Kadar Adliye Kaparında Bekleyen Halkın Alkışları Arasında Hürriyete Kavuştu", nr.148, 18 Mayıs 1930.

¹⁶⁹ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 279.

¹⁷⁰ Mete Tunçay, a.g.e., s. 280

¹⁷¹ Bk. Arif Oruç "Allaha Ismarladık", *Yarın*, nr. 589, 11 Ağustos 1931.

¹⁷² *Yarın*, "Yarın, Neşriyatını Tatile Karar Verdi", nr. 597, 19 Ağustos 1931.

¹⁷³ *İnkılap* <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/yordambt13/yordam.php?>, (17 Şubat 2019).

çıkarttırmış fakat gazete daha ilk sayısında toplatılıp yasaklanmıştır¹⁷⁴.

Bu gazete girişimi başarısızlığından sonra Arif Oruç geçimini sağlamak için 11 Eylül 1931 yılında lokanta açmıştır¹⁷⁵. Hatta Yunus Nadi ile girdiği yazı polemiginde verdiği sözü yerine getirmek için önce bir birahane açacağını söylemiş fakat daha sonra ondan da vazgeçip kunduracı dükkânı açmaya karar vermiştir¹⁷⁶. Arif Oruç yazı yazmak için yaratılmış bir insan olduğu için bu tarz işlerde dikiş tutturamamıştır. O yüzden kendi gazetesi olmasa dahi yazmaya devam etmiştir.

Arif Oruç, yazmayı sevdiğinden ve Matbuat Kanunu'nun acımasızlığından şikâyet ederek, 12 Mart 1932 yılında basın özgürlüğünü savunan "*Vatandaşın Birinci Hürriyeti*" adlı kitabını yazmıştır. Kitabın arka kapağında "*Vatandaşın İkinci Hürriyeti*" adlı kitabını da hazırlamakta olduğunu söylemiştir. Fakat ikinci kitabı yayımlayamamıştır. Arif Oruç'a göre fıkra işi matbuat hürriyeti yanından ikinci derecede kalan bir iştir. Oruç, ülkenin savaş zamanında dahi hiçbir gazetenin sansürlenip tatil edilmediğini, Cumhuriyet'ten sonra çıkan Matbuat Kanunu ile gazetelerin ve yeni fikirlerin susturulduğunu söylemiştir¹⁷⁷. Ona göre düşünce özgürlüğü bir milletin ve ülkenin gelişmesi için ilk şart olmalıdır. Özgürlüğü engellemek demek ülkenin gelişmesini engellemek demektir ki bu da gelişen ve değişen dünyada geri kalmak demektir.

Vatandaşın Birinci Hürriyeti kitabından sonra Arif Oruç, yurt dışına sürülmüştür. Arif Oruç, vatana ihanet suçuyla itham edilerek evinden zorla alınarak 1933'te Bulgaristan'a sürülmüş ve Şumnu Medresesi'nde müderrislik etmek zorunda bırakılmıştır¹⁷⁸. Arif Oruç, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin isteği üzerine 1934 Mayıs darbesinden sonra da Bulgarlar tarafından Yugoslavya'ya sürülmüştür¹⁷⁹.

Arif Oruç, Bulgaristan'da olduğu sırada aynı adlı Yarın gazetesini çıkarmıştır. Mete Tunçay, Arif Oruç'un Yarın'ı (1933) adlı kitabında orada iken çıkan yazılarını toplamıştır. Bu kitapta Arif Oruç'a ait yedi broşür bulunmaktadır. Broşürün başlığı *Yarın Kurtuluş Neşriyatı*'dır. Fırka tarafından neşredilen ilmî ve siyasî broşürler

¹⁷⁴ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 280.

¹⁷⁵ Mete Tunçay, a.g.e., s. 280.

¹⁷⁶ Son Posta, 11 Eylül 1931

¹⁷⁷ Mete Tunçay, a.g.e., s. 280- 282.

¹⁷⁸ Mete Tunçay, a.g.e., s. 281.

¹⁷⁹ Mete Tunçay, a.g.e., s. 291- 292.

mevcuttur. Şumnu- İntibah Matbaası'nda basılmıştır¹⁸⁰.

Yarın'ın ilk broşüründe sunulan metin; *bir parti programı olmaktan çok, neredeyse bir anayasa tasarısı niteliklerini taşımakta ve kuvvetler ayrılığı ve dengesi ilkelerine göre işleyecek demokratik bir meşrutî monarşiye dönme dileğini ortaya koymaktadır. Öngörülen rejim, yine laik olacaktır; ama Osmanlı hanedanı içinden seçilecek “Hakan” halife sıfatını da taşıyacaktı*¹⁸¹.

Arif Oruç bu gazeteyi Paris ve Sofya'da broşür olarak, Şumnu da gazete olarak neşretmiştir¹⁸².

Arif Oruç, uzun süre yurt dışında yaşamak zorunda kalmıştır. Nihayetinde 17 Ağustos 1937'de ülkesine dönmüş fakat tutuklanmıştır. Savcının idam talebine karşı ağır cezada beraat ederek serbest bırakılmıştır¹⁸³.

Arif Oruç, serbest kaldıktan sonra, 1946'nın Kasım ayına kadar *Son Posta* ve *Tasvir* gazetelerinde *Ayhan* takma adı ile tarihi ve sosyal roman tefrikaları yazmıştır¹⁸⁴. *Son Posta* gazetesi, 27 Temmuz 1930 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlamış ve 1960 Darbesinden sonra kapanmış bir gazetedir. Gazete ilk günlerinden itibaren İsmet Paşa hükümetine muhalif bir yayın politikası izlemiştir¹⁸⁵. Gazetenin imtiyaz sahibi; A. Ekrem Uşaklıgil, S. Ragıp Emeç, H. Lütü Dördüncü ve K. Yusuf Sertel'dir. İstanbul'da çıkan günlük bir gazetedir¹⁸⁶. Arif Oruç *Son Posta* ve *Tasvir* gazetelerinde; *Dabbağlar Mahallesi*, *Ferhad Onbaşı*, *Birkaç Kuruşun Mürtekibi*, *Serden Geçti Osman*, *Patrona Halil*, *Patronanın Akıbeti*, *Sultan Genç Osman*, *Genç Osman'ın Kanı Davası*, *Kösem Valide Sultan*, *Aybey*, *Mithat Paşa* ve *Süleyman Paşa* roman tefrikalarını yazmıştır¹⁸⁷.

Arif Oruç, Matbuat Kanunu'nun değişmesi üzerine kendi gazetesi olan Yarın gazetesini 1946 yılında yeniden yayımlamaya başlamıştır¹⁸⁸. Üç yıl süren bu yeni yayın döneminde Yarın gazetesinde daha çok sosyal konulara dair yazılar yer

¹⁸⁰ Mete Tunçay, *Arif Oruç'un Yarın'ı (1933)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991, s. 19.

¹⁸¹ Mete Tunçay, a.g.e., s. 20

¹⁸² Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹⁸³ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹⁸⁴ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

¹⁸⁵ *Son Posta* [https://tr.wikipedia.org/wiki/Son_Posta_._\(16_Şubat_2019\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Son_Posta_._(16_Şubat_2019)).

¹⁸⁶ *Son Posta* <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/yordambt13/yordam.php?>, (17 Şubat 2019).

¹⁸⁷ Bk. Ayhan, “Ulubatlı Hasan”, *Yarın*, nr. 592- 43-1, 28 Mayıs 1947, s. 1.

¹⁸⁸ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

almıştır. Yazarın bu dönemde tefrika olarak yayımladığı romanı ise ilk tefrikası 4 Kasım 1946 yılında çıkan *Ulubatlı Hasan* başlıklı tarihi roman tefrikasıdır. Bu tefrika ile beraber *Verenler Köyünde ve Kazlıçeşme Debbağlar* adlı sosyal ve siyasi içerikli roman tefrikaları yayımlamıştır. Arif Oruç aynı zamanda gazetesinde *Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio Dizieolina!* başlıklı bir inceleme tefrikası ile *Amelilikten Milyonerliğe* adlı bir hatıra tefrikası da yayımlamıştır.

Yarın gazetesi üç yıl sonra 1948 yılında kapandıktan sonra Arif Oruç, geçimini sağlamak için tefrika roman yazarlığı yapmaya devam etmiştir. Onun bilinen son roman tefrikası ise 3 Mayıs -15 Eylül 1950’de yayımlanan *Fatih Sultan Mehmet*’ başlıklı Milliyet gazetesinde çıkan romanıdır¹⁸⁹.

Arif Oruç, Yarın gazetesinde yazmaya devam ederken bir de 8 Eylül 1947 yılında Milliyet adlı siyasi bir gazete çıkarmak için İstanbul valiliğine başvurmuş. Valilik aynı gün 2185 sayılı yazı ile durumu Basın ve Yayın Genel Müdürlüğüne bildirmiş ve gazetenin çıkarılmasına izin verilmemiştir. 1949 yılında ikinci gazetenin yayın hakkını yenilemiştir fakat yine de gazeteyi çıkaramamıştır ve isim hakkına sahip olduğu Milliyet gazetesini 7 Şubat 1950’de Ali Naci Karacan’a devretmiştir¹⁹⁰. Ali Naci Karacan’ın belirttiğine göre, Arif Oruç’un otuz beşten fazla Arap ve Latin harfleriyle çıkmış eseri vardır ve bunların önemli bir kısmı tarihi roman kategorisinde değerlendirilebilecek nitelikte metinlerdir¹⁹¹.

2.1.4. Siyasi Hayatı

Arif Oruç, yaradılışı gereği, daima eleştiren ve karşı koyan bir kişilik olmuştur. Onun böyle bir kişiliğe bürünmesinde büyük ölçüde yaşadığı dönemin şartlarının etkisi vardır. Arif Oruç, ülkenin daha sistematik ve adil bir şekilde yönetilmesi için Arif Oruç, her açıdan çeşitli fikirlere başvurmuş ve onu yazıları ile yerleştirmek istemiştir. Nurettin Güz’ün belirttiğine göre, Arif Oruç, sonraları kendisi yazıları ile yetinmeyip siyasi anlamda bir çevre edinmiştir. Bunda Çerkez Ethem’in rolü büyüktür. Çerkez Ethemle Kuva-yı Seyyare saflarında tanışıp arkadaş olmasıyla Arif Oruç *Yeşil Ordu Cemiyeti*’ne katılmıştır. Yeşil Ordu Cemiyeti; Damat Ferit Paşa’nın 1920 Mayıs’ında İngilizlerin teşvikiyle Milli Mücadele’yi baltalamak

¹⁸⁹ Bk. Ayhan, “Fatih Sultan Mehme”t, *Milliyet*, 3 Mayıs 1950- 15 Eylül 1950.

¹⁹⁰ Kısmet Kesim Ovat, *Yarın Gazetesi Başmuharriri Arif Oruç’un Fikir Hayatı*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s. 39.

¹⁹¹ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç’un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

için kurduğu Cemiyet-i Ahmediye'ye karşı kurulmuştur. Ankara Hükümeti ile Moskova Hükümeti yakınlaşmasının Bolşevik olduğunu ileri süren İstanbul hükümetine bunun sadece İslamiyet'in uygulanmasından başka bir şey olmadığını göstermek ve Türk- Sovyet ilişkilerine bir zemin oluşturmak üzere Yeşil Ordu Cemiyeti oluşturulmuştur¹⁹². Tarık Zafer Tunaya'ya göre Yeşil Ordu Cemiyeti, hükümete bir beyanname vermemesine rağmen bir dernek olarak kabul edilmiştir. Bu derneğin kurucuları; Umumi kâtibi Hakkı Behiç, Çerkez Ethem, Reşit ve Tefvîk kardeşlerdir¹⁹³. Derneğin büyük bir bölümü Mustafa Kemal Paşa'ya yakın isimlerden oluşmasına rağmen Çerkez Ethem'in Cemiyetin Merkez Komitesi'ne katılımıyla Cemiyetin kontrolü Mustafa Kemal Paşa'dan çıkmıştır. Bu sebeple Mustafa Kemal Paşa, derneğin faaliyetlerine son vermek istese de bu girişiminde başarılı olamamıştır. Grubun ağırlık merkezi Eskişehir'e kaymıştır¹⁹⁴. Artık iş ciddiye binince Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle, dernek feshedilmiş ve 29 Eylül 1920 yılında dağılmıştır¹⁹⁵.

Mustafa Kemal Paşa, Yeşil Ordu Cemiyeti'nde istediği sonuçlara ulaşamayınca 1920 Mayıs'ında *Türkiye Komünist Fırkası*'nı kudurmuştur. Tefvîk Rüştü (Aras), Mahmut Esat (Bozkurt), Mehmet Celal ve Yunus Nadi Türkiye Komünist Fırkası'nın kurucuları arasında yer alan en tanınmış isimlerdir. Fakat TKF'nin herhangi bir teşkilatlanmasına ve siyasal faaliyetine rastlanmamıştır. Türkiye Komünist Fırkası daha sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bağlanmış ve başarmak istediği Üçüncü Enternasyonal inkılabına inanmıştır¹⁹⁶. Mustafa Kemal Paşa, Sovyet Rusya ile siyasi ilişkilerini sıcak tutmak ve ülke içindeki teşkilatlanmayı kontrol altında almak için böyle bir yola başvurmuş olmalıdır.

Türkiye Komünist Fırkası'nı kabul etmek istemeyen eski Yeşil Ordu Cemiyeti üyeleri, 1920 yılı Haziran ayında *Gizli ve Gayrî Resmî Komünist Fırkası*'nı kurmuşlardır. Bu fırka; 1920 Haziran'ında merkezi Ankara olmak üzere sosyalizmi yerleştirmek adına Üçüncü Enternasyonal'e bağlı olarak Arif Oruç, Binbaşı mütekaid Salih Zeki ve Şerif Manatof tarafından kurulmuştur. Parti programı Yarın (Arif Oruç

¹⁹² Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın- İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın – Yayın Yüksek Okulu Matbaası, 1991, s. 43.

¹⁹³ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 531.

¹⁹⁴ Nurettin Güz, a.g.e., s. 43- 44.

¹⁹⁵ Cemal Kutay, *Türkiye'de İlk Komünistler- Yakın Tarihin Meçhul Sahifeleri*, İstanbul: 1956, s. 14- 15 Ataran: Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın- İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın – Yayın Yüksek Okulu Matbaası, 1991, s. 44.

¹⁹⁶ Tarık Zafer Tunaya, a.g.e., s. 531.

) ve Cumhuriyet (Yunus Nadi) gazetesi başmuharrirleri arasında çıkan münakaşalar sebebiyle Cumhuriyet gazetesinde geç bir tarihte yayımlanmıştır. Fakat Arif Oruç da beyannameyi Eskişehir’de gizli olarak basmıştır. Bu fırka, meclis içinde kurulan Türkiye Komünist Fırkası ile alakalı değildir. Atatürk, bu fırkanın ihtilali ve ayaklanmayı desteklediğini söylemiştir¹⁹⁷.

Fakat Gizli Komünist Fırkası üyeleri daha sonra Yeşil Ordu Cemiyeti’nin de eski üyeleri ile birlikte *Türk Halk İştirakiyun Fırkası*’nı kurmuşlardır. Türk Halk İştirakiyyun Fırkası’nın kurucuları arasında Şeyh Servet, Salih Zeki, Hakkı Behiç ve Arif Oruç vardır¹⁹⁸. Fırka beyannamesi, 15 Aralık 1920 tarihinde Türk Halk İştirakiyun Fırkası merkez-i umumisi tarafından yayımlanmıştır. Fırka, 20 Aralık 1920 yılında da resmen tanınmış ve faaliyete başlamıştır. Fırka; *köylü, işçi ve Anadolu emekçisinin hukukunu korumak ve onları dünyanın emekçi iştirakiyun inkılabına faal bir surette iştirak ettirmek maksadıyla kurulmuştur*¹⁹⁹. Fırka kurulunca Yeni Dünya gazetesi başmuharriri ve sahibi Arif Oruç ve Çerkez Ethem bu fırkaya geçiş yapmışlardır ve Arif Oruç’un Yeni Dünya gazetesi bu Fırka’nın yayın organı olmuştur²⁰⁰. Dolayısıyla, Arif Oruç’un siyasi hayatı içinde birbirine bağlı cemiyet ve fırkaların ayrı bir yeri vardır.

Arif Oruç parti kurma girişimine Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Partisi ile başlamıştır. Onun parti kurma girişimine önyak olan ise Mimar Mühendis Kazım’dır. Onun Türk Cumhuriyeti Amele ve İşçi Partisi’nin kurulmasına komünizm eğilimi olduğu sebebiyle izin verilmese de bu girişim Arif Oruç’u kendi partisini kurmaya teşvik etmiştir²⁰¹. Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Partisi, Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın kapatılmasından altı ay sonra kurulmuştur. Yani 1931 Mayıs’ına tekabül eder. Söz konusu partinin nizamnamesi, Arif Oruç’un sahibi olduğu Yarın gazetesinin 22 Haziran 1931 tarihli sayısında yayımlanmıştır²⁰². Arif Oruç, kuracağı partinin programını kendi gazetesinde yayımlamasına rağmen, İsmet İnönü hükümeti, Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Fırkası’nın kurulmasına izin

¹⁹⁷ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye’de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995, s. 531- 532.

¹⁹⁸ Tarık Zafer Tunaya, a.g.e., s. 532.

¹⁹⁹ Ahmet Cerrahoğlu, *Türkiye’de Sosyalizm*, İstanbul: May Yayınları, 1975, s. 29.

²⁰⁰ Mahmut Goloğlu, *Cumhuriyet’e Doğru 1921- 1922*, Başnur Matbaası, Ankara, s. 12.

²⁰¹ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi’nin Kurulması (1923-1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 275.

²⁰² Mete Tunçay, a.g.e., s. 276.

vermemiştir²⁰³.

Bu başarısız parti kurma deneyiminden sonra Arif Oruç, daha çok gazete yazılarına yönelmiş ve İsmet İnönü'yü her fırsatta eleştirmiştir. Onun gazetede fikir yazarlığı yapması, bu süre zarfında hapse girip çıkması ve en sonun da yurt dışına sürülmesinden dolayı parti kurma girişimler pek olmamıştır.

Ömrünün sonlarına doğru Arif Oruç yeniden bir parti kurmuştur. Bu parti, *Müstakil Türkiye Sosyalist Partisi*'dir. Parti; 19 Eylül 1948 yılında İstanbul'da Arif Oruç, Nedim Celal Çelebi, Nurettin Kırılı ve İbrahim Vefik Belendir tarafından kurulmuştur. Parti faaliyete geçmek için 1950 seçimlerini beklemiştir. Parti; gerçekçi, millîi adil, içtimai ve insafîi olmuştur. Bu parti, kurucusu ve lideri olan Arif Oruç'un ölümü üzerine feshedilmiştir²⁰⁴. Arif Oruç'u son parti girişimi de vefatı sebebiyle başarısızlığa uğramıştır.

2.1.5. Son Yılları ve Ölümü

Arif Oruç, çalkantılı hayatının son yıllarında çeşitli gazetelerde roman tefrika ederek daha sakin bir hayat sürmüştür. Artık hükümete karşı gelmekten ziyade, kendi partisini kurup fikirlerini bu şekilde yaymayı tercih etmiştir. Fakat ömrü boyunca yaşamış olduğu olumsuzluklar, onu erken yaşında güçten düşürmüştür. Gençlik yıllarında ülkenin savaş içinde olması ve kendisinin bizzat cephelerde bulunması, savaştan sonra muhalif kişiliği sebebiyle kötü şartlar altında olan hapishanelere girip çıkması, geçirmiş olduğu ameliyatlar ve yurt dışında sürgünde iken iyi koşullarda yaşamaması onu genç yaşta yıpratmıştır. Bütün bu olumsuzluklar yüzünden Arif Oruç, 9 Ekim 1950'de vefat etmiştir.

Ali Naci Karacan, Arif Oruç'un ölümünden hemen sonra 10 Ekim 1950 yılında Milliyet gazetesinde Arif Oruç ile ilgili yazı yazmıştır. Ali Naci Karacan, söz konusu yazısında Arif Oruç'un Türk basını için önemli bir kişilik olduğunu ve onu kaybetmenin basın ve memleket âlemi için bir kayıp olduğunu vurgulamıştır. Ali Naci Karacan'a göre *Arif Oruç, Türkçeyi iyi bilen, iyi yazan, lisana tasarruf eden, gramer hatalarından uzak kalmış yazılar yazan, nihayet ansiklopedik malumatı olan,*

²⁰³ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 279.

²⁰⁴ Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınlar, 1995, s. 735.

*ifadeyi vuzuhtan düşürmeyen, mefhumu güçleştirmeyen muharrirdir. Arif Oruç'un hamuru çile ile yoğrulmuştur. O çile çekmek için yaratılmıştır. Çile içinde doğdu, çile içinde yaşadı, çile ve nisyan içinde ölmüştür*²⁰⁵.

2.2.ARİF ORUÇ'UN YAZI FAALİYETİ

Arif Oruç, ülkenin içinde bulunduğu zor şartlardan ve kendisinin ülkesi adına bir şeyler yapmak istemesinden dolayı hiç boş durmamıştır. Bu sebeple II. Meşrutiyet'ten sonra genç yaşta yazı hayatına gazetecilikle başlamıştır. Onun ülkesi adına silahı kalemi olmuştur. Savaş yıllarında ülkedeki fakir halkın ve savaştan askerlerin neler yaşadığını bizzat görmüş ve o güçlü silahı olan kalemiyle gerçekleri yazmıştır.

Hayatı boyunca her türlü olumsuzluğa rağmen hiç boş durmayan Arif Oruç'un yazı faaliyetini, yaşamındaki önemli dönüm noktaları dikkate alınarak dört başlık altında değerlendirilmiştir. Aşağıda ilk olarak Arif Oruç'un yazı hayatına başladığı ilk zamanlar ile İstiklal Harbi arasında geçen süre, ikinci olarak, İstiklal Harbi ile Cumhuriyetin ilan edildiği zamana kadar geçen savaş yılları, üçüncü olarak Cumhuriyetin kurululuşundan Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümüne kadar ki yazı hayatı, son olarak Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü'nün başkanlığı ve Arif Oruç'un ölümü arasında geçen zamanda yazarın yazı hayatı ele alınmıştır.

2.2.1.Başlangıcından İstiklâl Harbine Kadarki Yazı Hayatı (1913-1919)

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Arif Oruç, genç yaşta gazeteciliğe adım atmış biridir. O, yazı hayatına on sekiz yaşında Tanin gazetesinde muhabirlik yaparak başlamıştır²⁰⁶. Ardından Arif Oruç, 1914'te eski *Tasvir-i Efkâr* muhabirliğinde bulunmuştur. Aynı sene içinde Mihran Efendi'nin "*Sabah*" gazetesine adına Balkanlar'a siyasi muhabir olarak gitmiş ve Sofya'da "*Türk Sadası*" isimli Türkçe yevmi gazetesinin başyazarlığını yapmıştır. Balkanlardan döndükten sonra yeniden *Tasvir-i Efkâr*'a istihbarat heyeti müdürü olarak girmiştir. Mütarekenin en uğursuz en müşkül olduğu zamanlarda *Tasvir-i Efkâr*'ın mesul müdürlüğünü üzerine almış, işgal

²⁰⁵ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

²⁰⁶ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

ordularının sansürü ile uzun mücadelelerde bulunmuştur²⁰⁷. Fakat elimizde Arif Oruç'un bu dönemde yazmış olduğu yazılar ve röportajlar mevcut değildir.

2.2.2. İstiklâl Harbi Esnasındaki Yazı Faaliyeti (1919- 1923)

İstiklal Harbi, Arif Oruç yazı hayatında büyük bir dönüm noktasıdır. Çünkü İstiklâl Harbi, yeryüzünden silinmesine karar verilen bir milletin var olma mücadelesi olarak nitelenebilir. Türk milleti yabancı milletlerin işgalinden kurtulup bağımsızlığını kazanmak adına her şeyini bu savaşla ortaya koymuştur. Arif Oruç da bu zamanlarda fiilen cephelerde bulunmuş hatta daha sonradan iyi bir dost olacağı Çerkez Ethem ile o sıralarda tanışmıştır. Nermin Taylan, Çerkez Ethem ile Arif Oruç'un Kuva-yı Seyyare safları arasında tanıştıklarını ve Çerkez Ethem'in Arif Oruç için vatanperver ve açık fikirli bir gazeteci olarak bahsettiğini söylemiştir²⁰⁸. Yukarıdaki bölümde ayrıntılı bir şekilde anlattığımız gibi, bu dönemlerde çeşitli kaynaklarda Çerkez Ethem'den aldığı para ile Eskişehir'de kurduğu daha sonra da Mustafa Kemal'in isteği üzerine Ankara'ya taşıdığı Seyyare-yi Yeni Dünya Gazetesini yayımlamıştır²⁰⁹.

Seyyare-yi Yeni Dünya gazetesinin elimizde sadece beş sayısı mevcuttur. Bu sayılarda da baş makaleleri Arif Oruç yazmıştır. Arif Oruç'un makalelerinin adları; *Biçare Muhacirler*²¹⁰, *Damat Ferit*²¹¹, *Kadınlarımız*²¹², *Vaziyetten İstifade*²¹³ ve *Bir Mukayese-yi Tarihiye*²¹⁴, dir. Seyyare-i Yeni Dünya gazetesinde inceleme imkânı bulduğumuz ilk yazısı olan *Biçare Muhacirler* başlıklı yazısında Arif Oruç, Akşehir'deki muhacirlerin kötü durumundan bahsetmiştir. Muhacirlerin hayat şartlarının zor olduğunu, yeni kurulan meclisin onlar için bir şeyler yapması gerektiğini ifade etmiştir. Oruç'a göre fakir muhacire yardım etmeli, Dâhiliye Vekâleti muhacirin kısmi tahsisatına zam yapmalıdır. Arif Oruç, hiçbir şey yapamasak bile geldikleri gibi eksiksiz onları memleketlerine geri göndermeliyiz düşüncesindedir²¹⁵. Diğer yazısı olan *Damat Ferit*'de Arif Oruç, Damat Ferit

²⁰⁷ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

²⁰⁸ Nermin Taylan, *Çerkes Ethem Hatıralarım*, İstanbul: Bizim Kitaplar, 2014, s. 122.

²⁰⁹ Nurettin Güz, *Türkiye'de Basın- İktidar İlişkileri (1920- 1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın – Yayın Yüksek Okulu Matbaası, 1991, s. 45- 51.

²¹⁰ Bk. Arif Oruç, "Biçare Muhacirler", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 75, 14 Kanunuevvel 1336, s.1.

²¹¹ Bk. Arif Oruç, "Damat Ferit", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 77, 16 Kanunuevvel 1336, s.1.

²¹² Bk. Arif Oruç, "Kadınlarımız", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 78, 17 Kanunuevvel 1336, s.1.

²¹³ Bk. Arif Oruç, "Vaziyetten İstifade", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 80, 20 Kanunuevvel 1336, s.1.

²¹⁴ Bk. Arif Oruç, "Bir Mukayese-yi Tarihiye", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 82, 28 Kanunuevvel 1336, s.1.

²¹⁵ Bk. Arif Oruç, "Biçare Muhacirler", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 75, 14 Kanunuevvel 1336, s.1.

Paşa'nın İngilizler ile bir olup ülkenin İngiliz esareti altına girmesi için çabaladığını anlatmıştır. Damat Ferit'in bu mazlum ve öksüz Müslüman halktan istediği nedir ki halk üzerinde oyunlar oynuyor. Damat Ferit Paşa istediği amaca ulaşırsa yapılan kötülük asıl kendisine olacaktır demiştir²¹⁶. Farklı bir konusu olan *Kadınlarımız* yazısında Arif Oruç, vatanperver ve fedakâr Türk kadınının iş hayatına da atılması gerektiğin söylemiştir. Hatta Eskişehir'de bir kuruluşun kadınların çalışma hayatına girmelerinde yardımcı olduğunu aynı düşüncede Ankara'da da bir teşkilatın kurulması gerektiğini söylemiştir. Arif Oruç, kadınların çalışma hayatına girmelerinde sadece devlet desteği değil halkın da desteği olmalıdır düşüncesindedir²¹⁷.

Arif Oruç, *Vaziyetten İstifade* yazısında öncelikle Fransız İhtilali ve Rus İnkılabını örnek göstererek Anadolu'nun da inkılabı ihtiyacı olduğunu söylemiştir. Sadece istiklal için değil insani hak için de bizim inkılabı ihtiyacımız vardır. Ardından Yunanistan'ın karışık olduğunu söyleyerek bu durumdan istifade edilmesi gerektiğin ve tam zamanı olduğunu söylemiştir²¹⁸.

Elde bulunan son yazısı olan *Bir Mukayese-yi Tarihiye*'de Arif Oruç, kısa bir tarih gezintisi yaparak Yunanistan'ın istilacı politikasını anlatmıştır. Zorba bir tavırla tüm Balkanları ve Anadolu'yu elde etmeyi çalışan Yunanistan'ın kendi sonunu hazırladığını söylemiştir²¹⁹.

Arif Oruç, *Seyyare-yi Yeni Dünya* gazetesi kapatıldıktan sonra, tespit edebildiğimiz kadarıyla, 26 Ağustos- 9 Eylül arasında yayımladığı *Yeni İzmir Gazetesi*'nde yazmıştır. Fakat gazete ile ilgili pek bilgi mevcut olmayıp herhangi bir sayısına da rastlamamış bulunuyoruz. Ali Naci Karacan, Arif Oruç'un ölümü üzerine yazdığı yazıda bu gazetenin Milli Mücadele'yi destekleyen bir gazete olduğunu söylemiştir²²⁰. Bu dönem içinde Arif Oruç'un bilinen yazı faaliyeti bu gazetelerde yazdığı yazılar ve gazetecilik hayatı olmuştur.

2.2.3. Atatürk Dönemi Yazı Faaliyeti (1923- 1938)

Mustafa Kemal Atatürk yıkılan devleti silah arkadaşları ve vatanperver halk

²¹⁶ Bk. Arif Oruç, "Damat Ferit", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 77, 16 Kanunuevvel 1336, s.1.

²¹⁷ Bk. Arif Oruç, "Kadınlarımız", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 78, 17 Kanunuevvel 1336

²¹⁸ Bk. Arif Oruç, "Vaziyetten İstifade", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 80, 20 Kanunuevvel 1336, s.1.

²¹⁹ Bk. Arif Oruç, "Bir Mukayese-yi Tarihiye", *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 82, 28 Kanunuevvel 1336 s. 1.

²²⁰ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

ile kurtardıktan sonra Osmanlı Devleti'ne son vermiş, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Kurulan bu devletin reisicumhuru da kendisi olmuştur. Eski bir sistem ve yönetimden yeni sistem ve yönetime geçen bir devlet için Atatürk ne kadar önemli bir dönüm noktası ise Arif Oruç içinde Atatürk, o kadar önemli bir dönüm noktasıdır. Arif Oruç, Atatürk'ün faaliyetlerini her zaman desteklemiştir. Bazen İsmet İnönü ile ters düşse dahi Atatürk'e saygı duymuştur. Aynı şekilde Atatürk de Arif Oruç'u desteklemiştir. Hatta çıkan bazı dedikodulara göre göre İsmet Paşa ve Mustafa Kemal Atatürk arasında sevgisizlik mevcutmuş ve Atatürk, Arif Oruç'u İsmet Paşa'ya ders vermek için himaye ediyormuş²²¹. Bu sebepten Arif Oruç üzerinde Atatürk'ün etkisi tartışılmazdır.

Arif Oruç'un Atatürk Dönemi yazı faaliyeti 1923 yılında İzmir'de yayımladığı *Yeni Turan* gazetesi ile başlamıştır. Tarihçi Mete Tuncay'ın verdiği bilgilere bakılırsa, *Yeni Turan*, 1923- 1926 yılları arasında çıkmıştır. Fakat İzmir Suikasti girişimden sonra kurulan İstiklal Mahkemeleri pek çok gazeteyi kapatmıştır. Maalesef *Yeni Turan* gazetesi de bu mahkemeye kurban gitmiştir²²². Bu gazetenin herhangi bir sayısına rastlanılamamıştır.

Arif Oruç, Mustafa Kemal Paşa'ya yönelik planlanan İzmir Suikasti olayı ile ilişkilendirildiği ve gazetesi de kapatıldığı için, İzmir'de rahat yaşayamamış, İzmir'den İstanbul'a gitmiştir. İstanbul'da olduğu bu zamanlarda gazetecilik yapmamış *Son Saat*, *Vakit*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde *Ayhan* takma adı ile tarihi ve sosyal içerikli romanlar yazmıştır²²³. Yaptığımız taramalara göre, Arif Oruç İstanbul'da ilk olarak 1926 yılında *Son Saat* gazetesinde tarihi bir roman tefrikası yayımlamıştır. Tefrika, *Meşrutiyet Tarihinde Esrarengiz Bir Meselenin İç Yüzü* başlığına sahiptir. Tefrikada; Sadrazam Mahmut Şevket Paşa'nın şehit edilmeden önceki ve sonraki zamanları anlatılmıştır. Olaylara tanık olan bir kişi, Mahmut Şevket Paşa'nın şehit edilmesini Arif Oruç'a aktarmış, o da gazeteye yazmıştır.²²⁴.

²²¹ Ahmet Ağaoğlu, *Serbest Fırka Hatıraları*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1994, s.44.

²²² Mete Tuncay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 276-277.

²²³ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

²²⁴ Bk. Ayhan, "Meşrutiyet Tarihinde Esrarengiz Bir Meselenin İç Yüzü", *Son Saat*, nr, 581-614 13 Teşrinievvel 1926- 3 Kanunuevvel 1926.

Arif Oruç bu tefrikanın ardından aynı gazetede *Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip* adlı bir tarihi roman tefrikası daha yayımlamıştır. Bu tefrika 1927 senesine aittir.

Arif Oruç, Birkaç Söz başlığı ile Sultan Abdülaziz'in ölümüyle ortaya çıkan Hüseyin Avni Paşa meselesinin aydınlatılması gerektiğini söylemiştir. Ardından da tarihi roman yazmanın düz tarih kitapları ve Avrupa'daki gibi olmadığını ve bu tefrikalar yazılırken o dönemde yaşamış kişilere ait eserlerden de faydalanmak gerektiğini belirtmiştir.

Abdülaziz'in öldürülmesini konu edindiği roman tefrikasında Arif Oruç, öncelikle Abdülaziz'in intiharının gerçek olup olmadığını tartışmaya açmıştır. Ardından da onun ölümünden sonra tahta geçecek olan Sultan Murad'ın ne durumda olduğunu ve onu yerini sabitlemeye çalışan annesi Şevkefza Hanım'ı anlatmıştır. Sultan Murad'ın bu durumda olmasını bahane ederek tahta geçmeye çalışan Abdülhamid'in ve taht entrikalarının nasıl işlediğine de değinmiştir. Bu olaylar gelişirken diğer bir taraftan Kanun-i Esasi'yi kabul ettirmeye çalışan Mithat Paşa'nın çırpınışları ve gayretleri de ele alınmıştır. Son olarak da Şevkefza Hanım'ın tanıdığı olan ve Hüseyin Avni Paşa tarafından haksızlığa uğrayan Hasan Bey'in, Mithat Paşa'nın konağını basarak Hüseyin Avni ve birkaç paşayı öldürerek bir katliam yaptığını anlatmıştır²²⁵.

Arif Oruç aslında bu gazetede uzun süre devam eden bir yazı faaliyeti gerçekleştirmiştir. Yazdığı tefrikalar birbirini takip eder nitelikte olmuştur. Özellikle tefrikalarında işlediği konular bakımından tefrikalar birbirine bağlı halkalar niteliğindedir. Nitekim Abdülaziz'in ölümünü esas alan roman tefrikasından hemen sonra, Arif Oruç yine aynı gazetede *Osmanlı Hürriyetperverleri Arasında Kızıl Sultan Abdülhamid* adlı eserini tefrikalar hâlinde neşretmiştir²²⁶.

Arif Oruç yazdığı bu tarihi roman tefrikasını üç kısma ayırmıştır ve her bir kısma farklı bir başlık koymuştur. Tefrikanın birinci kısmında Arif Oruç, Abdülhamid devrinin dikkat edilmesi gereken bazı hususlarını gerek tarih

²²⁵ Bk. Ayhan, , “Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip”, *Son Saat*, nr. 833- 877, 16 Temmuz 1927- 29 Ağustos 1927.

²²⁶ Bk. Ayhan, “Osmanlı Hürriyetperverleri Arasında Kızıl Sultan”, *Son Saat*, nr. 878- 924, 30 Ağustos 1927- 15 Ekim 1927.

kitaplarından yararlanarak gerek de basılmamış bazı kitaplardan yararlanarak anlatmaya çalışmıştır.

Arif Oruç bu tefrikada, Abdülhamid'in tahta geçmek için yaptığı çabaları gözler önüne sermiştir. Bu çabalar içinde Sultan Murad'ın deliliğini ifşa etmek ve Kanun-i Esasiciler ile iş birliği yapmak vardır. Nihayetinde Sultan Abdülhamid tahta geçmiştir. Bu tefrikada, Abdülhamid devrinde meydana gelen ve dikkat çeken olaylar farklı açıdan ele alınmıştır. Arif Oruç, birinci kısmın sonu yazısı ile tefrikanın bu başlıklı bölümünü bitirmiştir.

Arif Oruç, bu tarihi roman tefrikasının ikinci kısmına *Abdülhamid Meclisi Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?* başlığını koymuştur.

Arif Oruç bu kısımda Abdülhamid'in tahta geçmesiyle hemen işe koyulduğunu anlatmıştır. Abdülhamid öncelikle başa geçtiğinde yapması gereken tayinleri gerçekleştirmiş ve Sultan Murad'ı tedavi ettirme bahanesiyle yurt dışına göndermiştir. Abdülhamid aynı zamanda yerini sabitlemek için yabancı sefirlerle iş birliği yapmıştır. Bir de tahta çıkarken arkasına aldığı Kanun-i Esasi ve savunucularını daha fazla tedirgin etmemek için kanunu yayınlayacağına dair söz vermiştir. Bu durum Abdülhamid'in haklarının sınırlandırılması anlamına da gelse bunu yapmak zorunda kalmıştır²²⁷. Söz konusu roman tefrikasının adı Son Saat gazetesinin 962. sayısından sonra *Abdülaziz'in Hal'i Kahramanı Süleyman Paşa Sahnede'*ye dönüşmüştür fakat konu bakımından tefrikanın ikinci kısmının devamı niteliğindedir²²⁸. Aynı tefrikanın ikinci kısmının diğer bir devamı olan bölümün adı *Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?*'dür.

Arif Oruç, bu roman tefrikasında aslında Abdülhamid'i anlatmıştır. Abdülhamid kendisine suikast girişiminde olduğunu düşündüğü için ne yemek yiyip bir şeyler içiyor ne de uyuyabiliyormuş. Abdülhamid özellikle Rüştü Paşa'dan korkuyormuş. Bu sebepten ve diğer saray entrikalarından dolayı Abdülhamid sadrazamını değiştirerek Mithat Paşa'yı sadrazam yapmıştır. Bu sayede Mithat Paşa amacına ulaşmış ve Kanun-i Esasi gereklerini yerine getirmeye çalışmıştır. Mithat

²²⁷ Bk. Ayhan, "Abdülhamid Meclisi Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?", *Son Saat*, nr. 925-961-16 Teşrinievvel 1927- 22 Teşrinisani 1927.

²²⁸ Bk. Ayhan, "Abdülaziz'in Hal'i Kahramanı Süleyman Paşa Sahnede", *Son Saat*, nr. 962-977, 23 Teşrinisani 1927- 8 Kanunuevvel 1927.

Paşa, Ziya Paşa, Namık Kemal ve Süleyman Paşa'nın ittifak içinde olması Abdülhamid'i korkuttuğu için onları tayin etme bahanesiyle dağıtmıştır. Aynı zamanda Arif Oruç, savaşa sürüklenmek isteyen bir Osmanlı Devleti tablosu çizmiştir.

Serhat Paşa Nasıl Sadarete Geçti başlıklı yazının son tefrikasında Son Saat gazetesinde Arif Oruç'un hastalığından ve ameliyatından söz edilmiş, kitabın üçüncü kısmın yazılamayacağı belirtilmiştir²²⁹.

Arif Oruç, Meşrutiyet Dönemini ele alan tarihi roman tefrikalarından sonra farklı konusu olan tarihi roman tefrikaları da yazmıştır. Bu tefrikalardan biri *Koca Zeybek* adlı tarihi roman tefrikasıdır. Bu tefrika Mütareke dönemine ait iki kısımdan oluşan bir romandır.

Koca Zeybek başlıklı romanda Arif Oruç, Aydın'da esaslı bir zeybek olan Himmet Efe'nin maceralarını anlatmıştır. Himmet Efe dört evlilik yapmıştır. Arif Oruç; bu evliliklerin nasıl olduğunu, efenin çocuklarını ve onların ölümünü, üçüncü evliliğinde efenin karısına göz koyan bir ağanın oyununa gelip efenin nasıl hapse girdiğini, hapisten sonra efenin dördüncü evliliğinden dünyaya gelen kızı Tuti'yi, işgal altında olan ülkeyi ve bu ülke için Himmet Efe'nin dağlara efelik yapmaya çıktığını ayrıntılarıyla anlatmıştır.

Son Saat gazetesinin 1 Mayıs 1928-22 Mayıs 1928 tarihleri arasında çıkan 1120-1141. sayılarında yayımlanan *Koca Zeybek*, Arif Oruç'un Batı Anadolu'nun dikkate değer yerel kahramanlarından efeliği ve efelerin maceralarını anlattığı dikkat çekici bir romandır.²³⁰

Arif Oruç'un Son Saat gazetesinde yazdığı son roman tefrikası *Gün Doğarken* başlıklı eseridir. Dört bölüm halinde yayımlanan Gün Doğarken başlıklı eserinde Arif Oruç, Kafkas Cephesi'nden gelen ve hasta olan Ahmet Kahraman'ın başından geçenler anlatmıştır. İyileşmek için babasıyla İstanbul'a gelen Ahmet Kahraman orada babasını kaybetmiştir. Memlekete dönünce de annesini kaybetmiştir. Yapacak bir şeyi olmadığı için İstanbul'da başının çaresine bakmaya çalışırken eski bir arkadaşı olan Hakkı Cemil'i görmüş ve bu arkadaşı Ahmet

²²⁹ Bk. Ayhan, "Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?", *Son Saat*, nr. 978-1011, 9 Kanunuevvel 1927- 11 Kanunisani 1928.

²³⁰ Bk. Ayhan, "Koca Zeybek", *Son Saat*, nr. 1120- 1141, 1 Mayıs 1928- 22 Mayıs 1928.

Kahraman'a iş bulmuştur. Bu doğrultuda giden zamanda Arif Oruç, Ahmet Kahraman üzerinde yapılan haksızlıkları, ülkenin çöküntüde olduğunu, sömürmek için ülkeyi bekleyen yabancı devletleri ve bunlar karşısında hiçbir şey yapamayan halkı anlatmıştır. Gün Doğarken, tarihi bir roman olmanın yanısıra aynı zamanda savaşların bireyin hayatını nasıl etkilediğini tasvir eden sosyal içerikli bir metindir²³¹.

Arif Oruç'un 1928 yılında Milliyet gazetesinde *Mithat Paşa* adlı bir roman tefrikası yayımladığı ileri sürülmektedir. Fakat Milliyet gazetesinin elde bulunan sayılarına baktığımızda, Arif Oruç'un Mithat Paşa adlı eserine rastlayamadık. Bununla beraber, yazarın 1929'da Milliyet gazetesinde *Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki* başlıklı bir romanı tefrikalar hâlinde yayımladığını tespit ettik. Yazar, romandan önce Birkaç Söz başlıklı bir ön söz yazmıştır. Bu yazıda Arif Oruç, yetmiş dörtlük ihtiyar Ali Paşa ile on dörtlük Vasiliki'nin aşkını anlattığını ifade eder. Romanda 1882 senesi Mora valisi Hurşit Paşa'nın Ali Paşa'ya ait Yanya kalesini elde etmek için oynadığı oyunları anlatılmıştır. Romanın başkışileri Tepedelenli Ali Paşa ile Vasiliki birbirlerine âşık oldukları için hor görülmüştür. Tepedelenli Paşa'nın hor görülmesinin başka bir sebebi de Paşa'nın vaftiz edilip Hristiyan olduğuna dair iftiraların baş göstermesidir. Aksine Tepedelenli Ali Paşa ülkesi için çalışmış bir Müslüman vatanseverdir. Tefrika, bir tür entrikalar ile Yanya kalesinin ele geçirilişi ve Ali Paşa'nın ölümü ile son bulmuştur²³².

Arif Oruç, bu döneminde genellikle tefrika romanlar yazmıştır. Düşüncelerini ve fikirlerini tarihi ve sosyal nitelikli tefrikalar yazarak yansıtmıştır. Fakat bu durum Arif Oruç'a yetmemiş o daha açık ve daha düzgün bir şekilde kendini ifade etmek istemiştir. Ülkemizde de kendi fikirlerini yansıtacak bir gazete olmadığı düşündüğü için kendi kurduğu ve başyazarlığını yaptığı *Yarın* gazetesini çıkarmıştır²³³. Ona göre fikir ve ifade özgürlüğü bir ülkenin olmazsa olmazıdır. Eğer bir toplumda ifade özgürlüğü olmazsa o toplumda gelişim de olamaz.

Arif Oruç, çeşitli gazetelerde yazı faaliyetleri göstermiştir fakat 1929 Kanunuevvel'inden sonra artık kendi gazetesinde yazı faaliyetlerini sürdürmüştür.

²³¹ Bk. Ayhan, "Gün Doğarken", *Son Saat*, nr. 1220- 1272, 12 Ağustos 1928- 3 Teşrinievvel 1928.

²³² Bk. Ayhan, "Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki", *Milliyet*, nr. 1163- 1250, 9 Mayıs 1929- 6 Ağustos 1929.

²³³ Yarın, 6 Kanunuevvel 1929, s. 1

Kendi gazetesi olan *Yarın*'ın çıktığı daha ilk günden itibaren köşe yazarlığının yanında tefrika romanlarda yazmıştır. Onun gazetedeki ilk roman tefrikası ise *Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası Ali Suavi Meselesi* adlı tefrikasıdır. Bu tefrika tarihi bir roman tefrikasıdır ve Arif Oruç bu roman tefrikasını gazetesinde dört sayfalık formlar halinde yayımlamıştır. Arif Oruç'un böyle yapmasındaki amacı tefrikalar bitip de birleştirilince roman tefrikanın kitap halini almak istemesidir.

Arif Oruç, bu roman tefrikasında *Çırağan Sarayı* baskını ve Sultan Abdülhamid istibdadına karşı ilk defa isyan eden Ali Suavi'yi anlatmıştır. Arif Oruç isyanın başarılı olmadığından bahsetmiş ve bu meselenin iç yüzünü ayrıntılı bir şekilde anlatmaya çalışmıştır²³⁴.

Arif Oruç, bu eserini bitirdikten hemen sonra bir başka eseri olan *Kara Kemal'in Son Günleri* adlı bir roman tefrikasına başlamıştır. Bu tefrika da hem sosyal hem tarih içerikli bir roman tefrikasıdır. Arif Oruç bu eserini üç kısma ayırmıştır.

Arif Oruç *Kara Kemal'in Son Günleri* adlı roman tefrikasında İzmir Suikasti'ni tasarlayan ve İstiklal Mahkemelerince aranan Kara Kemal'in yaşadıklarını anlatmıştır. Kara Kemal, yakalanıp tutuklanmamak için önce kadirşinas arkadaşlarının yanında gizlenmiş daha sonra da yurt dışına çıkmaya çalışmıştır. Fakat roman tefrikasının 52. sayıdan sonra devamı gelmediği için roman bir sona sahip değildir²³⁵. Bu yazının hemen arkasından yazar, gazetesinde *Ankara'da Bir Macera* adlı başlıklı yazısını yine *Yarın* gazetesinde yayımlanmıştır²³⁶. Bu yazı Arif Oruç'un yaşanan 1930 tarihinden on yıl sonraki Ankara'yı hayal ederek yazdığı bir roman tefrikası olmuştur. Roman tefrikasında Ankara'ya gelen bir gencin başından geçenler anlatılmıştır.

Bu arada Arif Oruç, *Mithat Paşa'nın Son Günleri* adlı kırk altı sayılık bir roman tefrikası daha yayımlamıştır²³⁷. Mithat Paşa'nın Son Günleri adlı roman tefrikasında, Taif'te bulunan Şerif Abdülmuttalip'in Abdülhamid'e çektiği telgrafta Hicaz Valisi Saffet Paşa'nın Taif kışlasında bulunan ve tehlike yaratan Mithat Paşa ile

²³⁴ Bk. Ayhan, "Çırağan Sarayı Baskını Ali Suavi Meselesi", *Yarın*, nr. 1- 45, 6 Kaunuevvel 1929- 28 Kanunisani 1930.

²³⁵ Bk. Ayhan, "Kara Kemal'in Son Günleri", *Yarın*, nr. 50- 111, 1 Şubat 1930- 5 Nisan 1930.

²³⁶ Bk. Ayhan, "Ankara'da Bir Macera", *Yarın*, nr. 116- 234, 13 Nisan 1930- 12 Ağustos 1930.

²³⁷ Bk. Ayhan, "Mithat Paşa'nın Son Günleri", *Yarın*, nr. 168- 214, 7 Haziran 1930- 23 Temmuz 1930.

arkadaşlarına yardım ettiğini öğrenmesi üzerine itinayla seçtiği Kaptanıderya Osman Paşa ve adamlarını Taif'e göndermesi ve Mithat Paşa ile Mahmut Celalettin Paşa'yı boğarak öldürtmesi anlatılmıştır.

Bu eserinden sonra Arif Oruç epeyce bir süre uzun soluklu yazılar yazmamış, bunların yerine daha çok kısa makaleler yazmayı tercih etmiştir. Ardından yazar, *Yunan İhtilali* başlıklı bir araştırma yazısı yayımlamıştır. Söz konusu yazısında Arif Oruç, Yunan İhtilali'nin amacını, Yunanistan'ın Osmanlı Devleti ile ilişkilerini, Osmanlı Devletine karşı Yunan isyanlarını ve Etniki Eteryä Cemiyeti'nin kuruluşunu ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Yazısında Arif Oruç, Fransızlara verilen kapütilyasyonlar zamanına kadar gerileyerek Rusya'nın imparatorluk olma hayallerini, Fransızların ve Avusturya'nın kendi çıkarları doğrultusunda nasıl hareket ettiklerini, Kırım'ın Osmanlı Devleti'nden gidişini, Balkanlardaki ayaklanmaları, Etniki Eteryä Cemiyeti'nin kuruluşunu, aynı zamanda dış güçlerin Osmanlı Devleti üzerindeki baskısı ile iç işlerine müdhalelerini ve dış güçlerin Osmanlı Devleti'ni savaşa itme isteklerini ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Bununla beraber, Arif Oruç, 1931'de bazı sağlık sorunlarından bu araştırmasını yarıda bırakmak zorunda kalmıştır²³⁸.

Arif Oruç, roman tefrikacılığı bakımından Yunan İhtilali adlı tarihi tetkikinden sonra kendi gazetesinde herhangi bir roman tefrikası yazı yayımlamamıştır. Artık tamamen makale yazarlığına devam etmiştir. Arif Oruç, gazetesini çıkardığı ilk günden itibaren halkı aydınlatmak ve bilgilendirmek için yazdığı yazılarıyla hep gündeme gelmiştir. Yazdıkları özellikle İstanbul çevresinde ses getirdiği ve bazı gazeteleri rahatsız ettiği için aynı zamanda eleştiri oklarının da hedef tahtası olmuştur. Onun yazmış olduğu yazılar genellikle sosyal yazılardır. Söz konusu yazılarında halkın ve ülkenin durumunu tasviri bir yöntemle anlatma yoluna gitmiş ve çözüm yolları önermiştir. Uzun süre sosyal içerikli yazı yazdıktan sonra, içinde bulunduğu vaziyetin gün geçtikçe kötüye gitmesi ve Ankara hükümetinin görevini yerine getirememesi sebebiyle siyasi içerikli yazılar da yazmıştır. Hatta siyasi içerikli yazıları çok sert bir dil ile yazılmış olduğu için özellikle İsmet İnönü başta olmak üzere pek çok bakan ve vekili rahatsız etmiştir.

Arif Oruç'un ilk döneminde yazdığı 323 yazısı tespit edilmiştir. Bu

²³⁸ Metnin tamamı için bk. Arif Oruç, "Yunan İhtilali", *Yarın*, nr. 428- 466, 28 Şubat 1931- 7 Nisan 1931.

yazılardan bir kısmı edebî içerikli roman vb. yazılardaki bazıları da çeşitli konularda yazılan makalelerdir. Örneğin Arif Oruç, bu dönemde yazdığı *Elim Bir Hakikat*, başlıklı yazısında, Türkiye’de kötü durumda olan kunduracılık sanatı üzerinde durmuştur. Özellikle İstanbul’da 30.000 kişinin kunduracılık sayesinde para kazandığını söylemiştir. Fakat kunduracılığı elinde tutan Sanayi Maadin Bankası, zaten zor durumda olan bu sanatı icra edenleri daha da müşkül duruma sokmuştur. Arif Oruç’a göre, ağır vergiler ve borçlar altında tutarak kunduracılık sanatını icra edenleri zorla işsiz durumuna koymuştur²³⁹. Burada Arif Oruç, halkın kötü vaziyetini gözler önüne sermiştir. Buna ilave olarak *Polislere Yardım* başlıklı makalesinde ise Arif Oruç, Polis Müdüriyeti Teavün (yardımlaşma) Sandığı’nın ne olduğunu ve ne kadar gerekli olduğunu anlatmıştır. Bu sandık az maaşla ve özveri ile çalışan polislerin daha ucuza eşya tedarik etmesini sağlayan ve bazı zamanlarda avans alabilmelerine olanak veren bir uygulamadır. Halkın yardımları ile de ayakta durmaktadır. Arif Oruç diğer memuriyetlerin de böyle bir uygulama yapmasını gerekli görmüştür²⁴⁰. Bu yazısında Arif Oruç’un ülkemizin halkı ve çalışanı için ne kadar yardımsever olduğunu görürüz. Arif Oruç, ülke memurlarının maddi sıkıntıları üzerinde durarak onlara çözüm yolu aramıştır.

Arif Oruç, son konuları ele alan yazılarının yanı sıra, aynı zamanda siyasal içerikli pek çok yazısını da Atatürk döneminde başta Yarın olmak üzere, çeşitli gazetelerde yayımlamıştır. Örneğin *Maksadımız!* adlı makalesinde Arif Oruç, *Maksadımız tariz şeklinde telakki edilmemelidir. Emelimiz ve gayemiz memleketin saadetidir. Var olan kabinenin uzun süredir başta olması ve çeşitli durumlarda doğru ve yahut yanlış değişmeler yapması ve ne kadar iyi niyetli de olsa İsmet İnönü’nün kabinenin başında olmasından dolayı ister istemez İ. İnönü’yü eleştirdiğini herhangi bir kötü amaç gütmendiğini söylemiştir* ifadeleriyle, asıl maksadının memleketin olumlu anlamda gelişmesine katkıda bulunmak olduğunu ifade etmiştir²⁴¹.

Yine yazar, *Memlekette Adalet Meselesi* adlı makalesinde ise *halktan ziyade devlet ve hükümet adına adalet arayışı* üzerinde durmaktadır. Arif Oruç’a göre, bir devlette olması gereken üç hürriyet vardır: Bunlar meclis hürriyeti, basın hürriyeti ve seçim hürriyetidir. Yazar, bu üç hürriyetten ilkinin Türkiye’de var olduğu fakat

²³⁹ Bk. Arif Oruç, “Elim Bir Hakikat”, *Yarın*, nr. 2, 7 Kanunuevvel 1929, s. 2.

²⁴⁰ Bk. Arif Oruç, “Polislere Yardım”, *Yarın*, nr. 7, 12 Kanunuevvel 1929, s. 2.

²⁴¹ Bk. Arif Oruç, “Maksadımız!”, *Yarın*, nr. 107, 1 Nisan 1930, s. 1.

ikincisi ve üçüncüsünün pek olmadığı bunun da ancak özgür bırakılan ve baskı altında olmayan adalet ile olacağı kanaatindedir²⁴².

Arif Oruç, bazı yazılarında ise devrin edebiyatçı ve gazetecileriyle polemiklere girmiştir. Örneğin *Menfur Hala Uluyor!* adlı yazısında Arif Oruç, kendisini taşıyan Yunus Nadi'yi sert bir üslupla eleştirmiştir. “Yunus Nadi hükümette kimden emir alıyor da bu kadar kolay beni taşıyabiliyor?” demiştir. Yunus Nadi büyük ihtimalle yeni çıkacak fırkayı kötölemesi, Arif Oruç'u vatan haini ilan etmesi ve böyle olduğu için fırkanın devamının olamayacağını söylemesi için direktif almış demiştir. Asıl vatan haininin Atatürk'e açık mektubundan dolayı Yunus Nadi olduğunu söylemiştir. Her şey bu kadar ellerindeyse bir gün Yunus Nadi'nin de idamı istenecektir demiştir²⁴³.

Kaleminin sertliğinden dolayı, aynı zamanda pek çok kişi Arif Oruç'a düşman olmuştur. Ondan rahatsız olan bazı kişiler onu ve gazetesini susturmak istemiştir. Arif Oruç'un *Şiddet Kanunu* makalesini yazarken iki polis tarafından tutuklanması bu duruma bir örnektir.

Şiddet Kanunu başlıklı makalesinde Arif Oruç, hükümet tarafından çıkarılan Şiddet Kanunu'nu eleştirmiştir. Yazar, bir devletin adliyesinin istediği zaman herhangi tek bir şahıs ve olay aleyhine örfi bir şekle dönüştürecek olan kanunun adliyeyi bozacağını söylemiştir. Eğer böyle yapılırsa şiddet kanunuyla istibdat devrine geri döneceğini de söylemiştir²⁴⁴. Arif Oruç'un bu makalesi tutuklandığı için yarım kalmıştır.

Arif Oruç'un siyasi yazıları hükümetteki herkesi hedef aldığı gibi bazen Atatürk'ü de hedef almıştır. *Reisicumhur Gazi Fırka Lideri Gazi* yazısında Arif Oruç, Atatürk'ün reisicumhurluk ve fırka liderliği dengesini tam koruyamadığını belirtmiş²⁴⁵, böylece Gazi'yi de zaman zaman eleştirmekten geri durmamıştır.

Arif Oruç, muhalif bir aydındır. Hayatının her döneminde hükümet ile çatışmış, hükümet ve hükümetin icraatı aleyhine yazılar yazmıştır. Onun bu tutumu başta İsmet İnönü başta olmak üzere pek çok hükümet üyesini ve iktidar sahibini

²⁴² Bk. Arif Oruç, “Memlekette Adalet Meselesi”, *Yarın*, nr. 502, 16 Mayıs 1931, , s. 1.

²⁴³ Bk. Arif Oruç, “Menfur Hala Uluyor”, *Yarın*, nr. 540, 23 Haziran 1931, s. 1.

²⁴⁴ Bk. Arif Oruç, “Şiddet Kanunu”, *Yarın*, nr. 112, 7 Nisan 1931, s. 1.

²⁴⁵ Bk. Arif Oruç, “Reisicumhur Gazi Fırka Lideri Gazi”, *Yarın*, nr. 284, 12 Ağustos 1930, s. 1.

rahatsız ettiği için çıkarılan Matbuat Kanunuyla 19 Ağustos 1931 yılında Arif Oruç'un gazetesinin yayın hayatına ara verilmiştir.

Arif Oruç, Yarın gazetesi kapatıldıktan sonra kendisinin ve arkadaşlarının kimliğini gizleyerek 1931 Eylül başlarında bazı yakınlarına *Mücadele* adlı bir gazete çıkarttırmış fakat gazete daha ilk sayısında toplatılıp yasaklanmıştır²⁴⁶. Bu yüzden Mücadele gazetesine dair hiçbir bilgi elimizde yoktur.

Bütün olumsuz şartlara rağmen, yazmaktan vazgeçmeyen fikir adamı Arif Oruç, yazı faaliyetini hiçbir zaman bitirmemiştir. Özellikle gazetesinin ara vermesine sebep olan Matbuat Kanunu'nu eleştirmek ve ifade bağımsızlığını savunmak için 12 Mart 1932 yılında "*Vatandaşın Birinci Hürriyeti*" adlı kitabını yazmıştır²⁴⁷. Kitabın arka kapağında "*Vatandaşın İkinci Hürriyeti*" adlı kitabını da hazırlamakta olduğunu söylemiştir. Fakat ikinci kitabı yayımlayamamıştır. Arif Oruç'a göre fırka işi matbuat hürriyeti yanından ikinci derecede kalan bir iştir. Oruç, ülkenin savaş zamanında dahi hiçbir gazetenin sansürlenip tatil edilmediğini, Cumhuriyet'ten sonra çıkan Matbuat Kanunu ile gazetelerin ve yeni fikirlerin susturulduğunu söylemiştir²⁴⁸.

Aynı dönem içinde Tecelli Matbaası'nın neşrettiği Arif Oruç'un tarihi serileri de mevcuttur. Matbaanın ilk yayıladığı tefrika, *Alemdar Mustafa Paşa* tefrikasıdır. Bu tarihi tefrikada, Arif Oruç, 1806 senesinde Osmanlı Devleti hem Rusya hem de İngiltere ile savaş halinde olduğu zamanlardaki yeniçerilerin sorumsuz davranışlarını yok etmek için Nizam-ı Cedid'in kurulmak istenmesi, bunu başarabilecek Alemdar Mustafa Paşa'nın İstanbul'a gelmesi, Yeniçerileri bastırması ve ona kin bileyen Yeniçerilerin Alemdar Mustafa Paşa'yı öldürmesini anlatmıştır²⁴⁹. Bu tefrikadan sonra neşredilecek tarihi serisi; Ali Paşa, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa, Köprülü Mehmet Paşa, Tarhuncu Ahmet Paşa, Damat İbrahim Paşa ve Kuyucu Murat Paşa'dır. Fakat bu tarihi serin gazete ve kütüphane kaynaklarında mevcut değildir.

Arif Oruç'un bu düşünceleri ve düşüncelerini özgür bir şekilde korkusuzca

²⁴⁶ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 280.

²⁴⁷ Arif Oruç, *Vatandaşın Birinci Hürriyeti*, Hürriyet Külliyyatı, İstanbul: Tecelli Matbaası, 1932
Aktaran: Mete Tunçay *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 280.

²⁴⁸ Mete Tunçay, a.g.e., s. 280- 282

²⁴⁹ Arif Oruç, *Alemdar Mustafa Paşa*, İstanbul: Tecelli Matbaası, 1932.

ifade etmesi birilerini kızdırmış olacak ki Arif Oruç, vatana ihanet suçuyla itham edilerek evinden zorla alınarak 1933'te Bulgaristan'a sürülmüş ve Şumnu'ya gitmiştir²⁵⁰. Ülkesinden sınır dışı edilip zor şartlar altında çalıştırılmak zorunda olsa dahi fikri adamlığı ve muhalif kimliğini hiç kaybetmeyen Arif Oruç, Bulgaristan'da olduğu sırada, bu defa Yarın'ı Bulgaristan'da çıkarmaya başlamıştır. Mete Tunçay, *Arif Oruç'un Yarın'ı (1933)* adlı kitabında yazarın Bulgaristan'da iken çıkan yazılarını toplamıştır. Bu kitapta Arif Oruç'a ait yedi broşür bulunmaktadır. Broşürün başlığı *Yarın Kurtuluş Neşriyatı*'dır. Fırka tarafından neşredilen ilmî ve siyasî broşürler mevcuttur²⁵¹. Arif Oruç bu gazeteyi Paris ve Sofya'da broşür olarak, Şumnu'da gazete olarak yayımlamıştır²⁵².

Özetlemek gerekirse, Arif Oruç'un Atatürk döneminde oldukça farklı alanlarda yazılar yazdığı, değişik gazeteler yayımladığı görülmektedir. Yazar, bu döneminde bir yandan tarihi nitelikli romanlarını çeşitli gazetelerde tefrikalar hâlinde yayımlarken, öte yandan roman olmasa bile yakın tarihi ilgilendiren bazı konularda uzun soluklu yazılar yazmış, bunları çeşitli gazetelerde tefrika olarak yayımlamıştır. Ayrıca başta kendi çıkardığı Yarın Gazetesi olmak üzere çeşitli gazetelerde güncel konulara ve hükümetin icraatına dair makaleler kaleme almıştır.

Onun söz konusu makalelerindeki görüşleri, dikkati çekmiş ve yazar, siyasal görüşlerinden dolayı bazen mahkeme edilmiş, bazen de yurt dışına sürgüne gönderilmiştir. Bütün bu olumsuz şartlar da Arif Oruç'u yazmaktan men etmemiş, o her türlü imkânı kullanarak gerek edebî içerikli gerekse popüler nitelikli yazılarını yayımlamayı sürdürmüştür. Bu durum Arif Oruç'un epeyce üretken bir yazar olduğunu ortaya koymaktadır. Arif Oruç'un yazı hayatının tam olarak açığa çıkarılması için, onun İnönü dönemindeki yazılarına da genel hatlarıyla kısaca bakmakta yarar vardır.

2.2.4. İnönü Dönemi Yazı Faaliyeti

Bilindiği gibi Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım 1938 tarihinde vefat etmiştir. Atatürk'ün ölümünden sonra, İsmet İnönü Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı olmuştur. İsmet Paşa, Millî Şef sıfatıyla 11 yıl ülkeyi yönetmiştir.

²⁵⁰ Mete Tunçay, *Türkiye Cumhuriyetinde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923- 1931)*, Ankara: Yurt Yayınları, 1981, s. 281.

²⁵¹ Mete Tunçay, *Arif Oruç'un Yarın'ı (1933)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1995, s. 19.

²⁵² Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

İnönü dönemi Türkiye’de çok partili dönemi geçişin bütün sancılarının yaşandığı bir devir olarak bilinmektedir. Bu dönem gerek iç gerekse dış siyasal gelişmeler bakımından Atatürk döneminden oldukça farklı bir karakter gösterir. Her şeyden önce İkinci Dünya Savaşı’nın bütün olumsuz şartları, savaşa katılmamasına rağmen Türkiye’de de hissedilmiştir. 1945’te savaşın bitiminden sonra ise iç ve dış tehditler farklı mecralara kaymış, Türkiye İsmet İnönü idaresinde kendisini bu tehditlerden kurtarmak için farklı siyasal akımların etkisine girmiştir.

Bir muhalif yazar olan ve hatta İnönü’ye karşı daima mesafeli ve muhalif kimliğiyle öne çıkan Arif Oruç, İsmet İnönü’yü siyasal anlamda başarılı bulmayan isimlerin başında gelmektedir. Bu sebeple yazar, yazı faaliyetinde özellikle köşe yazıları ve makalelerinde İsmet İnönü’yü çok sert eleştirmiştir. Arif Oruç’un yazılarının büyük bir kısmını İsmet İnönü’ye ayırması ve onun hüküm sürdüğü devirde yaşaması bu bölümün adını İsmet İnönü yapmamıza neden olmuştur.

Arif Oruç, Türkiye’ye dönüp serbest kaldıktan sonra yazı faaliyetini tefrika roman yazarı olarak sürdürmüştür. Kendi gazetesi olan Yarın Gazetesi’ni yeniden yayın hayatına sokacağı 1946 Kasım ayına kadar *Son Posta* ve *Tasvir* gazetelerinde *Ayhan* takma adı ile çeşitli romanlar yayımlamıştır²⁵³. Örneğin, bu dönemde *Son Posta* ve *Tasvir* Gazetelerinde *Dabbağlar Mahallesi*, *Ferhad Onbaşı*, *Birkaç Kuruşun Mürtekibi*, *Serden Geçti Osman*, *Patrona Halil*, *Patronanın Akıbeti*, *Sultan Genç Osman*, *Genç Osman’ın Kanı Davası*, *Kösem Valide Sultan*, *Aybey*, *Mithat Paşa* ve *Süleyman Paşa* gibi eserlerini tefrika olarak yayımlama imkânı bulmuştur. Bu tefrikaların hepsine gazete kaynaklarının eksikliği ve yokluğu sebebiyle ulaşamasak da bunların bazılarını ulaştık.

Ulaştığımız roman tefrikalarından biri, *Serden Geçti Osman Viyana Önelerinde* tefrikasıdır. Bu roman tefrikası, yazıldığı *Son Posta* gazetesinin sayılarının eksik olması sebebiyle 69. Tefrika sayısından 99. Tefrika sayısına kadar mevcuttur²⁵⁴. Tefrikaların eksikliği sebebiyle konunun ne olduğu pek anlaşılamamıştır.

Ulaşılan roman tefrikalarından bir diğeri *Son Posta* gazetesinde yayımlanan

²⁵³ Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç’un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

²⁵⁴ Bk. Ayhan, “Serden Geçti Osman”, *Son Posta*, nr. 5142- 5172, 1 Birincikanun 1944- 31 Birincikanun 1944.

Birkaç Kuruşun Mürtekibi adlı roman tefrikasıdır.

Tefrika, Ziya Paşa'nın bir beyiti ile başlamıştır. Beyit;

Milyonla çalan mesned-i izzette serefraz

*Birkaç kuruşu mürtekibin câyi kürektir*²⁵⁵

Ardından da Arif Oruç, hikâyedeki olay ve kişilerin hayal mahsülü olmadığını, o kişinin hapisaneden arkadaşı Y.'nin olduğu ve hikâyede arkadaşının adını Nedim'e çevirdiğini söylemiştir.

Arif Oruç'un bu sosyal içerikli roman tefrikası iki kısımdan oluşmuştur. Oruç, hikâyeye 1327- 1912 Nisan ayını belirterek başlamıştır. Yazar, eserinde önce Evkaf Tahsildarı Nedim Bey'in zimmetine para geçirmesinden dolayı yargılanıp hapsedilmesini tasvir etmiştir. Arif Oruç, hikâye anlatımında geri dönüşler yaparak Nedim'in kim olduğunu, nasıl büyüyüp nasıl okuduğunu, kiminle evlendiğini ve evliliğinin başına neler açtığını anlatmıştır.

Roman tefrikasına baktığımızda romanın adının Ziya Paşa'nın bu beytinden geldiğini anlaşılır. Beytin anlamı; milyonla çalanlar yüksek ve şerefli mevkilere yükseltilerek baş tacı edilir, birkaç kuruş çalanlar ise kürek cezasına çarptırılır. Roman okunduğunda da roman tefrikasının konusunun beyit etrafında döndüğünü anlarız²⁵⁶.

Birkaç Kuruşun Mürtekibi adlı romandan sonra Arif Oruç, yine Son Posta gazetesinde *Ferhad Onbaşı* adlı romanını yayımlamıştır. Üç bölümden oluşan bu romanda Arif Oruç, Çatalca Cephesi'nden hava değişimi için gelen Ferhad Onbaşı'nın başından geçenleri anlatır. Romanın özeti şöyledir: Ferhad Onbaşı ve annesi Elif Bacı fakirlik içinde yaşadıkları için Onbaşı'ya sevdiği kızı vermemişlerdir. Ferhad Onbaşı sevdiği kızı almak için elindeki ve avucundaki her şeyi önce bankaya daha sonra da köy ağasına satmaya karar vermiştir. Fakat sonra birisinin tavsiyesine uyarak para biriktirmek için Zonguldak'taki maden ocağına çalışmaya gitmiştir. Ferhad Onbaşı'nın orada yaşadığı olaylar Arif Oruç'un ağzından sosyal sınıf meselesi olarak anlatılmıştır. Ardından sıra sıra gelen madenden

²⁵⁵ Ziya Paşa, Terkib-i Bend IX

²⁵⁶ Bk. Son Posta, "Birkaç Kuruşun Mürtekibi", *Son Posta*, nr. 5586- 5624, 23 Şubat 1946- 2 Nisan 1946.

memlekete dönmesi, sevdiği kız Şirin ile evlenmesi, yeniden cepheye çağırılması ve orada şehit oluşu, bu sebeple annesi Elif Bacı'nın ölümü ve karısı Şirin'in iftiraya uğramasından sonra kendisini intihar edişi anlatılmıştır.

Bu romanda göze çarpan bir mesele vardır. O da Arif Oruç'un yazılarından hariç roman tefrikalarında ilk defa sınıf çatışmasını anlatmasıdır. Bu durum Arif Oruç'un sosyalist bir dünya görüşünü benimsemesiyle açıklanabilir.²⁵⁷

Arif Oruç, Matbuat Kanunu'nun değişmesi üzerine kendi gazetesi olan Yarın Gazetesi'ni 1946 yılında yeniden yayımlamaya başlamıştır²⁵⁸. Arif Oruç, 4 Kasım 1946 yılında "Günaydın" yazısıyla Yarın gazetesinin yeniden yayımlanmaya başladığını müjdelemiştir²⁵⁹. Arif Oruç, *Günaydın* adlı yazısında Yarın gazetesinin Matbuat Kanunu ile kapatıldıktan on beş sene sonra yeniden yayım hayatına geçtiğini belirterek, tek iradeli yönetim sistemini eleştirmiştir. Gazetenin ikinci dönemi de üç yıl sürmüştür. Bu dönemde de sosyal konulara eğilerek muhaliflik yapmaktan geri kalmamıştır. Bu dönemdeki roman tefrikalarından biri 4 Kasım 1946 yılında çıkan *Uubatlı Hasan* adlı tarihi roman tefrikasıdır²⁶⁰. Bu tarihi tefrika, Fatih Sultan Mehmet'in has adamı olan ve İstanbul'un fethinde büyük başarılar ele eden Ulubatlı Hasan'ın anlatıldığı roman tefrikasıdır.

Aynı dönem ve aynı gün Arif Oruç'un bir romanı daha çıkmıştır. Sosyal içerikli bu roman tefrikasının adı *Verenler Köyünde*'dir. Romanda, Trakya'da bulunan Doymazdoğan kasabasındaki vatandaştan hayvanat vergisinin, yol parasının ve arazi vergisinin nasıl alındığı ile Tahsildar Yakup Efendi'nin köylülerden bu vergi paralarını aldıktan sonra nasıl ortadan kaybolduğu anlatılmıştır²⁶¹. Köylünün hakkını araması ve bunun için pek çok merciye başvurması Arif Oruç'un okuyucuyu yazılarıyla eğitmeye çalıştığının bir göstergesi olmuştur.

Yukarıda bahsettiğimiz Verenler Köyü adlı roman tefrikasının son bulmasından hemen sonra Arif Oruç, *Kazlıçeşme Debbağlar* adlı roman tefrikasını kendi gazetesinde yayımlamaya başlamıştır. Bu sosyal romanda, İzmir'de şimendifer makasçılığından açığa alınan Topuz Ahmet'in çalışmak için İzmir'den İstanbul'a

²⁵⁷ Bk. Son Posta, "Ferhad Onbaşı", *Son Posta*, nr. 5625- 5649, 3 Nisan 1946- 27 Nisan 1946.

²⁵⁸ Bk. Ali Naci Karacan, "Arif Oruç'un Hâl Tercümesi", *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

²⁵⁹ Bk. Arif Oruç, "Günaydın" *Yarın*, nr. 599-1, 4 Kasım 1946, s. 1.

²⁶⁰ Bk. Ayhan, "Ulubatlı Hasan", *Yarın*, nr. 599- 1/ 599- 43, 4 Kasım 1946- 16 Aralık 1946.

²⁶¹ Bk. Ayhan, "Verenler Köyünde", *Yarın*, nr. 599-1/ 599- 27, 4 Kasım 1946- 30 Kasım 1946.

gittiğini ve orada girmiş olduğu bir deri fabrikasında işçilerin çok kötü şartlar altında çalıştığı anlatılmıştır. Fabrikada çalışan usta Taylor Ahmed'in işçilerin haklarını korumak için var olan sendikalara ve amele birliklerine işçileri yönelttiğini fakat işçilerin bu durumu bir türlü idrak edemediği anlatılmıştır. Gazetenin diğer sayıları mevcut olmadığı için bu tefrika yarım kalmıştır. Bu tefrikada da Arif Oruç'un benimsemiş olduğu sosyalist dünya görüşünün yansımaları göze çarpar niteliktedir²⁶².

Arif Oruç'un sahibi olduğu Yarın gazetesi dört aylık bir tatil kararının ardından 1947 Mayıs ayında yeniden yayım hayatına girmiştir²⁶³. Yarın gazetesinin tekrar yayımlanmaya başlaması haberiyle beraber Ayhan takma isimli Arif Oruç'un *Ulubatlı Hasan* adlı roman tefrikasına devam edeceği haberi de yayımlanmıştır. Bu roman tefrikası, Yarın gazetesi tatil edilmeden evvel bir süre çıkan Ulubatlı Hasan tefrikasının devam niteliğindedir²⁶⁴. İstanbul kalesine ilk Türk bayrağını diken kahraman Ulubatlı Hasan'ın İstanbulun fethi için yaptığı fedakârlıklar bu tarihi romanda anlatılmıştır²⁶⁵.

Ulubatlı Hasan tefrikası ile birlikte *Arif Oruç, Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio Dizieolina!* adlı öğretici metin mahiyetinde bir tefrika daha yayımlamıştır. Arif Oruç bu öğretici tefrikada, çeşitli kaynaklara başvurarak faşizmi anlatmak istemiştir. 19. Yüzyılın İtalya'sından başlayarak faşizmi belirli terimler ve Mussolini çerçevesinde anlatmıştır. Bu eser 1940 yılında yazılmıştır fakat o sıralarda Almanya'nın sömürüsü devam ettiği için Arif Oruç, altı buçuk yıl sonra yayımlanabilmiştir²⁶⁶.

Arif Oruç'un sahibi olduğu Yarın gazetesinin, yayımlandığı gazete sayısına bakıldığında yayım hayatına yeniden bir ara verdiği anlaşılmaktadır. Gazete, bir yıllık gibi uzun bir aranın ardından 1948 yılının Ağustos ayında yazı faaliyetine yeniden başlamıştır. Bu yeni başlangıç ile birlikte Arif Oruç, Ayhan takma adıyla

²⁶² Bk. Arif Oruç, "Kazlıçeşme Debbağlar", *Yarın*, nr. 599- 28/ 599- 43, 1 Aralık 1946- 16 Aralık 1946.

²⁶³ *Yarın*, "Yarın Okuyucularına", nr. 592- 49-1, 28 Mayıs 1947, s. 1.

²⁶⁴ *Yarın*, "Ulubatlı Hasan", nr. 592- 49-1, 28 Mayıs 1947, s. 1.

²⁶⁵ Bk. Ayhan, "Ulubatlı Hasan", *Yarın*, nr. 599- 44/ 659- 104, 4 Haziran 1947- 5 Eylül 1947.

²⁶⁶ Bk. Arif Oruç, "Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio Dizieolina!", *Yarın*, nr. 599- 44/ 619- 64, 4 Haziran 1947, 24 Haziran 1947.

Amelilikten Milyonerliğe başlıklı bir hatıra yazısı neşretmiştir²⁶⁷. Bu hatıra tefrikası, Elazığlı Hüseyin Vecdi'nin Amerika hatıralarını kapsar. Elazığlı Hüseyin Vecdi'nin, I. Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul'dan Newyork'a çalışmaya gidişini ve oradaki sanayinin nasıl ilerlediğini anlattığı hatıralarını Arif Oruç'a vermesiyle Arif Oruç, bu hatıraları tefrika haline getirmiştir. Bu hatıra tefrikası, mevcut sayıların elde bulunmaması sebebiyle tamamlanamamıştır.

Yarın gazetesinin ikinci döneminde mevcut bulunan sayılara bakıldığında Arif Oruç'a ait 92 baş makale yazısının bulunduğu görülür. Arif Oruç'un yazdığı bu yazılar yazarımızın amacından şaşmamıştır. Arif Oruç, ülke içinde olan bir takım aksaklıkları hem okuyucuya aktarmış hem de bu duruma sebep olanları eleştirmiştir. Eğitici ve öğretici yanı ağır basan verimli yazarımız, bu yazılarıyla yayım çevresinde ve idari yöneticiler arasında dikkat çekmiştir. Biz aydın yazarımızın bu dönem yazılarına örnek verecek olursak *Yarın'ın Yolu*²⁶⁸ yazısını verebiliriz. Bu yazı; Yarın gazetesinin yolunun hiç şaşmadığını, hep hak ve hürriyet arayışında olduğunu ve olacağını, hakikatin arayarak bulunacağını ve yaşamak için araştırmak gerektiğini bizlere anlatmıştır.

Arif Oruç'un yazdığı yazılardan başka bir örnek verecek olursak, *Müstahdem Sayılan Ücretli Memurlar Meselesi*²⁶⁹ başlıklı yazısını verebiliriz. Bu yazıda Arif Oruç, memurlara yapılacak olan zamlar arasındaki haksızlığa dem vurmıştır. Her memura eşit miktarda zam yapılmadığını ve bunun haksızlık olduğunu söylemiştir. Arif Oruç, yine hakkın ve doğrunun peşinde olduğunu bu yazısında göstermiştir.

Son bir yazı daha örnek verecek olursak; muhalif yazarımız Arif Oruç'un, Cumhuriyet Halk Partisi ile çatışmaya devam ettiği *Bir Darbe Daha*²⁷⁰ yazısı güzel bir örnek olur. Bu yazıda yazarımız muhalif tarafını C.H.P.'ye karşı tepki göstermekten çekinmemiş ve C.H.P.'yi Demokrat Parti'yi köşeye sıkıştırıp en ağır darbeyi Demokrat Parti'ye indirmekle suçlamış.

Yarın gazetesi üç yıl sonra 1948 yılında kapandıktan sonra Arif Oruç, geçimini sağlamak için roman tefrikalarına devam etmiştir. Örneğin Fatih Sultan

²⁶⁷ Bk. Ayhan, "Amelilikten Milyonerliğe", nr. 659- 105/ 659- 112, 18 Ağustos 1948- 25 Ağustos 1948.

²⁶⁸ Bk. Arif Oruç, "Yarın'ın Yolu", *Yarın*, nr. 599- 2, 5 Kasım 1946.

²⁶⁹ Bk. Arif Oruç, "Müstahdem Sayılan Ücretli Memurlar Meselesi", *Yarın*, nr. 599- 26, 29 Kasım 1946.

²⁷⁰ Bk. Arif Oruç, "Bir Darbe Daha!", *Yarın*, nr. 606- 51, 11 Haziran 1947.

Mehmet başlıklı romanı bu yıllarda yazmış ve Milliyet gazetesinde yayımlamıştır. Milliyet gazetesi sahibi Ali Naci Karacan'dır. Eskinin düşmanları sonradan dost olmuşlardır. 1930 da Ali Naci ile Arif Oruç arasındaki meslek kavgasından Ali Naci; “*Vatan Haini Arif Oruç*” diye bir afiş bastırmıştır. Arif Oruç da Yarın Gazetesi'nde Ali Naci'ye karşı yazı yazmakla yetinmeyerek İkdam yurdunun üst katında oturan Ali Naci'nin odasını tabanca ile kurşunlamıştır. Arkadaşlıkları böyle bir düşmanlıktan yirmi yıl sonra dostluğa dönüşmüştür²⁷¹. Hatta Ali Naci Karacan, Arif Oruç'un ölümü üzerine 10 Ekim 1950 yılında Milliyet gazetesinde Arif Oruç için yazı yazmıştır²⁷².

Fatih Sultan Mehmet romanına gelecek olursak Arif Oruç, Birkaç Söz başlığı ile bu romanı aslında kendi gazetesi olan Yarın gazetesinde yayımlamayı planladığını fakat birçok ilave ve tahsislerle seriyi yeni baştan yazmış olduğunu ve Milliyet gazetesinde neşrettiğini söylemiştir. Ayrıca bu tefrikanın yazdığı yetmişen fazla tarihi tefrikalar içinde en güzeli ve en dikkatlisi olduğunu söylemiştir.

Arif Oruç, Fatih Sultan Mehmet ve Ulubatlı Hasan'ı ana kahraman yaparak İstanbul'u nasıl fethettiklerini anlatmıştır. Fatih Sultan Mehmet'in zekâsı, gücü ve inancıyla Ulubatlı Hasan'ın ise yardımları ve yiğitliğiyle Konstantiniye'nin Konstantin'in elinden nasıl alındığını gözler önüne sermiştir. Arif Oruç, hikâyeye ana karakterlerin kahramanlıklarının yanında cömertlik, din, hoşgörü ve aşk gibi kavramları da ele almıştır. Hikâye, İstanbul'un fethi için yapılan hazırlıklarla başlamış, Ulubatlı'nın İstanbul'u aldıktan sonraki ölümüyle bitmiştir²⁷³. Fatih Sultan Mehmet, aynı zamanda Arif Oruç'un gazetelerde yayımladığı son tefrika romanıdır. Zaten yazar, bu roman tefrikasının bitiminden kısa bir süre sonra 9 Ekim 1950'de vefat etmiştir.

Toparlamak gerekirse, Arif Oruç, Meşrutiyet döneminde bir muhabir gazetecidir. Milli Mücadele yıllarında ise Milli Mücadele'ye farklı bir şekilde katılmış, önce Çerkez Ethem'in kontrolünde daha sonra Ankara'da Mustafa Kemâl Paşa'nın kontrolünde gazetecilik yapmıştır. Bu dönem onun Türkiye'de henüz yeni yeni taraftar bulmaya başlayan sosyalist fikirlere eğilim gösterdiği bir dönemdir. Arif Oruç, Cumhuriyet'in ilanından sonra yine bir muhalif kişilik olarak basın ve edebiyat

²⁷¹ Bk. Mete Tunçay, *Arif Oruç'un Yarın'ı* (1933), İstanbul: İletişim Yayınları, 1995, s. 17.

²⁷² Bk. Ali Naci Karacan, “Arif Oruç'un Hâl Tercümesi”, *Milliyet*, nr. 153, 10 Ekim 1950.

²⁷³ Bk. Ayhan, “Fatih Sultan Mehmet”, *Milliyet*, nr. 1- 136, 3 Mayıs 1950- 15 Eylül 1950.

dünyasında çalışmalarını sürdürmüş, zaman zaman devrin hükümetlerinin dünya görüşünü zıt yayınlar yapmıştır. Onun bu tavrı, yazarı bazen zor durumda bırakmış, sürgün ve hapisle cezalandırmıştır. İnönü döneminde ise Arif Oruç, sosyalist fikirlere yeniden dönmüş, yazdığı romanlarda sınıf çatışmalarını işlemiş, sosyalist bir anlayışla gazetecilik faaliyetini sürdürmüştür.

Arif Oruç'un yazılarının sayısı tam olarak belli değildir. Bazı kaynaklar Arif Oruç'un 70'e yakın romanı olduğu bilgisini vermektedir. Aşağıda çeşitli süreli yayın ve katalog taramalarından elde ettiğimiz Arif Oruç'un eserlerinin kronolojik bir listesi verilmiştir.

Arif Oruç, pek de uzun olmayan ömrüne birçok serüven sığdırmış vatanperver bir gazetecidir. Ülkesi ve ülkesinin halkı için hep yazmış ve bu uğurda çok da çalışmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARİF ORUÇ'UN ESERLERİNİN KRONOLOJİSİ

1920

Biçare Muhacirler, *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 75, 4 Rabiulahir 1339/ 14 Kanunuevvel 1336 (Makale)

Damat Ferit, *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 77, 6 Rabiulahir 1339/ 16 Kanunuevvel 1336 (Makale)

Kadınlarımız, *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 78, 7 Rabiulahir 1339/ 17 Kanunuevvel 1336 (Makale)

Vaziyetten İstifade, *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 80, 10 Rabiulahir 1339/ 20 Kanunuevvel 1336 (Makale)

Bir Mukayese-yi Tarihiye, *Seyyare-yi Yeni Dünya*, nr. 82, 18 Rabiulahir 1339/ 28 Kanunuevvel 1336 (Makale)

1926

Meşrutiyet Tarihinin Esrarengiz Bir Meselesi-1, *Son Saat*, nr. 581, 31
Teşrinievvel 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihinin Esrarengiz Bir Meselesi-2, *Son Saat*, nr. 582, 1
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihinin Esrarengiz Bir Meselesi-3, *Son Saat*, nr. 583, 2
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihinin Esrarengiz Bir Meselesi-4, *Son Saat*, nr. 584, 3
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihinin Esrarengiz Bir Meselesi-5, *Son Saat*, nr. 585, 4
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-6, *Son Saat*, nr. 586, 5
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-7, *Son Saat*, nr. 587, 6
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-8, *Son Saat*, nr. 588, 7
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-9, *Son Saat*, nr. 589, 8
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-10, *Son Saat*, nr. 590, 9
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-11, *Son Saat*, nr. 591, 10
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-12, *Son Saat*, nr. 592, 11
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-13, *Son Saat*, nr. 593, 12
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-14, *Son Saat*, nr. 594, 13

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-15, *Son Saat*, nr. 595, 14

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-16, *Son Saat*, nr. 596, 15

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-17, *Son Saat*, nr. 597, 16

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-18, *Son Saat*, nr. 598, 17

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-19, *Son Saat*, nr. 599, 18

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-20, *Son Saat*, nr. 600, 19

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-21, *Son Saat*, nr. 601, 20

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-22, *Son Saat*, nr. 602, 21

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-23, *Son Saat*, nr. 603, 22

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-24, *Son Saat*, nr. 604, 23

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-25, *Son Saat*, nr. 605, 24

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-26, *Son Saat*, nr. 606, 25

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-27, *Son Saat*, nr. 607, 26

Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-28, *Son Saat*, nr. 608, 27
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-29, *Son Saat*, nr. 609, 28
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-30, *Son Saat*, nr. 610, 29
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-31, *Son Saat*, nr. 611, 30
Teşrinisani 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-32, *Son Saat*, nr. 612, 1
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Meşrutiyet Tarihiin Esrarengiz Bir Meselesi-33, *Son Saat*, nr. 614, 3
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-1, *Son Saat*, nr. 614, 03
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-2, *Son Saat*, nr. 615, 04
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-3, *Son Saat*, nr. 616, 05
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-4, *Son Saat*, nr. 617, 06
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-5, *Son Saat*, nr. 618, 07
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-6, *Son Saat*, nr. 619, 08
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-7, *Son Saat*, nr. 620, 09

Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-8, *Son Saat*, nr. 621, 10
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-9, *Son Saat*, nr. 622, 11
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-10, *Son Saat*, nr. 623, 12
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-11, *Son Saat*, nr. 624, 13
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-12, *Son Saat*, nr. 625, 14
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-13, *Son Saat*, nr. 626, 15
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-14, *Son Saat*, nr. 627, 16
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-15, *Son Saat*, nr. 628, 17
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-16, *Son Saat*, nr. 629, 18
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-17, *Son Saat*, nr. 630, 19
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-18, *Son Saat*, nr. 631, 20
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-19, *Son Saat*, nr. 632, 21
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-20, *Son Saat*, nr. 633, 22
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-21, *Son Saat*, nr. 634, 23
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-22, *Son Saat*, nr. 635, 24
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-23, *Son Saat*, nr. 636, 25
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-24, *Son Saat*, nr. 637, 26
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-25, *Son Saat*, nr. 638, 27
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-26, *Son Saat*, nr. 639, 28
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-27, *Son Saat*, nr. 640, 29
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-28, *Son Saat*, nr. 641, 30
Kanunuevvel 1926 (Roman Tefrikası)

1927

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-29, *Son Saat*, nr. 642, 31
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-30, *Son Saat*, nr. 643, 01
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-31, *Son Saat*, nr. 644, 02
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-32, *Son Saat*, nr. 645, 03
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-33, *Son Saat*, nr. 646, 04
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-34, *Son Saat*, nr. 647, 05
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-35, *Son Saat*, nr. 648, 06
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-36, *Son Saat*, nr. 649, 07
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-37, *Son Saat*, nr. 650, 08
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-38, *Son Saat*, nr. 651, 09
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-39, *Son Saat*, nr. 652, 10
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-40, *Son Saat*, nr. 653, 11
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-41, *Son Saat*, nr. 654, 12
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-42, *Son Saat*, nr. 655, 13
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-43, *Son Saat*, nr. 656, 14
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-44, *Son Saat*, nr. 657, 15
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-45, *Son Saat*, nr. 658, 16
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-46, *Son Saat*, nr. 659, 17
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-47, *Son Saat*, nr. 660, 18

Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-48, *Son Saat*, nr. 661, 19
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-49, *Son Saat*, nr. 662, 20
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-50, *Son Saat*, nr. 663, 21
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-51, *Son Saat*, nr. 664, 22
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-52, *Son Saat*, nr. 665, 23
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-53, *Son Saat*, nr. 666, 24
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-54, *Son Saat*, nr. 667, 25
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-55, *Son Saat*, nr. 668, 26
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-56, *Son Saat*, nr. 669, 27
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-57, *Son Saat*, nr. 670, 28
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-58, *Son Saat*, nr. 671, 29
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-59, *Son Saat*, nr. 672, 30
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-60, *Son Saat*, nr. 673, 31
Kanunisani 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-61, *Son Saat*, nr. 674, 01
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-62, *Son Saat*, nr. 675, 02
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-63, *Son Saat*, nr. 676, 03
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-64, *Son Saat*, nr. 677, 04
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-65, *Son Saat*, nr. 678, 05
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-66, *Son Saat*, nr. 679, 06
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-67, *Son Saat*, nr. 680, 07
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-68, *Son Saat*, nr. 681, 08
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-69, *Son Saat*, nr. 682, 09
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-70, *Son Saat*, nr. 683, 10
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-71, *Son Saat*, nr. 684, 11
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-72, *Son Saat*, nr. 686, 13
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-73, *Son Saat*, nr. 687, 14
Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-74, *Son Saat*, nr. 688, 15

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-75, *Son Saat*, nr. 689, 16

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-76, *Son Saat*, nr. 690, 17

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-77, *Son Saat*, nr. 691, 18

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-78, *Son Saat*, nr. 692, 19

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-79, *Son Saat*, nr. 693, 20

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-80, *Son Saat*, nr. 694, 21

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-81, *Son Saat*, nr. 695, 22

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-82, *Son Saat*, nr. 696, 23

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-83, *Son Saat*, nr. 697, 24

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-84, *Son Saat*, nr. 698, 25

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-85, *Son Saat*, nr. 699, 26

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-86, *Son Saat*, nr.700, 27

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-87, *Son Saat*, nr.701, 28

Şubat 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-88, *Son Saat*, nr. 702, 01
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-89, *Son Saat*, nr. 703, 02
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-90, *Son Saat*, nr. 704, 03
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-91, *Son Saat*, nr. 705, 04
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-92, *Son Saat*, nr. 706, 05
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-93, *Son Saat*, nr. 707, 06
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-94, *Son Saat*, nr. 708, 07
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-95, *Son Saat*, nr. 709, 08
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-96, *Son Saat*, nr. 710, 09
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-97, *Son Saat*, nr. 711, 10
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-98, *Son Saat*, nr. 712, 11
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-99, *Son Saat*, nr. 713, 12
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-100 ,*Son Saat*, nr. 714, 13
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-101, *Son Saat*, nr. 715, 14

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-102, *Son Saat*, nr. 716, 15

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-103, *Son Saat*, nr. 717, 16

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-104, *Son Saat*, nr. 718, 17

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-105, *Son Saat*, nr. 719, 18

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-106, *Son Saat*, nr. 720, 19

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-107, *Son Saat*, nr. 721, 20

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-108, *Son Saat*, nr. 722, 21

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-109, *Son Saat*, nr. 723, 22

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-110, *Son Saat*, nr. 724, 23

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-111, *Son Saat*, nr. 725, 24

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-112, *Son Saat*, nr. 726, 25

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-113, *Son Saat*, nr. 727, 26

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-114, *Son Saat*, nr.728, 27

Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-115, *Son Saat*, nr. 729, 28
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-116, *Son Saat*, nr. 730, 29
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-117, *Son Saat*, nr. 731, 30
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-118, *Son Saat*, nr. 732, 31
Mart 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-119, *Son Saat*, nr. 732A, 01
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-120, *Son Saat*, nr. 733, 02
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-121, *Son Saat*, nr. 734, 03
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-122, *Son Saat*, nr. 735, 06
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-123, *Son Saat*, nr. 736, 07
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-124, *Son Saat*, nr. 737, 08
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-125, *Son Saat*, nr. 738, 09
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-126, *Son Saat*, nr. 739, 10
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-127, *Son Saat*, nr. 740, 11
Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-128, *Son Saat*, nr. 741, 12

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-129, *Son Saat*, nr. 742, 13

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-130, *Son Saat*, nr. 743, 14

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-131, *Son Saat*, nr. 744, 15

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-132, *Son Saat*, nr. 746, 17

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-133, *Son Saat*, nr. 747, 18

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-134, *Son Saat*, nr. 748, 19

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-135, *Son Saat*, nr. 749, 20

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-136, *Son Saat*, nr. 750, 21

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-137, *Son Saat*, nr. 751, 22

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-138, *Son Saat*, nr. 752, 23

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-139, *Son Saat*, nr. 753, 24

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-140, *Son Saat*, nr. 754, 25

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?-141, *Son Saat*, nr. 755, 26

Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Sultan Abdülaziz İntihar mı Etti Katl mi Edildi?- 142, *Son Saat*, nr. 756, 27 Nisan 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?, *Son Saat*, nr. 781, 22 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-1, *Son Saat*, nr. 784, 25 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-2, *Son Saat*, nr. 785, 26 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-3, *Son Saat*, nr. 786, 27 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-4, *Son Saat*, nr. 787, 28 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-5, *Son Saat*, nr. 788, 29 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-6, *Son Saat*, nr. 789, 30 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-7, *Son Saat*, nr. 790, 31 Mayıs 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-8, *Son Saat*, nr. 791, 01 Haziran 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-9, *Son Saat*, nr. 792, 02 Haziran 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-10, *Son Saat*, nr. 793, 03 Haziran 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-11, *Son Saat*, nr. 794, 04 Haziran 1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-12, *Son Saat*, nr. 795, 05 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-13, *Son Saat*, nr. 796, 06 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-14, *Son Saat*, nr. 797, 07 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-15, *Son Saat*, nr. 798, 08 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-16, *Son Saat*, nr.799, 09 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-17, *Son Saat*, nr. 800, 10 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-18, *Son Saat*, nr. 801, 14 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-19, *Son Saat*, nr. 802, 15 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-20, *Son Saat*, nr. 803, 16 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-21, *Son Saat*, nr.804, 17 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-22, *Son Saat*, nr. 805, 18 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-23, *Son Saat*, nr. 806, 19 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-24, *Son Saat*, nr. 807, 20 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-25, *Son Saat*, nr. 808, 21 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-26, *Son Saat*, nr. 809, 22 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-27, *Son Saat*, nr. 810, 23 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-28, *Son Saat*, nr. 811, 24 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-29, *Son Saat*, nr. 812, 25 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-30, *Son Saat*, nr. 813, 26 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-31, *Son Saat*, nr. 814, 27 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-32 *Son Saat*, nr. 815, 28 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-33, *Son Saat*, nr. 816, 29 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-34, *Son Saat*, nr. 817, 30 Haziran
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-35, *Son Saat*, nr. 818, 01 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-36, *Son Saat*, nr. 819, 02 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-37, *Son Saat*, nr. 820, 03 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-38, *Son Saat*, nr. 821, 04 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-39, *Son Saat*, nr. 822, 05 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-40, *Son Saat*, nr. 823, 06 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-41, *Son Saat*, nr. 824, 07 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-42, *Son Saat*, nr. 825, 08 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-43, *Son Saat*, nr. 826, 09 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-44, *Son Saat*, nr. 827, 10 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-45, *Son Saat*, nr. 828, 11 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-46, *Son Saat*, nr. 829, 12 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-47, *Son Saat*, nr. 830, 13 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-48, *Son Saat*, nr. 831, 14 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-49, *Son Saat*, nr. 832, 15 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Dönmelik Nasıl Çıktı Nasıl İnkişaf Etti?-50, *Son Saat*, nr. 833, 16 Temmuz
1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-1, *Son Saat*, nr. 833, 16
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-2, *Son Saat*, nr. 834, 17
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-3, *Son Saat*, nr. 835, 18
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-4, *Son Saat*, nr. 836, 19
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-5, *Son Saat*, nr. 837, 20
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-6, *Son Saat*, nr. 838, 21
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-7, *Son Saat*, nr. 839, 22
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-8, *Son Saat*, nr. 840, 23
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-9, *Son Saat*, nr. 841, 24
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-10, *Son Saat*, nr. 842, 25
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-11, *Son Saat*, nr. 844, 27
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-12, *Son Saat*, nr. 845, 28
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-13, *Son Saat*, nr. 846, 29
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-14,*Son Saat*, nr. 847, 30
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-15,*Son Saat*, nr. 848, 31
Temmuz 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-16,*Son Saat*, nr. 849, 01
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-17,*Son Saat*, nr. 850, 02
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-18,*Son Saat*, nr. 851, 03
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-19,*Son Saat*, nr. 852, 04
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-20,*Son Saat*, nr. 853, 05
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-21,*Son Saat*, nr. 854, 06
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-22,*Son Saat*, nr. 855, 07
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-23,*Son Saat*, nr. 856, 08
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-24,*Son Saat*, nr. 857, 09
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-25,*Son Saat*, nr. 858, 10
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-26,*Son Saat*, nr. 859, 11
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-27,*Son Saat*, nr. 860, 12
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-28,*Son Saat*, nr. 863, 15
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-29,*Son Saat*, nr. 864, 16
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-30,*Son Saat*, nr. 865, 17
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-31,*Son Saat*, nr. 866, 18
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-32,*Son Saat*, nr. 867, 19
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-33,*Son Saat*, nr. 868, 20
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-34,*Son Saat*, nr. 869, 21
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-35,*Son Saat*, nr. 870, 22
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-36,*Son Saat*, nr. 871, 23
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-37,*Son Saat*, nr.872, 24
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-38,*Son Saat*, nr. 873, 25
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-39,*Son Saat*, nr. 874, 26
Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-40,*Son Saat*, nr. 875, 27 Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-41,*Son Saat*, nr. 876, 28 Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharını Müteakip-42,*Son Saat*, nr. 877, 29 Ağustos 1927 (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-1, *Son Saat*, nr. 878, 30 Ağustos 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid- 2, *Son Saat*, nr. 879, 31 Ağustos 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-3, *Son Saat*, nr. 880, 1 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid- 4, *Son Saat*, nr. 881, 2 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-5, *Son Saat*, nr. 882, 3 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-6, *Son Saat*, nr. 883, 4 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-7, *Son Saat*, nr. 884, 5 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-8, *Son Saat*, nr. 885, 6 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-9, *Son Saat*, nr. 886, 7 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-10, *Son Saat*, nr. 887, 8 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-11,
Son Saat, nr. 888, 9 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-12,
Son Saat, nr. 889, 10 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-13,
Son Saat, nr. 890, 11 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-14,
Son Saat, nr. 891, 12 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-15,
Son Saat, nr. 892, 13 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-16,
Son Saat, nr. 893, 14 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-17,
Son Saat, nr. 894, 15 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-18,
Son Saat, nr. 895, 16 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-19,
Son Saat, nr. 896, 17 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-20,
Son Saat, nr. 897, 18 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-21,
Son Saat, nr. 898, 19 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-22,
Son Saat, nr. 899, 20 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-23,
Son Saat, nr. 900, 21 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-24,
Son Saat, nr. 901, 22 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-25,
Son Saat, nr. 902, 23 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-26,
Son Saat, nr. 903, 24 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-27,
Son Saat, nr. 904, 25 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-28,
Son Saat, nr. 905, 26 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-29,
Son Saat, nr. 906, 27 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-30,
Son Saat, nr. 907, 28 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-31,
Son Saat, nr. 908, 29 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-32,
Son Saat, nr. 909, 30 Eylül 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-33,
Son Saat, nr. 910, 1Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-34,
Son Saat, nr. 911, 2 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-35,
Son Saat, nr. 912, 3 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-36,
Son Saat, nr. 913, 4 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-37,
Son Saat, nr. 914, 5 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-38,
Son Saat, nr. 915, 6 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-39,
Son Saat, nr. 916, 7 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-40,
Son Saat, nr. 917, 8 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-41,
Son Saat, nr. 918, 9 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-42,
Son Saat, nr. 919, 10 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-43
Son Saat, nr. 920, 11 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-44,
Son Saat, nr. 921, 12 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-45,
Son Saat, nr. 922, 13 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-46,
Son Saat, nr. 923, 14 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Osmanlı Hürriyetperverleri Karşısında Osmanlı Kızıl Sultanı Abdülhamid-47,
Son Saat, nr. 924, 15 Ekim 1927, (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-1, *Son Saat*, nr.
925, 16 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-2, *Son Saat*, nr.
926, 17 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-3, *Son Saat*, nr. 927,18 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-4, *Son Saat*, nr. 928, 19 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-5, *Son Saat*, nr. 929,20 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-6, *Son Saat*, nr. 930,21 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-7, *Son Saat*, nr. 931,22 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-8, *Son Saat*, nr. 932, 23 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-9, *Son Saat*, nr. 933, 24 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-10, *Son Saat*, nr. 934, 25 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-11, *Son Saat*, nr. 936,27 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-12, *Son Saat*, nr. 937, 28 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-13, *Son Saat*, nr. 938, 30 Ekim 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-14, *Son Saat*, nr. 940, 01 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-15, *Son Saat*, nr. 941, 02 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-16, *Son Saat*, nr. 942, 03 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-17, *Son Saat*, nr. 943, 04 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-18, *Son Saat*, nr. 944, 05 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-19, *Son Saat*, nr. 945, 06 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-20, *Son Saat*, nr. Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-21, *Son Saat*, nr. Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-22, *Son Saat*, nr. 946, 07 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-23, *Son Saat*, nr. 947, 08 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-24, *Son Saat*, nr. 948, 09 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-25, *Son Saat*, nr. 949, 10 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-26, *Son Saat*, nr. 950, 11 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-27, *Son Saat*, nr. 951, 12 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-28, *Son Saat*, nr. 952, 13 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-29, *Son Saat*, nr. 953, 14 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-30, *Son Saat*, nr. 954, 15 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-31, *Son Saat*, nr. 955, 16 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-32, *Son Saat*, nr. 956, 17 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-33, *Son Saat*, nr. 957, 18 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-34, *Son Saat*, nr. 958, 19 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-35, *Son Saat*, nr. 959, 20 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-36, *Son Saat*, nr. 960, 21 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-37, *Son Saat*, nr. 961, 22 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-38, *Son Saat*, nr. 962, 23 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-39, *Son Saat*, nr. 963, 24 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-40, *Son Saat*, nr. 964, 25 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-41, *Son Saat*, nr. 965, 26 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-42, *Son Saat*, nr. 966, 27 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-43, *Son Saat*, nr. 967, 28 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-44, *Son Saat*, nr. 968, 29 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-45, *Son Saat*, nr. 969, 30 Teşrinisani 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-46, *Son Saat*, nr. 970, 1 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-47, *Son Saat*, nr. 971, 2 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-48, *Son Saat*, nr. 972, 3 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-49, *Son Saat*, nr. 973, 4 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-50, *Son Saat*, nr. 974, 5 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-51, *Son Saat*, nr. 975, 6 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-52, *Son Saat*, nr. 976, 7 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Abdülhamid Meclis-i Mebusanı Nasıl Topladı Nasıl Dağıttı?-53, *Son Saat*, nr. 977, 8 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-1, *Son Saat*, nr. 978, 9 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-2, *Son Saat*, nr. 979, 10
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-3, *Son Saat*, nr. 980, 11
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-4, *Son Saat*, nr. 981, 12
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-5, *Son Saat*, nr. 982,
13 Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-6, *Son Saat*, nr. 983, 14
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-7, *Son Saat*, nr. 984, 15
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-8, *Son Saat*, nr. 985, 16
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-9, *Son Saat*, nr. 986, 17
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-10, *Son Saat*, nr. 987, 18
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-11, *Son Saat*, nr. 988, 19
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-12, *Son Saat*, nr. 989, 20
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-13, *Son Saat*, nr. 990, 21
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-14, *Son Saat*, nr. 991, 22
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-15, *Son Saat*, nr. 992, 23
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-16, *Son Saat*, nr. 993, 24
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-17, *Son Saat*, nr. 994, 25
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-18, *Son Saat*, nr. 995, 26
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-19, *Son Saat*, nr. 996, 27
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-20, *Son Saat*, nr. 997, 28
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-21, *Son Saat*, nr. 998, 29
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-22, *Son Saat*, nr. 999, 30
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-23, *Son Saat*, nr. 1000, 31
Kanunuevvel 1927 (Roman Tefrikası)

1928

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-24, *Son Saat*, nr. 1001, 1
Kanunisani 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-25, *Son Saat*, nr. 1002, 2
Kanunisani 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-26, *Son Saat*, nr. 1003, 3
Kanunisani 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-27, *Son Saat*, nr. 1004, 4
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-28, *Son Saat*, nr. 1005, 5
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-29, *Son Saat*, nr. 1006, 6
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-30 *Son Saat*, nr. 1007, 7
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-31, *Son Saat*, nr. 1008, 8
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-32, *Son Saat*, nr. 1009, 9
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-33, *Son Saat*, nr. 1010, 10
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Serhad Paşa Nasıl Sadarata Geçti Nasıl Sürüldü?-34, *Son Saat*, nr.1011, 11
Kanunisanı 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-1, *Son Saat*, nr. 1120, 1 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-2, *Son Saat*, nr. 1121, 2 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-3, *Son Saat*, nr. 1122, 3 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-4, *Son Saat*, nr. 1123, 4 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-5, *Son Saat*, nr. 1124, 5 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-6, *Son Saat*, nr. 1125, 6 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-7, *Son Saat*, nr. 1126, 7 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-8, *Son Saat*, nr. 1127, 8 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-9, *Son Saat*, nr. 1128, 9 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-10, *Son Saat*, nr. 1129, 10 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-11, *Son Saat*, nr. 1130, 11 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-12, *Son Saat*, nr. 1131, 12 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-13, *Son Saat*, nr. 1132, 13 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-14, *Son Saat*, nr. 1133, 14 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-15, *Son Saat*, nr. 1134, 15 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-16, *Son Saat*, nr. 1135, 16 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-17, *Son Saat*, nr. 1136, 17 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-18, *Son Saat*, nr. 1137, 18 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-19, *Son Saat*, nr. 1138, 19 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-20, *Son Saat*, nr. 1139, 20 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-21, *Son Saat*, nr. 1140, 21 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Zeybek-22, *Son Saat*, nr. 1141, 22 Mayıs 1928 (Roman Tefrikası)

Padişah Karşıyaka'da El Sallamasını Öğütlemişlerdi-1, *Son Saat*, nr. 1159, 12 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Bostancı Sarı Mehmet'i Sarhoş Yeniçerilerden Sanmıştı-2, *Son Saat*, nr. 1160, 13 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Hasköy'de Baş Kesilecek Yeniçeri Bulamamışlardı-3, *Son Saat*, nr. 1161, 14 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Ey Şekkî Şol Oğlancığa Ne Diye Gurur Eyledin?-4, *Son Saat*, nr. 1162, 15 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Ala Bir Sualim Var, Doğru Dersen Canını Kurtarırısın, Yok Dersen Deryaya
İlka Ederim-5, *Son Saat*, nr. 1163, 16 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Bahçedekiler Uşşakide Fasıllar Geçip İşveleniyorlardı-6, *Son Saat*, nr. 1164,
17 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

“Hay Ömr-i Şerifin Berekat Sultanım, Hemen Buyurun”-7, *Son Saat*, nr.
1165, 18 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Biri de Göz Kaldırıp Genç İrisi Delikalıya Bakamıyordu-8, *Son Saat*, nr.
1166, 19 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Saz Uzayıp Meclis Sabaha Kavumak Üzere İdi-9, *Son Saat*, nr. 1167, 20
Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Kethüda Yüz Bin Yiyip Dilerini Bir güzel Misvaklamıştı-10, *Son Saat*, nr.
1168, 21 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Ömer Efendi Ulema Sığınıp Dayandığı Bir Zat İdi-11, *Son Saat*, nr. 1169, 22
Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Mübevveb Mukavvelessi Civarıdan Ucuz Alıp Yok Pahasına Gider-12, *Son
Saat*, nr. 1170, 23 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Hay Allah’ım Şu Badireden Bir Asanca Tarafıdan Korkulsaydı-13, *Son Saat*,
nr. 1171, 24 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Sultanım Niye Gam Bahrine Dalıp Gasalanırsız-14, *Son Saat*, nr. 1172, 25
Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Hüda Efendi Tamamen Coşmuştu, Mütemudiye Söylenitordu-15, *Son Saat*,
nr. 1173, 26 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Osman Kabına Sığmayan Erkek Tospağalara Dönmüştü-16, *Son Saat*, nr.
1174, 27 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Bre Boğazından Asılacak Ulema Kılıklı Kalas!-17, *Son Saat*, nr. 1175, 28
Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Eh Gayrı Elmalı İsmet Efendinin Şüphesi Kalmamıştı-18, *Son Saat*, nr. 1176, 29 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Ger Zımmı, Şahs Zımmı Ağzına Şitem Eylese-19, *Son Saat*, nr. 1177, 30 Haziran 1928 (Roman Tefrikası)

Hay.. Bizler Seni Bir Ehl-i Vakuf Koca Sanırdık-20, *Son Saat*, nr. 1178, 1 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Evla Tersane-yi Asıraye Kadirga Başlatasın-21, *Son Saat*, nr. 1179, 2 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Ömer Efendi Derdmendinin Dili Damağı Kurumuştı-22, *Son Saat*, nr. 1180, 3 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Müşavereler Edilip Hafice Kararcıkları Basılıvermişti-23, *Son Saat*, nr. 1181, 4 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Vezirler Kaba Altına Sürüspet-revan Olmuşlardı-24, *Son Saat*, nr. 1182, 5 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Turnacıbaşı Nihayet Damat Şehribarı da Olmuştu-25, *Son Saat*, nr. 1183, 6 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

“Ey Benim Canım İçinde Â Cananım, Devletli Sultanım!”-26, *Son Saat*, nr. 1184, 7 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Osman’ın Ne Kadar Kadını Varsa Hepsi Taşlığa Çıkılmışlardı-27, *Son Saat*, nr. 1185, 8 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Bre O ... Oğlu Dedikleri Kim Olur-28, *Son Saat*, nr. 1186, 9 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Şeyhülislam Eendi Bab-ı Saadet’ten Çıkmak Üzereydi-29, *Son Saat*, nr. 1187, 10 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Kethüda Mustafa Hoca Gayrı Bir İyice Coşmuştu:- 30, *Son Saat*, nr. 1188, 11 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Koca Efendiciklerin Canları Yanınca Gözleri Açılmıştı-31, *Son Saat*, nr. 1189, 12 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Çil Altıncıklar Yumuşacık Seccadeler Üzerine Eve Gelmişti-32, *Son Saat*, nr. 1190, 13 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Sultan Osman Uyku Arasında Yatağından Fırlamıştı-33, *Son Saat*, nr. 1191, 14 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Ömer Efendi Sustu, Verilecek Cevabı Bekliyordu-34, *Son Saat*, nr. 1192, 15 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

“Hey Padişahım Cehletin Sözüne Kanma”-35, *Son Saat*, nr. 1193, 16 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Osman’ın İlk İşi Eyüp Türbesine Koşmak Oldu-36, *Son Saat*, nr. 1194, 17 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Ağaların Sesi Halka Rekabet Başlattığı İlan Etti-37, *Son Saat*, nr. 1195, 18 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Taze Civan Avratlar Ağaç Dallarında Ne Arıyorlardı-38, *Son Saat*, nr. 1196, 19 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Vaiz Efendi Hünkar Huzurunda Neler de Söylüyordu-39, *Son Saat*, nr. 1197, 20 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Camide Duayı ve Mevlüdü Dinledikten Sonra-40, *Son Saat*, nr. 1198, 21 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Divan Yeri Dışında Bir Kadın Feryadı Koptu-41, *Son Saat*, nr. 1199, 22 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Ulufe Keselerini Sırtlayan Yeniçeriler Yola Çıktılar-42, *Son Saat*, nr. 1200, 23 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Kethüda Hüseyin Efendi Bağırıyordu:-43, *Son Saat*, nr. 1201, 24 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Ben Ağlayıp Başımı Taştan Taşa Çalmayayım da Kimler Çalsın-44, *Son Saat*, nr. 1202, 25 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Sen İlm-i Necum Bilirsin, Te Anlat Bana:-45, *Son Saat*, nr. 1203, 26 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Osman Karşısındakine Dönmüş Merakla Sorup Duruyordu-46, *Son Saat*, nr. 1204, 27 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Orta Camide Şafakla Beraber Facia Başlamıştı-47, *Son Saat*, nr. 1205, 28 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Genç Osman Sirtında Bir Entari İle Kadınlar Koğuşuna Kaçtı-48, *Son Saat*, nr. 1206, 29 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Kuman Bre, Devvletlü Vezir Kaçtı Deyip Duruyorlardı-49, *Son Saat*, nr. 1207, 30 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Osman Ele Girdi Artık İştibah Kalmasın-50, *Son Saat*, nr. 1208, 31 Temmuz 1928 (Roman Tefrikası)

Yeniçeriler Dışarda Toplanmışlar, Gözlerini Pencereye Dikmişler-51, *Son Saat*, nr. 1209, 1 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Genç Osman Burada Bir Yudum Su da Bulamayacaktı:-52, *Son Saat*, nr. 1210, 2 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

“Osman Allah’tan Dilerim Devletin Berbat Olsun”-53, *Son Saat*, nr. 1211, 3 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-1, *Son Saat*, nr. 1220, 12 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-2, *Son Saat*, nr. 1221, 13 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-3, *Son Saat*, nr. 1222, 14 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-4, *Son Saat*, nr. 1223, 15 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-5, *Son Saat*, nr. 1224, 16 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-6, *Son Saat*, nr. 1225, 17 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-7, *Son Saat*, nr. 1226, 18 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-8, *Son Saat*, nr. 1227, 19 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-9, *Son Saat*, nr. 1228, 20 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-10, *Son Saat*, nr. 1229, 21 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-11, *Son Saat*, nr. 1234, 26 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-12, *Son Saat*, nr. 1235, 27 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-13, *Son Saat*, nr. 1236, 28 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-14, *Son Saat*, nr. 1237, 29 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-15, *Son Saat*, nr. 1238, 30 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-16, *Son Saat*, nr. 1239, 31 Ağustos 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-17, *Son Saat*, nr. 1240, 1 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-18, *Son Saat*, nr. 1241, 2 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-19, *Son Saat*, nr. 1242, 3 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-20, *Son Saat*, nr. 1243, 4 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-21, *Son Saat*, nr. 1244, 5 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-22, *Son Saat*, nr. 1246, 7 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-23, *Son Saat*, nr. 1247, 8 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-24, *Son Saat*, nr. 1248, 9 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-25, *Son Saat*, nr. 1249, 10 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-26, *Son Saat*, nr. 1250, 11 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-27, *Son Saat*, nr. 1251, 12 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-28, *Son Saat*, nr. 1253, 14 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-29, *Son Saat*, nr. 1254, 15 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-30, *Son Saat*, nr. 1255, 16 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-31, *Son Saat*, nr. 1256, 17 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-32, *Son Saat*, nr. 1257, 18 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-33, *Son Saat*, nr. 1258, 19 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-34, *Son Saat*, nr. 1259, 20 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken- 35, *Son Saat*, nr. 1260, 21 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-36, *Son Saat*, nr. 1261, 22 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-37, *Son Saat*, nr. 1262, 23 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-38, *Son Saat*, nr. 1263, 24 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-39, *Son Saat*, nr. 1264, 25 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-40, *Son Saat*, nr. 1265, 26 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-41, *Son Saat*, nr. 1266, 27 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-42, *Son Saat*, nr. 1267, 28 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-43, *Son Saat*, nr. 1268, 29 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-44, *Son Saat*, nr. 1269, 30 Eylül 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken-45, *Son Saat*, nr. 1270, 1 Ekim 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken- 46, *Son Saat*, nr. 1271, 2 Ekim 1928 (Roman Tefrikası)

Gün Doğarken- 47, *Son Saat*, nr. 1272, 3 Ekim 1928 (Roman Tefrikası)

1929

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-1, *Milliyet*, nr. 1163, 9 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-2, *Milliyet*, nr. 1165, 10 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-3, *Milliyet*, nr. 1166, 11 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-4, *Milliyet*, nr. 1167, 12 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-5, *Milliyet*, nr. 1168, 13 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-6, *Milliyet*, nr. 1169, 14 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-7, *Milliyet*, nr. 1170, 15 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-8, *Milliyet*, nr. 1171, 16 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-9, *Milliyet*, nr. 1172, 17 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-10, *Milliyet*, nr. 1173, 18 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-11, *Milliyet*, nr. 1174, 19 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-12, *Milliyet*, nr. 1175, 20 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-13, *Milliyet*, nr. 1176, 24 Mayıs 1929 (Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-14, *Milliyet*, nr. 1177, 25 Mayıs 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-15, *Milliyet*, nr. 1178, 26 Mayıs 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-16, *Milliyet*, nr. 1179, 27 Mayıs 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-17, *Milliyet*, nr. 1180, 28 Mayıs 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-18, *Milliyet*, nr. 1181, 29 Mayıs 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-19, *Milliyet*, nr. 1182, 30 Mayıs 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-20, *Milliyet*, nr. 1183, 31 Mayıs 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-21, *Milliyet*, nr. 1184, 1 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-22, *Milliyet*, nr. 1185, 2 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-23, *Milliyet*, nr. 1187, 4 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-24, *Milliyet*, nr. 1188, 5 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-25, *Milliyet*, nr. 1189, 6 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-26, *Milliyet*, nr. 1190, 7 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-27, *Milliyet*, nr. 1191, 8 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-28, *Milliyet*, nr. 1192, 9 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-29, *Milliyet*, nr. 1193, 10 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-30, *Milliyet*, nr. 1194, 11 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-31, *Milliyet*, nr. 1195, 12 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-32, *Milliyet*, nr. 1196, 13 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-33, *Milliyet*, nr. 1197, 14 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-34, *Milliyet*, nr. 1198, 15 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-35, *Milliyet*, nr. 1199, 16 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-36, *Milliyet*, nr. 1200, 17 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-37, *Milliyet*, nr. 1201, 18 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-38, *Milliyet*, nr. 1202, 19 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-49, *Milliyet*, nr. 1203, 20 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-40, *Milliyet*, nr. 1204, 21 Haziran 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-41, *Milliyet*, nr. 1205, 22 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-42, *Milliyet*, nr. 1206, 23 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-43, *Milliyet*, nr. 1207, 24 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-44, *Milliyet*, nr. 1208, 25 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-45, *Milliyet*, nr. 1209, 26 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-46, *Milliyet*, nr. 1210, 27 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-47, *Milliyet*, nr. 1211, 28 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-48, *Milliyet*, nr. 1212, 29 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-49, *Milliyet*, nr. 1213, 30 Haziran 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-50, *Milliyet*, nr. 1214, 1 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-51, *Milliyet*, nr. 1215, 2 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-52, *Milliyet*, nr. 1216, 3 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-53, *Milliyet*, nr. 1217, 4 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-54, *Milliyet*, nr. 1218, 5 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-55, *Milliyet*, nr. 1219, 6 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-56, *Milliyet*, nr. 1220, 7 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-57, *Milliyet*, nr. 1221, 8 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-58, *Milliyet*, nr. 1223, 10 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-59, *Milliyet*, nr. 1224, 11 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-60, *Milliyet*, nr. 1225, 12 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-61, *Milliyet*, nr. 1226, 13 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-62, *Milliyet*, nr. 1227, 14 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-63, *Milliyet*, nr. 1228, 15 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-64, *Milliyet*, nr. 1229, 16 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-65, *Milliyet*, nr. 1230, 17 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-66, *Milliyet*, nr. 1231, 18 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-67, *Milliyet*, nr. 1232, 19 Temmuz 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-68, *Milliyet*, nr. 1233, 20 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-69, *Milliyet*, nr. 1234, 21 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-70, *Milliyet*, nr. 1235, 22 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-71, *Milliyet*, nr. 1236, 23 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-72, *Milliyet*, nr. 1237, 24 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-73, *Milliyet*, nr. 1238, 25 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-74, *Milliyet*, nr. 1240, 27 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-75, *Milliyet*, nr. 1241, 28 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-76, *Milliyet*, nr. 1242, 29 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-77, *Milliyet*, nr. 1243, 30 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-78, *Milliyet*, nr. 1244, 31 Temmuz 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-79, *Milliyet*, nr. 1245, 1 Ağustos 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-80, *Milliyet*, nr. 1246, 2 Ağustos 1929
(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-81, *Milliyet*, nr. 1247, 3 Ağustos 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-82, *Milliyet*, nr. 1248, 4 Ağustos 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-83, *Milliyet*, nr. 1249, 5 Ağustos 1929

(Roman Tefrikası)

Tepedelenli Ali Paşa ve Vasiliki-84, *Milliyet*, nr. 1250, 6 Ağustos 1929

(Roman Tefrikası)

Türk Matbuat ve Memleket Meseleleri, *Yarın*, nr. 1, 6 Kanunuevvel 1929

(Makale)

Elim Bir Hakikat, *Yarın*, nr. 2, 7 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-1, *Yarın*, nr. 2, 7 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Suistimaller, *Yarın*, nr. 3, 8 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-2, *Yarın*, nr. 3, 8 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Rüşvet Meselesi, *Yarın*, nr. 4, 9 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-3, *Yarın*, nr. 4, 9 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Dünyanın İktisadi Vaziyeti, *Yarın*, nr. 5, 10 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-4, *Yarın*, nr. 5, 10 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Devlet Bankası, *Yarın*, nr. 6, 11 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-5, *Yarın*, nr. 6, 11 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Polislere Yardım, *Yarın*, nr.7, 12 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-6, *Yarın*, nr. 7, 12 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

İngiltere Hükümetinin Vaziyeti, *Yarın*, nr. 8, 13 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-7, *Yarın*, nr. 8, 13 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Ali Cenani Bey Hadisesi, *Yarın*, nr. 9, 14 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-8, *Yarın*, nr. 9, 14 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Yerli Malı Cidali, *Yarın*, nr. 10, 15 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-9, *Yarın*, nr. 10, 23 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Rum Fabrikaları ve Mühim Mevki Sahipleri, *Yarın*, nr. 11, 24 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-10, *Yarın*, nr. 11, 24 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Açık Bir İnhisar, *Yarın*, nr. 12, 25 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-11, *Yarın*, nr. 12, 25 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-12, *Yarın*, nr. 13, 26 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

İş Bankası ile Tasarruf Günü, *Yarın*, nr. 14, 27 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-13, *Yarın*, nr. 14, 27 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-14, *Yarın*, nr. 15, 28 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Avrupa İttihadı Mümkün mü?, *Yarın*, nr. 16, 29 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-15, *Yarın*, nr. 16, 29 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

Açık Seçik Neşriyat, *Yarın*, nr. 17, 30 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-16, *Yarın*, nr. 17, 30 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

İçtimai Bir Bela, *Yarın*, nr. 18, 31 Kanunuevvel 1929 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-17, *Yarın*, nr. 18, 31 Kanunuevvel 1929 (Roman Tefrikası)

1930

Siyasi Bilanço, *Yarın*, nr. 19, 1 Kanunisani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-18, *Yarın*, nr. 19, 1 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Buhran Var mı?, *Yarın*, nr. 20, 2 Kanunisani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-19, *Yarın*, nr. 20, 2 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-20, *Yarın*, nr. 21, 3 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-21, *Yarın*, nr. 22, 4 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-22, *Yarın*, nr. 23, 5 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Rüşvet Kanunu, *Yarın*, nr. 24, 6 Kanunisani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-23, *Yarın*, nr. 24, 6 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-24, *Yarın*, nr. 25, 7 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Yeni İrtişa Meselesi!,*Yarın*, nr. 26, 8 Kanunisani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-25, *Yarın*, nr. 26, 8 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Ağlanacak Şey, *Yarın*, nr. 27, 9 Kanunisani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-26, *Yarın*, nr. 27, 9 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Açık Seçik Neşriyat ve Cuhuriyet Hükümeti, *Yarın*, nr. 28, 10 Kanunisani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-27, *Yarın*, nr. 28, 10 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-28, *Yarın*, nr. 29, 11 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-29, *Yarın*, nr. 30, 12 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Tahdişi Ezhanı Mucip Neşriyat!,*Yarın*, nr. 31, 13 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-30, *Yarın*, nr. 31, 13 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-31, *Yarın*, nr. 32, 14 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-32, *Yarın*, nr. 33, 15 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Ecnebi Şirketler ve Türkler!,*Yarın*, nr. 34, 16 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-33, *Yarın*, nr. 34, 16 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Verem Olan Mahpuslar!,*Yarın*, nr. 35, 17 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-34, *Yarın*, nr. 35, 17

Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Dert Bir Değil Bin!..., *Yarın*, nr. 36, 18 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-35, *Yarın*, nr. 36, 18 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-36, *Yarın*, nr. 37, 19 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-37, *Yarın*, nr. 38, 20 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-38, *Yarın*, nr. 39, 21 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Yine Açık Saçık Resimler!, *Yarın*, nr. 40, 22 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-39, *Yarın*, nr. 40, 22 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-40, *Yarın*, nr. 41, 23 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Taklit Edilen Tütünlerimiz Meselesi, *Yarın*, nr. 42, 24 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-41, *Yarın*, nr. 42, 24 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Matbuatı Alet Etmek İstediler!, *Yarın*, nr. 43, 25 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-42, *Yarın*, nr. 43, 25 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-44, *Yarın*, nr. 45, 27 Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

Mahut Tütün Rezaleti Üzerine!, *Yarın*, nr. 46, 28 Kanunusani 1930 (Makale)

Çırağan Sarayı Baskını Tefrikası, Ali Suavi Hadisesi-45, *Yarın*, nr. 46, 28

Kanunusani 1930 (Roman Tefrikası)

İktisadi Muvazene Paramızın Tespiti, *Yarın*, nr. 48, 30 Kanunusani 1930 (Makale)

Ecnebi Şirketler ve Türk Memurlar, *Yarın*, nr. 49, 31 Kanunusani 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-1, *Yarın*, nr. 50, 01 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-2, *Yarın*, nr. 51, 02 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-3, *Yarın*, nr. 52, 03 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Sanayi Erbabının Feryadı, *Yarın*, nr. 53, 4 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-4, *Yarın*, nr. 53, 04 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Tütün Meselesi, *Yarın*, nr. 54, 5 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-5, *Yarın*, nr. 54, 05 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-6, *Yarın*, nr. 55, 06 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-7, *Yarın*, nr. 56, 07 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Türk Kitapçılar, *Yarın*, nr. 57, 8 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-9, *Yarın*, nr. 58, 09 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-10, *Yarın*, nr. 59, 10 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kuran Okuyan Polisler, *Yarın*, nr. 60, 11 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-11, *Yarın*, nr. 60, 11 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-12, *Yarın*, nr. 61, 12 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Seyrisefain İkramiyeleri, *Yarın*, nr. 62, 13 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-13, *Yarın*, nr. 63, 14 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Terkos Meselesi, *Yarın*, nr. 63, 14 Şubat 1930 (Makale)

Bir Dava ve Tütün Borçlar Müdürü, *Yarın*, nr. 64, 15 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-14, *Yarın*, nr. 64, 15 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-15, *Yarın*, nr. 65, 16 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Borsa Oyunları, *Yarın*, nr. 66, 17 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-16, *Yarın*, nr. 66, 17 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-17, *Yarın*, nr. 67, 18 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-18, *Yarın*, nr. 69, 20 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-19, *Yarın*, nr. 70, 21 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Başvekil Paşanın Mühim Nutukları, *Yarın*, nr. 71, 22 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-20, *Yarın*, nr. 72, 23 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-21, *Yarın*, nr. 73, 24 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-22, *Yarın*, nr. 74, 25 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-23, *Yarın*, nr. 75, 26 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Tütün Tahkikatı, *Yarın*, nr. 76, 27 Şubat 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-24, *Yarın*, nr. 77, 28 Şubat 1930 (Roman Tefrikası)

Bayram *Yarın*, nr. 79, 2 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-26, *Yarın*, nr. 79, 2 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-27, *Yarın*, nr. 80, 05 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-28, *Yarın*, nr. 81, 06 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Hesap İsteriz, *Yarın*, nr. 82, 7 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-29, *Yarın*, nr. 82, 07 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Zavallı Kitapçılar, *Yarın*, nr. 83, 8 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-30, *Yarın*, nr. 83, 08 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-31, *Yarın*, nr. 84, 09 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

İbret, Hayret, *Yarın*, nr. 84, 9 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-32, *Yarın*, nr. 85, 10 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kanun Tatbiki, *Yarın*, nr. 85, 10 Mart 1930 (Makale)

Jurnalcılık Yok!, *Yarın*, nr. 86, 11 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-33, *Yarın*, nr. 87, 12 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Matbuat da Şekavet mi?, *Yarın*, nr. 87, 12 Mart 1930 (Makale)

Tekaütlere Dair, *Yarın*, nr. 88, 13 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-34, *Yarın*, nr. 88, 13 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-35, *Yarın*, nr. 89, 14 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Dainler Müzakereti!, *Yarın*, nr. 89, 14 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-36, *Yarın*, nr. 90, 15 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-37, *Yarın*, nr. 92, 17 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-38, *Yarın*, nr. 93, 18 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Meclise Verilen Takrir, *Yarın*, nr. 94, 19 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-39, *Yarın*, nr. 94, 19 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-40, *Yarın*, nr. 95, 20 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Göründüğümüz Gibi Olmalıyız, *Yarın*, nr. 96, 21 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-41, *Yarın*, nr. 96, 21 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

İsmet Paşa'ya: Pisliklerin Yüzlerine Haykırınız., *Yarın*, nr. 97, 22 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-42, *Yarın*, nr. 97, 22 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Kara Kemal'in Son Günleri-43, *Yarın*, nr. 98, 23 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Rüşvet İşleri, *Yarın*, nr. 99, 24 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-44, *Yarın*, nr. 99, 24 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Herman Rezaleti, *Yarın*, nr. 101, 26 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-45, *Yarın*, nr. 101, 26 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Acı Hakikat, *Yarın*, nr. 102, 27 Mart 1930 (Makale)

Altı Yıl Evvel, *Yarın*, nr. 103, 28 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-46, *Yarın*, nr. 103, 28 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Emek Derdi, *Yarın*, nr. 104, 29 Mart 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-47, *Yarın*, nr. 104, 29 Mart 1930 (Roman Tefrikası)

Asayiş Yok mu?, *Yarın*, nr. 105, 30 Mart 1930 (Makale)

Kavî Hükümet, *Yarın*, nr. 106, 31 Mart 1930 (Makale)

Maksadımız, *Yarın*, nr. 107, 1 Nisan 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-48, *Yarın*, nr. 107, 01 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

Dünkü İzahat, *Yarın*, nr. 2 Nisan 1930 (Makale)

Bilinmelidir, ki:, *Yarın*, nr. 109, 3 Nisan 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-50, *Yarın*, nr. 109, 03 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

Mesul Kim, *Yarın*, nr. 110, 4 Nisan 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-51, *Yarın*, nr. 110, 04 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

İzah Edelim, *Yarın*, nr. 111, 5 Nisan 1930 (Makale)

Kara Kemal'in Son Günleri-52, *Yarın*, nr. 111, 05 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

Şiddet Kanunu, *Yarın*, nr. 112, 7 Nisan 1930 (Makale)

Mukanil Mükellefiyet, *Yarın*, nr. 114, 11 Nisan 1930 (Makale)

İki Vekilin Hâkime Müracaatı, *Yarın*, nr. 115, 12 Nisan 1930 (Makale)

Vücudu Hükümette Esas ve Kıyas, *Yarın*, nr. 116, 13 Nisan 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-1, *Yarın*, nr. 116, 13 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

İktisadi Proje, *Yarın*, nr. 117, 14 Nisan 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-2, *Yarın*, nr. 117, 14 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

Bankalar ve Piyasa, *Yarın*, nr. 118, 15 Nisan 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-3, *Yarın*, nr. 118, 15 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

Komünistlik, *Yarın*, nr. 119, 16 Nisan 1930 (Makale)

- Ankara'da Bir Macera-4, *Yarın*, nr. 119, 16 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Vergiler, Tarh ve Cibayet, *Yarın*, nr. 120, 17 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-5, *Yarın*, nr. 120, 17 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Vergiler, Tarh ve Cibayet, *Yarın*, nr. 121, 18 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-6, *Yarın*, nr. 121, 18 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Vergiler, Tarh ve Cibayet, *Yarın*, nr. 122, 19 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-7, *Yarın*, nr. 122, 19 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Tenkit, Vatandaşlık Hukukunun Şartıdır!, *Yarın*, nr.123, 20 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-8, *Yarın*, nr. 123, 20 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Hürriyet Düşmanları Kimlerdir?, *Yarın*, nr. 124, 21 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-9, *Yarın*, nr. 124, 21 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Yakup Kadri Bey'in Göstermek İstedığı Acı Hakikat Nedir? Tecrübe ile Geçirecek Vaktimiz Var mıdır?, *Yarın*, nr. 125, 22 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-10, *Yarın*, nr. 125, 22 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Ankara'da Bir Macera-11, *Yarın*, nr. 126, 23 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Ankara'da Bir Macera-12, *Yarın*, nr. 127, 24 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Ankara'da Bir Macera-13, *Yarın*, nr. 128, 25 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Açık Hesap 1, *Yarın*, nr. 130, 27 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-14, *Yarın*, nr. 130, 27 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)
- Açık Hesap 2, *Yarın*, nr. 131, 28 Nisan 1930 (Makale)
- Ankara'da Bir Macera-15, *Yarın*, nr. 131, 28 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

Açık Hesap 3, *Yarın*, nr. 132, 29 Nisan 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-16, *Yarın*, nr. 132, 29 Nisan 1930 (Roman Tefrikası)

Açık Hesap 4, *Yarın*, nr. 134, 1 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-17, *Yarın*, nr. 134, 01 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Hürmet ve İtimat, *Yarın*, nr. 136, 3 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-18, *Yarın*, nr. 136, 03 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-19, *Yarın*, nr. 137, 04 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-20, *Yarın*, nr. 138, 05 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-21, *Yarın*, nr. 139, 06 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-22, *Yarın*, nr. 140, 07 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-23, *Yarın*, nr. 142, 09 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

İki Dava, *Yarın*, nr. 143, 13 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-24, *Yarın*, nr. 143, 13 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Mahkeme Huzurunda, *Yarın*, nr. 144, 14 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-25, *Yarın*, nr. 144, 14 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-26, *Yarın*, nr. 145, 15 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Cemiyeti Kemiren Mikroplar, *Yarın*, nr. 147, 17 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-27, *Yarın*, nr. 147, 17 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-28, *Yarın*, nr. 148, 18 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Vatandaşlara Teşekkür, *Yarın*, nr. 149, 19 Mayıs 1930 (Makale)

Millet Meclisinde!, *Yarın*, nr. 150, 20 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-29, *Yarın*, nr. 150, 20 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Cife Kim?, *Yarın*, nr. 151, 21 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-30, *Yarın*, nr. 151, 21 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara Davamız!, *Yarın*, nr. 152, 22 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-31, *Yarın*, nr. 152, 22 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

İktisat Programı, *Yarın*, nr. 153, 23 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-32, *Yarın*, nr. 153, 23 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

İktisai Program 1, *Yarın*, nr. 154, 24 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-33, *Yarın*, nr. 154, 24 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

İktisadi Program 2, *Yarın*, nr. 155, 25 Mayıs 1930 (Makale)

İktisadi Program 3, *Yarın*, nr. 156, 26 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-34, *Yarın*, nr. 156, 26 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Muhalefet- Tenkit, *Yarın*, nr. 157, 27 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-35, *Yarın*, nr. 157, 27 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Bir Hakikat!, *Yarın*, nr. 158, 28 Mayıs 1930 (Makale)

İnsaf Lazım, *Yarın*, nr. 159, 29 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-36, *Yarın*, nr. 159, 29 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Bir Kanun Münasebetiyle, *Yarın*, nr. 160, 30 Mayıs 1930 (Makale)

Temyiz Layihası, *Yarın*, nr. 161, 31 Mayıs 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-38, *Yarın*, nr. 161, 31 Mayıs 1930 (Roman Tefrikası)

Hak ve Adalet, *Yarın*, nr. 162, 1 Haziran 1930 (Makale)

Mesuliyet Hissi, *Yarın*, nr.163, 2 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-39, *Yarın*, nr. 163, 2 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

İzmir Buhranı, *Yarın*, nr. 164, 3 Haziran 1930 (Makale)

Mekteplerin Hali, *Yarın*, nr. 165, 4 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-40, *Yarın*, nr. 165, 4 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Haydar Rıfat Bey, *Yarın*, nr. 166, 5 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-41, *Yarın*, nr. 166, 5 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Bir Sual, *Yarın*, nr. 167, 6 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-42, *Yarın*, nr. 167, 6 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Bu Zehirli İhtikarın Sonu Ne Olacak?, *Yarın*, nr.168, 7 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-43, *Yarın*, nr. 168, 7 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-1, *Yarın*, nr. 168, 7 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Üç Beraat Kararı, *Yarın*, nr. 169, 8 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-44, *Yarın*, nr. 169, 8 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-2, *Yarın*, nr. 169, 8 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Faizden Sonra Vergi!, *Yarın*, nr. 170, 9 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-45, *Yarın*, nr. 170, 9 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-3, *Yarın*, nr. 170, 9 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Dünkü Münakaşalar, *Yarın*, nr. 171, 10 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-46, *Yarın*, nr. 171, 10 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-4, *Yarın*, nr. 171, 10 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Bir Valinin Yaptıkları, *Yarın*, nr. 172, 11 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-47, *Yarın*, nr. 172, 11 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-5, *Yarın*, nr. 172, 11 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Fransız Dostluğu, *Yarın*, nr. 173, 12 Haziran 1930 (Makale)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-6, *Yarın*, nr. 173, 12 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Bu Zihniyet Değişmeli!, *Yarın*, nr. 174, 13 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-48, *Yarın*, nr. 174, 13 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-7, *Yarın*, nr. 174, 13 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Yarın, nr. 175, 14 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-49, *Yarın*, nr. 175, 14 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-8, *Yarın*, nr. 175, 14 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Reisicumhur Memur mu?, *Yarın*, nr. 176, 15 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-50, *Yarın*, nr. 176, 15 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-9, *Yarın*, nr. 176, 15 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Sıra Adliye Vekilinin!, *Yarın*, nr. 177, 16 Haziran 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-51, *Yarın*, nr. 177, 16 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-10, *Yarın*, nr. 177, 16 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Kibrit İnhisarı!, *Yarın*, nr. 178, 17 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-52, *Yarın*, nr. 178, 17 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-11, *Yarın*, nr. 178, 17 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Açık Özlü Olalım, *Yarın*, nr. 179, 18 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-53, *Yarın*, nr. 179, 18 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-12, *Yarın*, nr. 179, 18 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mahkemelerde mi Gezeceği?, *Yarın*, nr. 180, 19 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-54, *Yarın*, nr. 180, 19 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-13, *Yarın*, nr. 180, 19 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Muharrir ve Kelepçe, *Yarın*, nr. 181, 20 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-55, *Yarın*, nr. 181, 20 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-14, *Yarın*, nr. 181, 20 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Vatandaş Lekeleyenler!, *Yarın*, nr. 182, 21 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-56, *Yarın*, nr. 182, 21 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-15, *Yarın*, nr. 182, 21 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Matbuat Vaziyeti, *Yarın*, nr. 183, 22 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-57, *Yarın*, nr. 183, 22 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-16, *Yarın*, nr. 183, 22 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Esnaf ve Fırka, *Yarın*, nr. 184, 23 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-58, *Yarın*, nr. 184, 23 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-17, *Yarın*, nr. 184, 23 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Hükümet İşleri, *Yarın*, nr. 185, 24 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-59, *Yarın*, nr. 185, 24 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-18, *Yarın*, nr. 185, 24 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Hesap Sorulmayacak mı?, *Yarın*, nr. 186, 25 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-60, *Yarın*, nr. 186, 25 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-19, *Yarın*, nr. 186, 25 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Yazıktır Günahtır!, *Yarın*, nr. 187, 26 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-61, *Yarın*, nr. 187, 26 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-20, *Yarın*, nr. 187, 26 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Cumhuriyette İşkence, *Yarın*, nr. 188, 27 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-62, *Yarın*, nr. 188, 27 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-21, *Yarın*, nr. 188, 27 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-63, *Yarın*, nr. 189, 28 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-22, *Yarın*, nr. 189, 28 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mühim Mesele, *Yarın*, nr. 190, 29 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-64, *Yarın*, nr. 190, 29 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-23, *Yarın*, nr. 190, 29 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Çok Hasta Liman, *Yarın*, nr. 191, 30 Haziran 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-65, *Yarın*, nr. 191, 30 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-24, *Yarın*, nr. 191, 30 Haziran 1930 (Roman Tefrikası)

Eytam Maaşları, *Yarın*, nr. 192, 1 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-66, *Yarın*, nr. 192, 01 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-25, *Yarın*, nr. 192, 01 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Esnaf Cemiyetleri, *Yarın*, nr. 193, 2 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-67, *Yarın*, nr. 193, 02 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-26, *Yarın*, nr. 193, 02 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Şarktaki Mesele!, *Yarın*, nr. 194, 3 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-68, *Yarın*, nr. 194, 03 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-27, *Yarın*, nr. 194, 03 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Hükümet Ma'zur mu?, *Yarın*, nr. 195, 4 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-69, *Yarın*, nr. 195, 04 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-28, *Yarın*, nr. 195, 04 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-70, *Yarın*, nr. 196, 05 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-29, *Yarın*, nr. 196, 05 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Tevkifane Yolsuzluğu, *Yarın*, nr. 197, 6 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-71, *Yarın*, nr. 197, 06 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-30, *Yarın*, nr. 197, 06 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Hükümetin Alakası, *Yarın*, nr. 198, 7 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-72, *Yarın*, nr. 198, 07 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-31, *Yarın*, nr. 198, 07 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Şarktaki Harekat, *Yarın*, nr. 199, 8 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-73, *Yarın*, nr. 199, 08 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-32, *Yarın*, nr. 199, 08 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Buhranın Mesuliyeti, *Yarın*, nr. 200, 9 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-74, *Yarın*, nr. 200, 09 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Suistimaller, *Yarın*, nr. 201, 10 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-75, *Yarın*, nr. 201, 10 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-33, *Yarın*, nr. 201, 10 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Program Nerde Kaldı?, *Yarın*, nr. 202, 11 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-76, *Yarın*, nr. 202, 11 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-34, *Yarın*, nr. 202, 11 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Liman İşleri de Mutat Koisyonlara Kaldı, Gitti!..., *Yarın*, nr. 203, 12 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-77, *Yarın*, nr. 203, 12 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-35, *Yarın*, nr. 203, 12 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Derhal ve Ani Müdahale Lazımdır, *Yarın*, nr. 204, 13 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-78, *Yarın*, nr. 204, 13 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-36, *Yarın*, nr. 204, 13 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Ancak O Zaman Halktaki Ademi Memnuniyet Zail Olabilecektir!, *Yarın*, nr. 205, 14 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-79, *Yarın*, nr. 205, 14 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-37, *Yarın*, nr. 205, 14 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Hasta Bir Vatandaş Derdini Hiç Kimseye Dinletememiş Yer Batsın Böyle Belediye, *Yarın*, nr. 206, 15 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-80, *Yarın*, nr. 206, 15 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-38, *Yarın*, nr. 206, 15 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Bir Tarafta Fransa ve Müttefikleri, Diğer Tarafta İtalya ve Rusya, *Yarın*, nr. 207, 16 Temmuz 1930 (Makale)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-39, *Yarın*, nr. 207, 16 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Açık Haksızlıklar Karşısında Memurların Vıkeyesi Lazımdır, *Yarın*, nr. 208, 17 Temmuz 1930 (Makale)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-40, *Yarın*, nr. 208, 17 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Türk Ocakları Meyhane Değildir!, *Yarın*, nr. 209, 18 Temmuz 1930 (Makale)

Mithat Paşa’nın Son Günleri-41, *Yarın*, nr. 209, 18 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Suizan, Hafiyelik, Jurnalcılık Temayülü!., *Yarın*, nr. 210, 19 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-81, *Yarın*, nr. 210, 19 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-42, *Yarın*, nr. 210, 19 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

İki Milyon Liralık Pulluk Meselesi, *Yarın*, nr. 211, 20 Temmuz 1930 (Makale)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-43, *Yarın*, nr. 211, 20 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Yetmiş Yıllık Bir Kadına Dayak Attılar, *Yarın*, nr. 212, 21 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-82, *Yarın*, nr. 212, 21 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-44, *Yarın*, nr. 212, 21 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

İhtiyar Bir Kadına Atılan Feci Dayak, *Yarın*, nr. 213, 22 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-83, *Yarın*, nr. 213, 22 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-45, *Yarın*, nr. 213, 22 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mithat Paşa'nın Son Günleri-46, *Yarın*, nr. 214, 23 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Mısır'dan Aldığımız Eim Bir Mektup Vatandaşları Ağlatacaktır, *Yarın*, nr. 215, 24 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-84, *Yarın*, nr. 215, 24 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Komisyon Toplandı, Azalar Dağıldı: Netice?, *Yarın*, nr. 216, 25 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-85, *Yarın*, nr. 216, 25 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Başvekil Paşa! Senin Önünde İlk Perdeyi Açıyoruz, *Yarın*, nr. 217, 26 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-86, *Yarın*, nr. 217, 26 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Rist’in Raporu Hala Bekleniyor. Fakat..., *Yarın*, nr. 218, 27 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-87, *Yarın*, nr. 218, 27 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Ziraat Bankası Osmanlı Bankası Eserine İktifa Etmelidir, *Yarın*, nr. 219, 28 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-88, *Yarın*, nr. 219, 28 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Yazıklar Olsun Matbuat Cemiyetine Bir Mahmut Sadığa Yardım Edilmemiş!, *Yarın*, nr. 220, 29 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-89, *Yarın*, nr. 220, 29 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

40 Milyonluk Şimendifer İşi Etrafında Söylenenler.. Ankara Müzakeratı, *Yarın*, nr. 221, 30 Temmuz 1930 (Makale)

Matbuat Cemiyeti Reisi Meseleyi Tevile Kalkışacak Yerde İstifa Etmeliydi, *Yarın*, nr. 222, 31 Temmuz 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-90, *Yarın*, nr. 222, 31 Temmuz 1930 (Roman Tefrikası)

Şark İsyanı Yalan Yanlış Dedikodulara Sebep Oluyor. Bir Resmi Tebliğe Lüzum Vardır!, *Yarın*, nr. 223, 1 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-91, *Yarın*, nr. 223, 01 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Ankara'da Bir Macera-92, *Yarın*, nr. 224, 02 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Senede 100 Milyonluk Tütün Tröstü, *Yarın*, nr. 225, 3 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-93, *Yarın*, nr. 225, 03 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Ecnebi Tahrikatı Meydana Çıktı, *Yarın*, nr. 226, 4 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-94, *Yarın*, nr. 226, 04 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

İbrahim Tali Bey Mes'ul mudur?, *Yarın*, nr. 227, 5 Ağustos 1930 (Makale)

4 Buçuk Milyonluk Yollar, *Yarın*, nr. 228, 6 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-95, *Yarın*, nr. 228, 06 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Şaheser Raporda Maliye Vekiline Teşekkür!?, *Yarın*, nr. 229, 7 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-96, *Yarın*, nr. 229, 07 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Bir Hakimiyeti Milliye Bayramı Daha Geçti!, *Yarın*, nr. 230, 8 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara'da Bir Macera-97, *Yarın*, nr. 230, 08 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Muhalefet Fırkası Teşekkül Ederken Biz Ne Düşünüyoruz?, *Yarın*, nr. 231, 9 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-98, *Yarın*, nr. 231, 09 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Yeni Fırka, *Yarın*, nr. 232, 10 Ağustos 1930 (Makale)

Ona Yaraşan Vecizeler, *Yarın*, nr. 233, 11 Ağustos 1930 (Makale)

Reisicumhur Gazi Fırka Lideri Gazi, *Yarın*, nr. 234, 12 Ağustos 1930 (Makale)

Ankara’da Bir Macera-99, *Yarın*, nr. 234, 12 Ağustos 1930 (Roman Tefrikası)

Sivas Bağlarına Düdük Sesi İşitilecekmiş..., *Yarın*, nr. 235, 13 Ağustos 1930 (Makale)

Serbest Cumhuriyet Fırkası Lideri Fethi Beyle Mülakat!, *Yarın*, nr. 236, 14 Ağustos 1930 (Makale)

Eriyen Milyonlar!, *Yarın*, nr. 237, 15 Ağustos 1930 (Makale)

Tehlikeli Masal, *Yarın*, nr. 238, 16 Ağustos 1930 (Makale)

Türkiye Sanayi Memleketi Değildi, Fakat Ziraat Memleketiydi, *Yarın*, nr. 239, 17 Ağustos 1930 (Makale)

Halk Fırkası Matbuatının Bugünkü Hali Bir Hayli Gariptir, *Yarın*, nr. 240, 18 Ağustos 1930 (Makale)

Hükümet Gazetelerine Cevap Veriyoruz, *Yarın*, nr. 241, 19 Ağustos 1930 (Makale)

Esnaf Meselesi, *Yarın*, nr. 242, 20 Ağustos 1930 (Makale)

Niçin? Neden?, *Yarın*, nr. 243, 21 Ağustos 1930 (Makale)

Hakikat Budur, *Yarın*, nr. 244, 22 Ağustos 1930 (Makale)

Şahsiyat Yok!, *Yarın*, nr. 245, 23 Ağustos 1930 (Makale)

Belediye İntihabı, *Yarın*, nr. 246, 24 Ağustos 1930 (Makale)

Vergi Meselesi, *Yarın*, nr. 247, 25 Ağustos 1930 (Makale)

Tahrif Yapanlar, *Yarın*, nr. 248, 26 Ağustos 1930 (Makale)

Efendiler! “Hürriyeti İtilaf” Karşısında Değilsiniz!, *Yarın*, nr. 249, 27 Ağustos 1930 (Makale)

Bir Meb’usa Göre: Fırkacılık ve İktidar Meselesi, *Yarın*, nr. 250, 28 Ağustos 1930 (Makale)

Rüşvet İşleri, *Yarın*, nr. 251, 29 Ağustos 1930 (Makale)

30 Ağustos!..., *Yarın*, nr. 252, 30 Ağustos 1930 (Makale)

Kaldırım Politikacılığı, *Yarın*, nr. 253, 31 Ağustos 1930 (Makale)

Tebrik Telgrafları, *Yarın*, nr. 256, 3 Eylül 1930 (Makale)

Bir Müdahale, *Yarın*, nr. 257, 4 Eylül 1930 (Makale)

Kavi Hükümet, *Yarın*, nr. 258, 5 Eylül 1930 (Makale)

İzmir’de, *Yarın*, nr. 259, 6 Eylül 1930 (Makale)

İzmir Meselesi, *Yarın*, nr. 260, 7 Eylül 1930 (Makale)

Lider Söyledi, *Yarın*, nr. 261, 8 Eylül 1930 (Makale)

Bir İzah, *Yarın*, nr. 262, 9 Eylül 1930 (Makale)

Başvekilin Emirnamesi, *Yarın*, nr. 263, 10 Eylül 1930 (Makale)

Gazi Hazretlerinin İzahları, *Yarın*, nr. 264, 11 Eylül 1930 (Makale)

Adli Takibat, *Yarın*, nr. 265, 12 Eylül 1930 (Makale)

Aydın Meb’usunun İstifası, *Yarın*, nr. 266, 13 Eylül 1930 (Makale)

Fevkalade İçtima, *Yarın*, nr. 267, 14 Eylül 1930 (Makale)

Hükümeti protesto, *Yarın*, nr. 268, 15 Eylül 1930 (Makale)

Muterizlerin Tarizleri, *Yarın*, nr. 269, 16 Eylül 1930 (Makale)

Mügalatayı Yapanlar, *Yarın*, nr. 270, 17 Eylül 1930 (Makale)

Dikkat Edilmeli, *Yarın*, nr. 271, 18 Eylül 1930 (Makale)

Ağlamalıyız!, *Yarın*, nr. 272, 19 Eylül 1930 (Makale)

Şimendifer İsrafi, *Yarın*, nr. 273, 20 Eylül 1930 (Makale)

Müdahaleler!, *Yarın*, nr. 274, 21 Eylül 1930 (Makale)

Kabinede Tasfiye!, *Yarın*, nr. 275, 22 Eylül 1930 (Makale)

İsmet Paşa'nın İstifası, *Yarın*, nr. 276, 23 Eylül 1930 (Makale)

Gazi Hazretleri, *Yarın*, nr. 278, 25 Eylül 1930 (Makale)

İki Vali, *Yarın*, nr. 279, 26 Eylül 1930 (Makale)

İflas Meseleleri, *Yarın*, nr. 280, 27 Eylül 1930 (Makale)

Yeni Program, *Yarın*, nr. 281, 28 Eylül 1930 (Makale)

Mutemetlikler, *Yarın*, nr. 282, 29 Eylül 1930 (Makale)

Doğru mu?, *Yarın*, nr. 283, 30 Eylül 1930 (Makale)

Hataların Tashihi, *Yarın*, nr. 284, 1 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Kuru Vaitler, *Yarın*, nr. 285, 2 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Ademi İtimat!, *Yarın*, nr. 286, 3 Teşrinievvel 1930 (Makale)

İkinci Fırka, *Yarın*, nr. 287, 4 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Adaletin Tecellisi, *Yarın*, nr. 288, 5 Teşrinievvel 1930 (Makale)

İntihabata Müdahale, *Yarın*, nr. 289, 6 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Izdırabın Sebepleri, *Yarın*, nr. 291, 8 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Vali Bilmeli ki:, *Yarın*, nr. 292, 9 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Baykuşlar, *Yarın*, nr. 293, 10 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Bir Cevap, *Yarın*, nr. 294, 11 Teşrinievvel 1930 (Makale)

İhtilal mi?, *Yarın*, nr. 295, 12 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Recep Bey'in Beyanatı, *Yarın*, nr. 297, 14 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Nereye Gidiyoruz!, *Yarın*, nr. 298, 15 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Millet Büyük Adamı Bekliyor, *Yarın*, nr. 299, 16 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Antalya Hadisesi, *Yarın*, nr. 300, 17 Teşrinievvel 1930 (Makale)

İnsaf Dileriz, *Yarın*, nr. 301, 18 Teşrinievvel 1930 (Makale)

İntihap Bitti, *Yarın*, nr. 302, 19 Teşrinievvel 1930 (Makale)

İsmet Paşa'nın İcraatında Gazi'nin Mes'uliyetini Söylüyorlar, *Yarın*, nr. 304, 21 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Verem Cemiyeti, *Yarın*, nr. 305, 22 Teşrinievvel 1930 (Makale)

... Edilenler, *Yarın*, nr. 306, 23 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Millet Meclisinde, *Yarın*, nr. 307, 24 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Suistimal mi Varmış?, *Yarın*, nr. 308, 25 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Gazi Hazretleri Meselesi, *Yarın*, nr. 309, 26 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Mürettep Dedikodular, *Yarın*, nr. 310, 27 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Uçurum!, *Yarın*, nr. 311, 1 Teşrinievvel 1930 (Makale)

Tarihi Nutuk, *Yarın*, nr. 312, 2 Teşrinisani 1930 (Makale)

Fırkacılık, *Yarın*, nr. 313, 3 Teşrinisani 1930 (Makale)

1931

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 428, 28 Şubat 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 429, 1 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 430, 2 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 431, 3 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 432, 4 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Nurlu Güneş Doğuyor, *Yarın*, nr. 433, 5 Mart 1931 (Makale)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 433, 5 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 434, 6 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 435, 7 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 436, 8 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 437, 9 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 438, 10 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 439, 11 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 440, 12 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 441, 13 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 442, 14 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 443, 15 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 444, 16 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 445, 17 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 446, 18 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 447, 19 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 448, 20 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 449, 21 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 450, 22 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 451, 23 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 452, 24 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 453, 25 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 454, 26 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 455, 27 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 456, 28 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 457, 29 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 458, 30 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 459, 31 Mart 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 460, 1 Nisan 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 461, 2 Nisan 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 462, 3 Nisan 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 463, 4 Nisan 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 464, 5 Nisan 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 465, 6 Nisan 1931 (Tarihi Tetkik)

Yunan İhtilali, *Yarın*, nr. 466, 7 Nisan 1931 (Tarihi Tetkik)

155 Gün Sonra, *Yarın*, nr. 495, 9 Mayıs 1931 (Makale)

Devlet Otoritesi Nedir?, *Yarın*, nr. 496, 10 Mayıs 1931 (Makale)

Bütçede Tasarruf Meselesi, *Yarın*, nr. 497, 11 Mayıs 1931 (Makale)

Umumi Riyaset Beyannamesi, *Yarın*, nr. 498, 12 Mayıs 1931 (Makale)

Zavallı Türk Matbuatı, *Yarın*, nr. 499, 13 Mayıs 1931 (Makale)

- Dâhili Sulh Meselesi, *Yarın*, nr. 500, 14 Mayıs 1931 (Makale)
- Halk Fırkasının Ric'atı, *Yarın*, nr. 501, 15 Mayıs 1931 (Makale)
- Memlekette Adalet Meselesi, *Yarın*, nr. 502, 16 Mayıs 1931 (Makale)
- Üç Esasi Hürriyet, *Yarın*, nr. 503, 17 Mayıs 1931 (Makale)
- Rüşvet Meselesi İddiası, *Yarın*, nr. 504, 18 Mayıs 1931 (Makale)
- Muhaleetin Samimiyeti Şüphe Götürmez!, *Yarın*, nr. 505, 19 Mayıs 1931 (Makale)
- Bir Senenin Blançosu Münasebetiyle, *Yarın*, nr. 506, 20 Mayıs 1931 (Makale)
- Milli Evrakın Satılması, *Yarın*, nr. 507, 21 Mayıs 1931 (Makale)
- Buhran Etrafında Teviller, *Yarın*, nr. 508, 22 Mayıs 1931 (Makale)
- Türkiye'de İntihap Hürriyeti Var mı?, *Yarın*, nr. 509, 23 Mayıs 1931 (Makale)
- Memurların Tavsiyesi Meselesi, *Yarın*, nr. 510, 24 Mayıs 1931 (Makale)
- Umumi Af İçin Müracaatlar, *Yarın*, nr. 511, 25 Mayıs 1931 (Makale)
- Ruhları Menfi Yapan Sebepler, *Yarın*, nr. 513, 27 Mayıs 1931 (Makale)
- Bir Fırka Yapılacaktır!, *Yarın*, nr. 514, 28 Mayıs 1931 (Makale)
- Fırka İhtiyacı Kat'idir, *Yarın*, nr. 515, 29 Mayıs 1931 (Makale)
- Yeni Fırka Meselesi, *Yarın*, nr. 516, 30 Mayıs 1931 (Makale)
- Fırka İmkânı Niçin Olmasın?, *Yarın*, nr. 517, 31 Mayıs 1931 (Makale)
- Hak ve Vazife Meselesi, *Yarın*, nr. 518, 1 Haziran 1931 (Makale)
- İnhisar Yok mu?, *Yarın*, nr. 520, 3 Haziran 1931 (Makale)
- Açıktaki Kalan Memurlar, *Yarın*, nr. 521, 4 Haziran 1931 (Makale)
- Gene Yeni Tenkisata Dair, *Yarın*, nr. 522, 5 Haziran 1931 (Makale)
- Çiftçi ve İşçi!, *Yarın*, nr. 523, 6 Haziran 1931 (Makale)

Samimi Hareketler!, *Yarın*, nr. 524, 7 Haziran 1931 (Makale)

Cumhuriyet Gazetesine Cevap, *Yarın*, nr. 525, 8 Haziran 1931 (Makale)

Ne İstiyorlar?, *Yarın*, nr. 526, 9 Haziran 1931 (Makale)

Memur Meselesi, *Yarın*, nr. 527, 10 Haziran 1931 (Makale)

Fıkra Meselesi, *Yarın*, nr. 528, 11 Haziran 1931 (Makale)

Tezvir Başladı, *Yarın*, nr. 529, 12 Haziran 1931 (Makale)

Vur Abalıya, *Yarın*, nr. 530, 13 Haziran 1931 (Makale)

Yeni Fırka, *Yarın*, nr. 531, 14 Haziran 1931 (Makale)

Manasız Sözler, *Yarın*, nr. 532, 15 Haziran 1931 (Makale)

Faaliyet Başladı, *Yarın*, nr. 533, 16 Haziran 1931 (Makale)

Vekil Otomobilleri, *Yarın*, nr. 534, 17 Haziran 1931 (Makale)

Menfur Hala Uluyor!, *Yarın*, nr. 540, 23 Haziran 1931 (Makale)

Menfur Ric'at Ediyor!, *Yarın*, nr. 541, 24 Haziran 1931 (Makale)

Menfur Sersemlemeğe Başladı!, *Yarın*, nr. 542, 25 Haziran 1931 (Makale)

Menfurun Cüretine Bakınız!, *Yarın*, nr. 543, 26 Haziran 1931 (Makale)

Muvafık Gazeteler, *Yarın*, nr.544, 27 Haziran 1931 (Makale)

Menfur Sahtekarlığını İtiraf Etti, *Yarın*, nr. 545, 28 Haziran 1931 (Makale)

Rejimin Kanını Emenler!, *Yarın*, nr. 546, 29 Haziran 1931 (Makale)

Akşama Cevap!, *Yarın*, nr. 547, 30 Haziran 1931 (Makale)

Akşamda Cıyaklıyan Çocuk!, *Yarın*, nr. 548, 1 Temmuz 1931 (Makale)

Fırka İçtimaı, *Yarın*, nr. 549, 2 Temmuz 1931 (Makale)

Fırkaya Müsaade Edilmedi, *Yarın*, nr. 550, 3 Temmuz 1931 (Makale)

Yarınki İstizah, *Yarın*, nr. 551, 4 Temmuz 1931 (Makale)

İlerde Bekliyoruz, *Yarın*, nr. 552, 5 Temmuz 1931 (Makale)

Vatan Haini Arif Oruç Söylüyor!, *Yarın*, nr. 553, 6 Temmuz 1931 (Makale)

Eyvah!.. Mahvolduk, *Yarın*, nr. 554, 7 Temmuz 1931 (Makale)

Yeni Matbuat Kanunu Etrafında, *Yarın*, nr. 555, 8 Temmuz 1931 (Makale)

Mebus Gazeteciler, *Yarın*, nr. 556, 9 Temmuz 1931 (Makale)

Sansör Koyulsun, *Yarın*, nr. 557, 10 Temmuz 1931 (Makale)

Bunlar Ne İstiyor?, *Yarın*, nr. 558, 11 Temmuz 1931 (Makale)

Bir Makale Münasebetiyle, *Yarın*, nr. 559, 12 Temmuz 1931 (Makale)

Eskişehir Hemşerisi!?, *Yarın*, nr. 560, 13 Temmuz 1931 (Makale)

Meslek Bahsi, *Yarın*, nr. 561, 14 Temmuz 1931 (Makale)

Millet Kim Sen Kim?.., *Yarın*, nr. 562, 15 Temmuz 1931 (Makale)

Matbuat Projesi!, *Yarın*, nr. 563, 16 Temmuz 1931 (Makale)

Mali Mürakabe, *Yarın*, nr. 564, 17 Temmuz 1931 (Makale)

Matbuat Projesi, *Yarın*, nr. 565, 18 Temmuz 1931 (Makale)

İk Madde, *Yarın*, nr. 566, 19 Temmuz 1931 (Makale)

Gazete Kapamak, *Yarın*, nr. 567, 20 Temmuz 1931 (Makale)

Mecliste Bir Münakaşa, *Yarın*, nr. 568, 21 Temmuz 1931 (Makale)

İstihsal Ölüyor!, *Yarın*, nr. 569, 22 Temmuz 1931 (Makale)

Buğday Meselesi!, *Yarın*, nr. 570, 23 Temmuz 1931 (Makale)

Hak Yolu!, *Yarın*, nr. 573, 26 Temmuz 1931 (Makale)

Veto Hakkı!, *Yarın*, nr. 574, 27 Temmuz 1931 (Makale)

Hareketsiz Ülke.., *Yarın*, nr. 577, 30 Temmuz 1931 (Makale)

Hayati Meselesi, *Yarın*, nr. 578, 31 Temmuz 1931 (Makale)

Mahkeme mi? Hangi Yüzle!, *Yarın*, nr. 579, 1 Ağustos 1931 (Makale)

Buğday Alınacak, *Yarın*, nr. 580, 2 Ağustos 1931 (Makale)

Müstehcen Neşriyat, *Yarın*, nr. 581, 3 Ağustos 1931 (Makale)

İki Çocuk, *Yarın*, nr. 582, 4 Ağustos 1931 (Makale)

Yunus'a Teklif Ediyoruz!, *Yarın*, nr. 583, 5 Ağustos 1931 (Makale)

Matbuat Kanunu, *Yarın*, nr. 585, 7 Ağustos 1931 (Makale)

Harikzedelere Yardım, *Yarın*, nr. 586, 8 Ağustos 1931 (Makale)

Başvekilin Yetimlere Himmetleri, *Yarın*, nr. 587, 9 Ağustos 1931 (Makale)

Buğday Meselesi, *Yarın*, nr. 588, 10 Ağustos 1931 (Makale)

Allaha Ismarladık, *Yarın*, nr. 589, 11 Ağustos 1931 (Makale)

Arif Oruç Diyor Ki:, *Yarın*, nr. 591, 13 Ağustos 1931 (Makale)

YARIN, Neşriyatını Tatile Kara Verdi, *Yarın*, nr. 597, 19 Ağustos 1931 (Makale)

1932

Arif Oruç, *Alemdar Mustafa Paşa*, İstanbul, Tecelli Matbaası, 1932 (Roman Tefrikası)

1944

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 69, *Son Posta*, nr. 5142, 1 Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 70, *Son Posta*, nr. 5143, 2 Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 71, *Son Posta*, nr. 5144, 3 Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 72, *Son Posta*, nr. 5145, 4 Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	73, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5146, 5
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	74, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5147, 6
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	75, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5148, 7
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	76, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5149, 8
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	77, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5150, 9
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	78, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5151, 10
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	79, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5152, 11
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	80, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5153, 12
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	81, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5154, 13
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	82, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5155, 14
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	83, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5156, 15
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	84, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5157, 16
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	85, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5158, 17
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	86, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5159, 18
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	87, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5160, 19
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	88, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5161, 20
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	89, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5162, 21
Serden geçti Osman Viyana Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)	Önlerinde-	90, <i>Son Posta</i> ,	nr. 5163, 22

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 91, *Son Posta*, nr. 5164, 23
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 92, *Son Posta*, nr. 5165, 24
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 93, *Son Posta*, nr. 5166, 25
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 94, *Son Posta*, nr. 5167, 26
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 95, *Son Posta*, nr. 5168, 27
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 96, *Son Posta*, nr. 5169, 28
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 97, *Son Posta*, nr. 5170, 29
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 98, *Son Posta*, nr. 5171, 30
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

Serden geçti Osman Viyana Önlerinde- 99, *Son Posta*, nr. 5172, 31
Birincikânun 1944 (Roman Tefrikası)

1946

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 1, *Son Posta*, nr. 5586, 23 Şubat 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 2, *Son Posta*, nr. 5587, 24 Şubat 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 3, *Son Posta*, nr. 5588, 25 Şubat 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 4, *Son Posta*, nr. 5589, 26 Şubat 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 5, *Son Posta*, nr. 5590, 27 Şubat 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 6, *Son Posta*, nr. 5591, 28 Şubat 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 7, *Son Posta*, nr. 5592, 1 Mart 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 8, *Son Posta*, nr. 5593, 2 Mart 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 9, *Son Posta*, nr. 5594, 3 Mart 1946 (Roman
Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 10, *Son Posta*, nr. 5595, 4 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 11, *Son Posta*, nr. 5596, 5 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 12, *Son Posta*, nr. 5597, 6 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 13, *Son Posta*, nr. 5598, 7 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 14, *Son Posta*, nr. 5599, 8 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 15, *Son Posta*, nr. 5600, 9 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 16, *Son Posta*, nr. 5601, 10 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 17, *Son Posta*, nr. 5602, 11 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 18, *Son Posta*, nr. 5603, 12 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 19, *Son Posta*, nr. 5604, 13 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 20, *Son Posta*, nr. 5605, 14 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 21, *Son Posta*, nr. 5606, 15 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 22, *Son Posta*, nr. 5607, 16 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 23, *Son Posta*, nr. 5608, 17 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 24, *Son Posta*, nr. 5609, 18 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 25, *Son Posta*, nr. 5610, 19 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 26, *Son Posta*, nr. 5611, 20 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 27, *Son Posta*, nr. 5612, 21 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 28, *Son Posta*, nr. 5613, 22 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 29, *Son Posta*, nr. 5614, 23 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 30, *Son Posta*, nr. 5615, 24 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 31, *Son Posta*, nr. 5616, 25 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 32, *Son Posta*, nr. 5617, 26 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 33, *Son Posta*, nr. 5618, 27 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 34, *Son Posta*, nr. 5619, 28 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 35, *Son Posta*, nr. 5620, 29 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 36, *Son Posta*, nr. 5621, 30 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 37, *Son Posta*, nr. 5622, 31 Mart 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 38, *Son Posta*, nr. 5623, 1 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Birkaç Kuruşun Mürtekibi- 39, *Son Posta*, nr. 5624, 2 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 1, *Son Posta*, nr. 5625, 3 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 2, *Son Posta*, nr. 5626, 4 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 3, *Son Posta*, nr. 5627, 5 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 4, *Son Posta*, nr. 5628, 6 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 5, *Son Posta*, nr. 5629, 7 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 6, *Son Posta*, nr. 5630, 8 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 7, *Son Posta*, nr. 5631, 9 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 8, *Son Posta*, nr. 5632, 10 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 9, *Son Posta*, nr. 5633, 11 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Ferhad Onbaşı- 10, *Son Posta*, nr. 5634, 12 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 11, *Son Posta*, nr. 5635, 13 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 12, *Son Posta*, nr. 5636, 14 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 13, *Son Posta*, nr. 5637, 15 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 14, *Son Posta*, nr. 5638, 16 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 15, *Son Posta*, nr. 5639, 17 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 16, *Son Posta*, nr. 5640, 18 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 17, *Son Posta*, nr. 5641, 19 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 18, *Son Posta*, nr. 5642, 20 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 19, *Son Posta*, nr. 5643, 21 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 20, *Son Posta*, nr. 5644, 22 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 21, *Son Posta*, nr. 5645, 23 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 22, *Son Posta*, nr. 5646, 24 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 23, *Son Posta*, nr. 5647, 25 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 24, *Son Posta*, nr. 5648, 26 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)
Ferhad Onbaşı- 25, *Son Posta*, nr. 5649, 27 Nisan 1946 (Roman Tefrikası)

Günaydın, *Yarın*, nr. 599-1, 4 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 1, *Yarın*, nr. 599-1, 4 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 1, *Yarın*, nr. 599-1, 4 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Yarın'ın Yolu, *Yarın*, nr. 599- 2, 5 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde-2, *Yarın* nr. 599- 2, 5 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 2, *Yarın* nr. 599- 2, 5 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Öz Demokrasiye Doğru..., *Yarın* nr. 599- 3, 6 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 3, *Yarın* nr. 599-3, 6 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 4, *Yarın* nr. 599-3, 6 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Pahalılık Ejderi, *Yarın* nr. 599- 4, 7 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde-4, *Yarın* nr. 599- 4, 7 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 5, *Yarın* nr. 599- 4, 7 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Memur Meselesi I, *Yarın* nr. 599- 5, 8 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 5, *Yarın* nr. 599- 5, 8 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 6, *Yarın* nr. 599- 5, 8 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Memur Meselesi II, *Yarın* nr. 599- 6, 9 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 6, *Yarın* nr. 599- 6, 9 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 7, *Yarın* nr. 599- 6, 9 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Verenler Köyünde-7, *Yarın* nr. 599- 7, 10 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 8, *Yarın* nr. 599- 7, 10 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Geçim Fırtınası, *Yarın* nr. 599- 8, 11 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 8, *Yarın* nr. 599- 8, 11 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 9, *Yarın* nr. 599- 8, 11 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Yine Memur Meselesi, *Yarın* nr. 599- 9, 12 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 9, *Yarın* nr. 599- 9, 12 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 10, *Yarın* nr. 599- 9, 12 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

İbretli Mukayese, *Yarın* nr. 599-10, 13 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 10, *Yarın* nr. 599- 10, 13 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan, *Yarın* nr. 599- 10, 13 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Halk Fırkasının Zaafı, *Yarın* nr. 599- 11, 14 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 11, *Yarın* nr. 599- 11, 14 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 11, *Yarın* nr. 599- 11, 14 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Millete Karşı Büyük Jest, *Yarın* nr. 599- 12, 15 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 12, *Yarın* nr. 599-12, 15 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 12, *Yarın* nr. 599-12, 15 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Davayı İyi Kavrayalım, *Yarın* nr. 599-13, 16 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 13, *Yarın* nr. 599-13, 16 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 13, *Yarın* nr. 599-13, 16 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Hepsi Divanı Aliye, *Yarın* nr. 599- 14, 17 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 14, *Yarın* nr. 599- 14, 17 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 14, *Yarın* nr. 599- 14, 17 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ev Kiraları İşi, *Yarın* nr. 599- 15, 18 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 15, *Yarın* nr. 599- 15, 18 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 15, *Yarın* nr. 599- 15, 18 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Milletin Beklediği, *Yarın* nr. 599- 16, 19 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 16, *Yarın* nr. 599- 16, 19 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 16, *Yarın* nr. 599- 16, 19 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Demokrat Partiye Demagoji İsnadı, *Yarın* nr. 599- 17, 20 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 17, *Yarın* nr. 599-17, 20 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 17, *Yarın* nr. 599- 17, 20 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Celal Bayar'ın Demeci ve Türk İşçisi, *Yarın* nr. 599- 18, 21 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 18, *Yarın* nr. 599- 18, 21 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 18, *Yarın* nr. 599- 18, 21 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Verenler Köyünde- 19, *Yarın* nr. 599- 19, 22 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 19, *Yarın* nr. 599- 19, 22 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Halkın İtimadı Nasıl Sarsılır, *Yarın* nr. 599- 20, 23 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 20, *Yarın* nr. 599- 20, 23 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 20, *Yarın* nr. 599- 20, 23 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Yarın nr. 599- 21, 24 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 21, *Yarın* nr. 599- 21, 24 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 21, *Yarın* nr. 599-21, 24 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Millet Meclisinde Söz Hürriyeti, *Yarın* nr. 599- 22, 25 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 22, *Yarın* nr. 599- 22, 25 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 22, *Yarın* nr. 599- 22, 25 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Eğitim Bakanının Meclisteki Sözleri, *Yarın* nr. 599- 23, 26 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 23, *Yarın* nr. 599- 23, 26 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 23, *Yarın* nr. 599- 23, 26 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Otobüsler, Su Boruları Hepsi güzel, Fakat..., *Yarın* nr. 599- 24, 27 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 24, *Yarın* nr. 599- 24, 27 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 24, *Yarın* nr. 599- 24, 27 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Sıkı Yönetim ve Demokrat Parti, *Yarın* nr. 599- 25, 28 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 25, *Yarın* nr. 599- 25, 28 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 25, *Yarın* nr. 599- 25, 28 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Müstahdem Sayılan Ücretli Memurlar Meselesi, *Yarın* nr. 599- 26, 29 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 26, *Yarın* nr. 599- 26, 29 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 26, *Yarın* nr. 599- 26, 29 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Aile Haremine Girmeyelim, Haysiyete Hürmet Edeli!, *Yarın* nr. 599- 27, 30 Kasım 1946 (Makale)

Verenler Köyünde- 27, *Yarın* nr. 599- 27, 30 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 27, *Yarın* nr. 599- 27, 30 Kasım 1946 (Roman Tefrikası)

Otobüs ve Su Boruları Meselesi, *Yarın*, nr. 599- 28, 1 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar-1, *Yarın*, nr. 599- 28, 1 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 28, *Yarın* nr. 599- 28, 1 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Kötü Particilik Hırsı ve Gayreti, *Yarın*, nr. 599- 29, 2 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar- 2, *Yarın*, nr. 599- 29, 2 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 29, *Yarın* nr. 599- 29, 2 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Başbakanın Beyanatı Tatmin Edici Değildir!, *Yarın*, nr. 599- 30, 3 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar-3, *Yarın*, nr. 599- 30, 3 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 30, *Yarın* nr. 599- 30, 3 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Nereye ve Ne Zamana Kadar?, *Yarın*, nr. 599- 31, 4 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar- 4, *Yarın*, nr. 599- 31, 4 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 31, *Yarın* nr. 599- 31, 4 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Alınacak Vaziyet Bu mu Olmalıydı?, *Yarın*, nr. 599- 32, 5 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar- 5, *Yarın*, nr. 599- 32, 5 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

- Ulubatlı Hasan- 32, *Yarın* nr. 599- 32, 5 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Hırsızlara, Sülüklere Muhtekirlere Harb, *Yarın*, nr. 599- 33, 6 Aralık 1946 (Makale)
- Kazlıçeşme Debbağlar- 6, *Yarın*, nr. 599- 33, 6 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan-33, *Yarın* nr. 599- 33, 6 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- 7 Eylül Kararı ve T. Odasının Raporu, *Yarın*, nr. 599- 34, 7 Aralık 1946 (Makale)
- Kazlıçeşme Debbağlar- 7, *Yarın*, nr. 599- 34, 7 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan- 34, *Yarın* nr. 599- 34, 7 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Hovardaca Hareket Sezintisi, *Yarın*, nr. 599- 35, 8 Aralık 1946 (Makale)
- Kazlıçeşme Debbağlar- 8, *Yarın*, nr. 599- 35, 8 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan- 35, *Yarın* nr. 599- 35, 8 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Milletin Özlediği, Beklediği Islahat, *Yarın*, nr. 599- 36, 9 Aralık 1946 (Makale)
- Kazlıçeşme Debbağlar- 9, *Yarın*, nr. 599- 36, 9 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan- 36, *Yarın* nr. 599- 36, 9 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Gayri Memnunluğun Sebepleri, *Yarın*, nr. 599- 37, 10 Aralık 1946 (Makale)
- Kazlıçeşme Debbağlar- 10, *Yarın*, nr. 599- 37, 10 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan- 37, *Yarın* nr. 599- 37, 10 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- C.H.P.'nin Tavizi ve Demokratlar, *Yarın*, nr. 599- 38, 11 Aralık 1946 (Makale)
- Kazlıçeşme Debbağlar- 11, *Yarın*, nr. 599- 38, 11 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan- 38, *Yarın* nr. 599- 38, 11 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- İnsaf ve Feragat Sahibi Olalım!, *Yarın*, nr. 599- 39, 12 Aralık 1946 (Makale)
- Kazlıçeşme Debbağlar- 12, *Yarın*, nr. 599- 39, 12 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan- 39, *Yarın* nr. 599- 39, 12 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)
- İstemezük Ya!, *Yarın*, nr. 599- 40, 13 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar- 13, *Yarın*, nr. 599- 40, 13 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 40, *Yarın* nr. 599- 40, 13 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Zeki R. Sporel Meselesi ve İşlenen Hata, *Yarın*, nr. 599- 41, 14 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar- 14, *Yarın*, nr. 599- 41, 14 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 41, *Yarın* nr. 599- 41, 14 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Varlık Vergisi Etrafındaki Rivayetler Dolayısıyla..., *Yarın*, nr. 599- 42, 15 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar- 15, *Yarın*, nr. 599- 42, 15 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 42, *Yarın* nr. 599- 42, 15 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Halkın Isdırabı ve Valinin Müjdesi!, *Yarın*, nr. 599- 43, 16 Aralık 1946 (Makale)

Kazlıçeşme Debbağlar- 16, *Yarın*, nr. 599- 43, 16 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 43, *Yarın* nr. 599- 43, 16 Aralık 1946 (Roman Tefrikası)

1947

Ulubatlı Hasan- 1, *Yarın* nr. 599- 44, 4 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,- 1, *Yarın*, nr. 599- 44, 4 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

İki buçuk Milyon Meselesi, *Yarın*, nr. 600- 45, 5 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 2, *Yarın* nr. 600- 45, 5 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,- 2, *Yarın*, nr. 600- 45, 5 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Demokratların Hazırlıkları, *Yarın*, nr. 601-46, 6 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 3, *Yarın* nr. 601- 46, 6 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,- 3, *Yarın*, nr. 601- 46, 6 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Milletin Dört Yüz Bin Lirası, *Yarın*, nr. 602- 47, 7 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 4, *Yarın* nr. 602- 47, 7 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-4, *Yarın*, nr. 602- 47, 7 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Gizli Maksat Ne Demek, *Yarın*, nr. 603- 48, 8 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 5, *Yarın* nr. 603- 48, 8 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,- 5 *Yarın*, nr. 603- 48, 8 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Halk Partisinin Taktiği, *Yarın*, nr. 604- 49, 9 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 6, *Yarın* nr. 604- 49, 9 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-6, *Yarın*, nr. 604- 49, 9 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Demokrat Parti ve Radyo, *Yarın*, nr. 605- 50, 10 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 7, *Yarın* nr. 605- 50, 10 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,- 7, *Yarın*, nr. 5- 50, 10 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Bir Darbe Daha!, *Yarın*, nr. 606- 51, 11 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 8, *Yarın* nr. 606- 51, 11 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-8, *Yarın*, nr. 606- 51, 11 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Şahıs Masuniyeti!, *Yarın*, nr. 607- 52, 12 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 9, *Yarın* nr. 607- 52, 12 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-9 *Yarın*, nr. 607- 52, 12 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Siyasi Uçurtma, *Yarın*, nr. 608- 53, 13 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 10, *Yarın* nr. 608- 53, 13 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,- 10, *Yarın*, nr. 608- 53, 13 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

“Efendilerimize Saygı”, *Yarın*, nr. 609- 54, 14 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 11, *Yarın* nr. 609- 54, 14 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-11, *Yarın*, nr. 609- 54, 14 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Kiracılar Kanunu, *Yarın*, nr. 610- 55, 15 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 12, *Yarın* nr. 610- 55, 15 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-12, *Yarın*, nr. 610-55, 15 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Yarın, nr. 611- 56, 16 Haziran 1947 (Makale)

- Ulubatlı Hasan-13, *Yarın* nr.611- 56, 16 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-13, *Yarın*, nr. 611- 56, 16 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- İnönü – Bayar Mülakatı, *Yarın*, nr. 612- 57, 17 Haziran 1947 (Makale)
- Ulubatlı Hasan- 14, *Yarın* nr. 612- 57, 17 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-14, *Yarın*, nr. 612- 57, 17 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Son Rivayetler Etrafında, *Yarın*, nr. 613- 58, 18 Haziran 1947 (Makale)
- Ulubatlı Hasan- 15, *Yarın* nr. 613- 58, 18 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-15, *Yarın*, nr. 613- 58, 18 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Kamyon Meselesi, *Yarın*, nr. 614- 59, 19 Haziran 1947 (Makale)
- Ulubatlı Hasan- 16, *Yarın* nr. 614- 59, 19 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-16, *Yarın*, nr. 614- 59, 19 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Meclisin Tatilinden Sonra, *Yarın*, nr. 615- 60, 20 Haziran 1947 (Makale)
- Ulubatlı Hasan- 17, *Yarın* nr. 615- 60, 20 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-17, *Yarın*, nr. 615- 60, 20 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Kabine Buhranı Şaiyaları, *Yarın*, nr. 616- 61, 21 Haziran 1947 (Makale)
- Ulubatlı Hasan- 18, *Yarın* nr. 616- 61, 21 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-18, *Yarın*, nr. 616- 61, 21 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Celal Bayar'ın Seyahati, *Yarın*, nr. 617- 62, 22 Haziran 1947 (Makale)
- Ulubatlı Hasan- 19, *Yarın* nr. 617- 62, 22 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-19, *Yarın*, nr. 617- 62, 22 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Otomobil Fasılları, *Yarın*, nr. 618- 63, 23 Haziran 1947 (Makale)
- Ulubatlı Hasan- 20, *Yarın* nr. 618- 63, 23 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,- 20, *Yarın*, nr. 618- 63, 23 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)
- Ulubatlı Hasan- 21, *Yarın* nr. 619- 64, 24 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Faşizm Nedir ve Neydi? Silansio.. Dizieplina!,-21, *Yarın*, nr. 619- 64, 24 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Takibat Bekleniyor, *Yarın*, nr. 620- 65, 25 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 22, *Yarın* nr. 620- 65, 25 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Hayırlı Gidiş, *Yarın*, nr. 621- 66, 26 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 23, *Yarın* nr. 621- 66, 26 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Bayar'ın Sivas Seyahati, *Yarın*, nr. 622- 67, 27 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 24, *Yarın* nr. 622- 67, 27 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Adalet Cihazı Harekete Geçti, *Yarın*, nr. 623- 68, 28 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 25, *Yarın* nr. 623- 68, 28 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Celal Bayar'ın Nutku, *Yarın*, nr. 624- 69, 29 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 26, *Yarın* nr. 624- 69, 29 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Kabine Çekilirse Ne Olacak?, *Yarın*, nr. 625- 70, 30 Haziran 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 27, *Yarın* nr. 625- 70, 30 Haziran 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 28, *Yarın* nr. 626- 71, 1 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Devlet Reisinin Tarafsızlığı, *Yarın*, nr. 627- 72, 2 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 29, *Yarın* nr. 627- 72, 2 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Ümit Dolu Teşekkül, *Yarın*, nr. 628- 73, 3 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 30, *Yarın* nr. 628- 73, 3 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Toprak Ofisi Davası, *Yarın*, nr. 629- 74, 4 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 31, *Yarın* nr. 629- 74, 4 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Son Durum, *Yarın*, nr. 630- 75, 5 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 32, *Yarın* nr. 630- 75, 5 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Anlaşmazlık Nedir?, *Yarın*, nr. 631- 76, 6 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 33, *Yarın* nr. 631- 76, 6 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Yine Kabine Meselesi, *Yarın*, nr. 632- 77, 7 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 34, *Yarın* nr. 632- 77, 7 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 35, *Yarın* nr. 633- 78, 8 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Celal Bayar'ın Demeci, *Yarın*, nr. 634- 79, 9 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 36, *Yarın* nr. 634- 79, 9 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Buhran Nereye Gidiyor?, *Yarın*, nr. 635- 80, 10 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 37, *Yarın* nr. 635- 80, 10 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Hala O Terâne!, *Yarın*, nr. 636- 81, 11 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 38, *Yarın* nr. 636- 81, 11 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Türkiye’de Şahsi Teşebbüs, *Yarın*, nr. 637- 82, 12 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 39, *Yarın* nr. 637- 82, 12 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

İnönü’nün Demeci, *Yarın*, nr. 638- 83, 13 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 40, *Yarın* nr. 638- 83, 13 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Elim Bir Haber!, *Yarın*, nr. 639- 84, 14 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 41, *Yarın* nr. 639- 84, 14 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Yine mi Yem Borusu?, *Yarın*, nr. 640- 85, 15 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 42, *Yarın* nr. 640- 85, 15 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 43, *Yarın* nr. 641- 86, 16 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 44, *Yarın* nr. 642- 87, 17 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 45, *Yarın* nr. 643- 88, 18 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Halk Partisinin Kararı, *Yarın*, nr. 644- 89, 19 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 46, *Yarın* nr. 644- 89, 19 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Mutedil Demokrat Partisi, *Yarın*, nr. 645- 90, 20 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 47, *Yarın* nr. 645- 90, 20 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Devlet Reisleri Meselesi, *Yarın*, nr. 646-91, 21 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 48, *Yarın* nr. 646- 91, 21 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

İkinci Meclis Meselesi, *Yarın*, nr. 647- 92, 22 Temmuz 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 49, *Yarın* nr. 647- 92, 22 Temmuz 1947 (Roman Tefrikası)

Yarın, nr. 648- 93, Temmuz 1947 (Makale)

Demokratların Toplantısı, *Yarın*, nr. 655- 100, 1 Eylül 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 57, *Yarın* nr. 655- 100, 1 Eylül 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 58, *Yarın* nr. 656- 101, 2 Eylül 1947 (Roman Tefrikası)

Demokrasi ve Parti, *Yarın*, nr. 657- 102, 3 Eylül 1947 (Makale)

Ulubatlı Hasan- 59, *Yarın* nr. 657- 102, 3 Eylül 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 60, *Yarın* nr. 658- 103, 4 Eylül 1947 (Roman Tefrikası)

Ulubatlı Hasan- 61, *Yarın* nr. 659- 104, 5 Eylül 1947 (Roman Tefrikası)

1948

Köylü Amele ve Fakir Halkın Durumu, *Yarın*, nr. 659- 105, 18 Ağustos 1948 (Makale)

Amelelikten Milyonerliğe- 1, *Yarın*, nr. 659- 105, 18 Ağustos 1948 (Hatıra)

Ankara'daki Apartmanlar, *Yarın*, nr. 659- 106, 19 Ağustos 1948 (Makale)

Amelelikten Milyonerliğe- 2, *Yarın*, nr. 659- 106, 19 Ağustos 1948 (Hatıra)

Millete Karşı Durulamaz, *Yarın*, nr. 659- 107, 20 Ağustos 1948 (Makale)

Amelelikten Milyonerliğe- 3, *Yarın*, nr. 659- 107, 20 Ağustos 1948 (Hatıra)

Biz Değil Efendiler Millet Müsamaha Etmeyecek, *Yarın*, nr. 659- 108, 21 Ağustos 1948 (Makale)

Amelelikten Milyonerliğe- 4, *Yarın*, nr. 659- 108, 21 Ağustos 1948 (Hatıra)

Dermanı Kesilen Millet, Bitap, Hasta, Yataktadır, *Yarın*, nr. 659- 110, 23 Ağustos 1948 (Makale)

Amelelikten Milyonerliğe- 5, *Yarın*, nr. 659- 110, 23 Ağustos 1948 (Hatıra)

Bu İki Yüz Kuruşluk Zavallı Vatandaşlara, *Yarın*, nr. 659- 111, 24 Ağustos 1948 (Makale)

Amelelikten Milyonerliğe- 6, *Yarın*, nr. 659- 111, 24 Ağustos 1948 (Hatıra)

Mareşal, Mareşal Kalmalı!, *Yarın*, nr. 659- 112, 25 Ağustos 1948 (Makale)

Amelelikten Milyonerliğe- 7, *Yarın*, nr. 659- 112, 25 Ağustos 1948 (Hatıra)

1950

Fatih Sultan Mehmet- 1, *Milliyet*, nr. 1, 3 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 2, *Milliyet*, nr. 2, 4 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 3, *Milliyet*, nr. 3, 5 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 4, *Milliyet*, nr. 4, 6 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 5, *Milliyet*, nr. 5, 7 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 6, *Milliyet*, nr. 6, 8 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 7, *Milliyet*, nr. 7, 9 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 8, *Milliyet*, nr. 8, 10 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 9, *Milliyet*, nr. 9, 11 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 10, *Milliyet*, nr. 10, 12 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 11, *Milliyet*, nr. 11, 13 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 12, *Milliyet*, nr. 12, 14 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 13, *Milliyet*, nr. 13, 15 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 14, *Milliyet*, nr. 14, 16 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 15, *Milliyet*, nr. 15, 17 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 16, *Milliyet*, nr. 16, 18 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 17, *Milliyet*, nr. 17, 19 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 18, *Milliyet*, nr. 18, 20 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 19, *Milliyet*, nr. 19, 21 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 20, *Milliyet*, nr. 20, 22 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 21, *Milliyet*, nr. 21, 23 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 22, *Milliyet*, nr. 22, 24 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 23, *Milliyet*, nr. 23, 25 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 24, *Milliyet*, nr. 24, 26 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 25, *Milliyet*, nr. 25, 27 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 26, *Milliyet*, nr. 26, 28 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 27, *Milliyet*, nr. 27, 29 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 28, *Milliyet*, nr. 28, 30 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 29, *Milliyet*, nr. 29, 31 Mayıs 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 30, *Milliyet*, nr. 30, 1 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 31, *Milliyet*, nr. 31, 2 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 32, *Milliyet*, nr. 32, 3 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 33, *Milliyet*, nr. 33, 4 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 34, *Milliyet*, nr. 34, 5 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 35, *Milliyet*, nr. 35, 6 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 36, *Milliyet*, nr. 36, 7 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)
Fatih Sultan Mehmet- 37, *Milliyet*, nr. 37, 8 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 38, *Milliyet*, nr. 38, 9 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 39, *Milliyet*, nr. 39, 10 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 40, *Milliyet*, nr. 40, 11 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 41, *Milliyet*, nr. 41, 12 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 42, *Milliyet*, nr. 42, 13 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 43, *Milliyet*, nr. 43, 14 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 44, *Milliyet*, nr. 44, 15 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 45, *Milliyet*, nr. 45, 16 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 46, *Milliyet*, nr. 46, 17 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 47, *Milliyet*, nr. 47, 18 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 48, *Milliyet*, nr. 48, 19 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 49, *Milliyet*, nr. 49, 20 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 50, *Milliyet*, nr. 50, 21 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 51, *Milliyet*, nr. 51, 22 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 52, *Milliyet*, nr. 52, 23 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 53, *Milliyet*, nr. 53, 24, Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 54, *Milliyet*, nr. 54, 25 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 55, *Milliyet*, nr. 55, 26 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 56, *Milliyet*, nr. 56, 27 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 57, *Milliyet*, nr. 57, 28 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 58, *Milliyet*, nr. 58, 29 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 59, *Milliyet*, nr. 59, 30 Haziran 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 60, *Milliyet*, nr. 60, 1 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 61, *Milliyet*, nr. 61, 2 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 62, *Milliyet*, nr. 62, 3 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 63, *Milliyet*, nr. 63, 4 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 64, *Milliyet*, nr. 64, 5 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 65, *Milliyet*, nr. 65, 6 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 66, *Milliyet*, nr. 66, 7 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 67, *Milliyet*, nr. 67, 8 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 68, *Milliyet*, nr. 68, 9 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 69, *Milliyet*, nr. 69, 10 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 70, *Milliyet*, nr. 70, 11 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 71, *Milliyet*, nr. 71, 12 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 72, *Milliyet*, nr. 72, 13 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 73, *Milliyet*, nr. 73, 14 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 74, *Milliyet*, nr. 74, 15 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 75, *Milliyet*, nr. 75, 16 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 76, *Milliyet*, nr. 76, 17 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 77, *Milliyet*, nr. 77, 18 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 78, *Milliyet*, nr. 78, 19 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 79, *Milliyet*, nr. 79, 20 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 80, *Milliyet*, nr. 80, 21 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 81, *Milliyet*, nr. 81, 22 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 82, *Milliyet*, nr. 82, 23 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 83, *Milliyet*, nr. 83, 24 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 84, *Milliyet*, nr. 84, 25 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet-85, *Milliyet*, nr. 85, 26 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 86, *Milliyet*, nr. 86, 27 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 87, *Milliyet*, nr. 87, 28 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 88, *Milliyet*, nr. 88, 29 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 89, *Milliyet*, nr. 89, 30 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 90, *Milliyet*, nr. 90, 31 Temmuz 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 91, *Milliyet*, nr. 91, 1 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 92, *Milliyet*, nr. 92, 2 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 93, *Milliyet*, nr. 93, 3 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 94, *Milliyet*, nr. 94, 4 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 95, *Milliyet*, nr. 95, 5 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 96, *Milliyet*, nr. 96, 6 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 97, *Milliyet*, nr. 97, 7 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 98, *Milliyet*, nr. 98, 8 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 99, *Milliyet*, nr. 99, 9 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 100, *Milliyet*, nr. 100, 10 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 101, *Yarın*, nr. 101, 11 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 102, *Milliyet*, nr. 102, 12 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 103, *Milliyet*, nr. 103, 13 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 104, *Milliyet*, nr. 104, 14 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 105, *Milliyet*, nr. 105, 15 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 106, *Milliyet*, nr. 106, 16 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 107, *Milliyet*, nr. 107, 17 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 108, *Milliyet*, nr. 108, 18 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 109, *Milliyet*, nr. 109, 19 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 110, *Milliyet*, nr. 110, 20 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 111, *Milliyet*, nr. 111, 21 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 112, *Milliyet*, nr. 112, 22 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 113, *Milliyet*, nr. 113, 23 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 114, *Milliyet*, nr. 114, 24 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 115, *Milliyet*, nr. 115, 25 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 116, *Milliyet*, nr. 116, 26 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 117, *Milliyet*, nr. 117, 27 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 118, *Milliyet*, nr. 118, 28 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 119, *Milliyet*, nr. 119, 29 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 120, *Milliyet*, nr. 120, 30 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 121, *Milliyet*, nr. 121, 31 Ağustos 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 122, *Milliyet*, nr. 122, 1 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 123, *Milliyet*, nr. 123, 2 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 124, *Milliyet*, nr. 124, 3 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 125, *Milliyet*, nr. 125, 4 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 126, *Milliyet*, nr. 126, 5 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 127, *Milliyet*, nr. 127, 6 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 128, *Milliyet*, nr. 128, 7 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 129, *Milliyet*, nr. 129, 8 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 130, *Milliyet*, nr. 130, 9 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 131, *Milliyet*, nr. 131, 10 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 132, *Milliyet*, nr. 132, 11 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 133, *Milliyet*, nr. 133, 12 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 134, *Milliyet*, nr. 134, 13 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 135, *Milliyet*, nr. 135, 14 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

Fatih Sultan Mehmet- 136, *Milliyet*, nr. 135, 15 Eylül 1950 (Roman Tefrikası)

SONUÇ

Elazığ Vilayet Matbaası Müdürü ve Mektupçusu olan Ahmet Efendi'nin oğlu olarak 1894 yılında dünyaya gelmiş olan Arif Oruç, II. Meşrutiyetin ilanından vefat ettiği 1950 yılına kadar olan zaman zarfında Türk basın, edebiyat ve siyaset dünyasında varlığını sürdürmüş önemli bir kişiliktir. Bu tez ile Arif Oruç'un tercih ettiği ilgi alanlarında yapmış olduğu faaliyetleri doğumundan ölümüne kadar incelemiş bulunmaktayız.

Tezimizde ilk olarak Arif Oruç'un neredeyse her alanda benimsemiş olduğu sol kavramı hakkında bilgi verdik. Tanzimat ile birlikte Batı'dan ülkemize sirayet eden ve her insanın eşit hürriyete sahip olmasını ön gören sol terimi; öncelikle dil, din ve etnik açıdan yakınlığı olması sebebiyle azınlıklar ile daha sonrasında ise Batı'da eğitim gören genç Tükler ile fikir ve siyasi hayatımızda yer edinmiştir. Ülkemizdeki sol düşüncesi, Batı ülkelerindeki gibi bir geçmişe sahip olmadığı için özellikle II Meşrutiyet'e kadar tam anlaşılamamış ve işçilerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi, mesai sürelerinin azaltılması ve bir takım işçi sağlığını düzenleyen nizamnamelerden öteye geçememiştir. II Meşrutiyet'in ilanından sonra Osmanlı Devleti yönetimini idare eden II. Abdülhamid'in tahttan indirilip İttihad ve Terakki Partisi'nin yönetimde başa geçmesiyle ortaya çıkan özgürlük havası içinde sol kavramı daha geniş bir alana yayılmıştır. Ülkemiz içindeki bu özgürlük havası içinde sosyalizm çalışmaları öncelikle kurum, kuruluş ve cemiyet ile varlığını sürdürürken daha sonra fırkalar halinde varlığını sürdürmüştür.

Bu dönemin en ünlü kişisi, sosyalist kelimesini kullanarak *Osmanlı Sosyalist Fırkası*'nı kuran Sosyalist Hilmi olmuştur. Oluşan sosyalist aydın çevresi faaliyetlerini ne kadar sürdürmek istese de yönetimde başa geçen İttihad ve Terakki Cemiyeti eski yönetimden daha sıkı ve katı bir yönetim haline gelmiş ve sol fikrinin yayılmasını engellemiştir. Ardından Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girip mağlup çıkması ve yeni bir devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti'ni kurma çabaları içinde sol düşünce pek yayılamasa da doğuda bulunan Rusya ile siyasi ilişkilerimizi sıcak tutmak adına hep varlığını sürdürmüştür.

Arif Oruç, rejim değişikliği yaparak Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne dönüşen ülkemizin en kritik geçiş safhalarında yaşayan biri olduğu için hem tahsil hayatında hem de gazetecilik hayatında görmüş olduğu olumsuz

durumlar onu sosyalizmi benimsemeye itmiştir. Özellikle savaş yıllarında bulunduğu savaş cephelerinde tanıştığı Çerkez Ethem'den etkilenerek sosyalizmi daha çok içselleştirmiştir. Bu doğrultuda oluşturduğu gazeteci kimliği ile hayatının her döneminde yazılarıyla sol kavramını halka anlatmıştır. Buna örnek olarak, solcu düşüncelerini yaymak için Çerkez Ethem'in parasal yardımıyla kurmuş olduğu *Seyyare-yi Yeni Dünya* gazetesi ve yıllar sonra kendi çabasıyla kurmuş olduğu *Yarın* gazetesini söyleyebiliriz. Bunu belirli sınırlamalarla ele aldığımız ve yukarıda ayrıntılı olarak bahsettiğimiz yazılarına dayanarak söylemekteyiz. Geçen yıllar içinde solcu düşüncenin savunuculuğunu sadece gazetecilik kimliği ile değil aynı zamanda siyasi kimliği ile de yapmıştır. İlk olarak 1920 yılında kurulan *Türk Halk İştirakiyun Fırkası*'nda etkili olmuştur ama esas olarak parti kurma girişimi *Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Fırkası* ile olmuştur. Fakat İstiklal Mahkemelerince solu bastırma ve susturma faaliyetleri sebebiyle fırka kapatılmıştır. Ömrünün son yıllarında da *Müstakil Sosyalist Partisi*'ni kurmuştur fakat kendisinin vefatı sebebiyle parti feshedilmiştir.

Arif Oruç, Mütareke Dönemi başladığı gazetecilik ve ardından devam eden yazı yazma faaliyeti içinde benimsemiş olduğu solcu düşünce ile halkı bilinçlendirmek ve var olan sistemdeki yanlışları ortaya çıkarmak için pek çok gazete yazısı ve roman tefrikaları yazmıştır. *Ayhan* takma adıyla yazmış olduğu roman tefrikaları, sosyal ve tarihi muhteva içerir. Bu konuları seçmesindeki sebepler; tarihimizi bilmek, geçmiş tarihten ders çıkarmak ve ülkemiz halkının çektiklerini gün yüzüne çıkarmaktır. Tarihimizi bilmek adına yazdığı roman tefrikalarına; *Abdülaziz'in Malum Şekilde İntiharına Müteakip*, *Mithat Paşa'nın Son Günleri* ve *Fatih Sultan Mehmet* tefrikalarını örnek verebiliriz. Sosyal içerikli roman tefrikalarına ise *Koca Zeybek*, *Ferhad Onbaşı* ve *Birkaç Kuruşun Mürtekibi* tefrikalarını örnek verebiliriz.

Bu örnekler, Arif Oruç'un yazmış olduğu yazıların çok azını kapsar. Biz de tezimizde Arif Oruç'un yazdığı eserlere daha kolay ulaşmak ve başka çalışmalara kaynak olması sebebiyle Arif Oruç'un yazmış olduğu her yazı ve roman tefrikasını kronolojik olarak sizlere sunduk.

Sonuç olarak bu tezdeki gayemiz, zekâsı gibi kalemi de keskin olan vatanperver Arif Oruç'u, benimsemiş olduğu sol düşünce ile siyasi ve edebi kişiliğini

nasıl oluşturduğunu ve bizlere savunmuş olduğu bu düşünceyle yansıttıklarını belirli sınırlamalar dâhilinde ayrıntılı ve düzenli bir şekilde sunmak olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

a) Kitap Düzeyindeki Tez vb. Çalışmalar

AĞAOĞLU, Ahmet, *Serbest Fırka Hatıraları*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1994.

AKAL, Emel, *Moskova-Ankara-Londra Üçgeninde İştirakiyuncular, Komünistler ve Paşa Hazretleri*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2013.

Ana Britannica Ansiklopedisi, C. 17, İstanbul 1993.

ATATÜRK, Kemal, *Nutuk Cilt II.*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1973.

BERKES, Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1973.

CERRAHOĞLU, Ahmet, *Türkiye'de Sosyalizm Tarihine Katkı*, İstanbul: May Yayınları, 1975.

ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman, *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi*, İstanbul: Pınar Yayınevi, 1964.

GOLOĞLU, Mahmut, *Cumhuriyet'e Doğru 1921- 1922*, Ankara: Başnur Matbaası, 1971.

Güncel Türkçe Sözlük, “” Ankara: Türk Dil Kurumu, 2011.

GÜLTEKİNGİL Murat, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 8 Sol*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008.

GÜZ, Nurettin, *Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri (1920-1927)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1991.

HARRİS George S., *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları*, çev.: Enis Yedek, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1979.

HAUPT, George-DUMONT, Paul *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalist Hareketler*, çev.: Tuğrul Artunkal, İstanbul: Gözlem Yayınları, 1977.

HUYUGÜZEL, Ömer Faruk, *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.

İslam Ansiklopedisi Cilt 10, İstanbul, 1994.

KARABIYIK, İlyas, *Osmanlı'da Son Dönem İşçi Hareketleri*, Bursa: Ekin Yayınevi, 2012.

KESİM OVAT, Kısmet, *Yarın Gazetesi Başmuharriri Arif Oruç'un Fikir Hayatı*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

KOÇ, Yıldırım, *Türkiye İşçi Sınıfı Tarihi Osmanlı'dan 2010'a*, Ankara: Epos Yayınları, 2010.

KORKMAZ, Ramazan (ed). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2014.

KUTAY, Cemal, (1956). *Türkiye'de İlk Komünistler- Yakın Tarihin Meçhul Sahifeleri*, İstanbul.

MARX, Karl, ENGELS, Friedrich, *Komünist Manifesto*, çev.: Celal Üster-Nur Deriş, İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2015.

OKYAR, Ali Fethi, *Serbest Cumhuriyet Fırkası Nasıl Doğdu Nasıl Feshedildi?*, İstanbul: 1987.

SAYILGAN, Aclan, *Türkiye'de Sol Hareketler*, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2009.

SENCER, Oya, *Türkiye'de İşçi Sınıfı Doğuşu ve Yapısı*, İstanbul: Habora Kitabevi Yayınları, 1969.

TAYLAN, Nermin, *Çerkes Ethem Hatıralarım*, İstanbul: Bizim Kitaplar, 2014.

TUNAYA, Tarık Zafer, *Türkiye'de Siyasi Partiler*, İstanbul: Arba Yayınları, 1995.

TUNÇAY, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları No: 219-201, 1967.

TUNÇAY, Mete, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması*

(1923- 1931), Ankara: Yurt Yayınları, 1981.

TUNÇAY, Mete, *Arif Oruç'un Yarın'ı (1933)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991.

TUNÇAY, Mete- ZÜRCHER, Erik Jan, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalizm ve Milliyetçilik (1876-1923)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2011.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi I*, Konya: Selçuk Yayınları 1966.

b) Makaleler

AYDAR, Özkan, *Osmanlı Devleti'nde İlk Tartışmaları ve İlk Sosyalist Örgütlenmeler*, V. European Conference on Social and Behavioral Sciences, St Petersburg, Russia, September 11-14, 2014 tarihli Uluslararası Sempozyumu Sunuluş Bildirisi, 2014.

c) Taranan Süreli Yayınlar

Yayın Adı	Yayın Türü	Yayın Yeri	Yayın Yılları
Milliyet	Gazete	İstanbul	1926- ...
Seyyare- yi Yeni Dünya	Gazete	Eskişehir/ Ankara	1920- 1922
Son Posta	Gazete	İstanbul	1930- 1960
Son Saat	Gazete	İstanbul	1925- 2004
Yarın	Gazete	İstanbul	1929- 1931 1946- 1948